II

(Muud kui seadusandlikud aktid)

MÄÄRUSED

KOMISJONI DELEGEERITUD MÄÄRUS (EL) 2021/1078,

14. aprill 2021,

millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2021/523 ning sätestatakse InvestEU fondi investeerimissuunised

EUROOPA KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. märtsi 2021. aasta määrust (EL) 2021/523, millega luuakse programm „InvestEU" ja millega muudetakse määrust (EL) 2015/1017, ([1]) eriti selle artikli 8 lõiget 9,

ning arvestades järgmist:

(1) Programmi „InvestEU" eesmärk on toetada rahastamis- ja investeerimistoiminguid, mis aitavad kaasa määruse (EL) 2021/523 artiklites 3 ja 8 osutatud liidu poliitikaeesmärkide saavutamisele.

(2) Määruse (EL) 2021/523 artikli 8 kohaselt tegutseb InvestEU fond järgmise nelja poliitikaharu kaudu, mis kajastavad liidu poliitilisi prioriteete: jätkusuutlik taristu, teadusuuringud, innovatsioon ja digiteerimine, väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad ning sotsiaalvaldkonna investeeringud ja oskused.

(3) Määruse (EL) 2021/523 artikli 14 lõike 1 punkti d kohaselt peavad iga poliitikaharu rahastamis- ja investeerimistoimingud selleks, et olla InvestEU fondi raames toetuskõlblikud, olema kooskõlas komisjoni koostatud investeerimissuunistega. Määruse (EL) 2021/523 artikli 24 lõike 1 punkti b kohaselt kontrollib investeeringute komitee, kas rakenduspartnerite esitatud rahastamis- ja investeerimistoimingute ettepanekud vastavad investeerimissuunistes sätestatud nõuetele.

(4) Investeerimissuunised koosnevad horisontaalsest osast, mida kohaldatakse kõigi InvestEU fondist toetatavate rahastamis- ja investeerimistoimingute suhtes, ning poliitikaharude osast, kus sätestatakse iga poliitikaharu rahastamis- ja investeerimistoimingute suhtes kohaldatavad erisätted.

(5) Määruse (EL) 2021/523 artikli 8 lõike 9 kohaselt on komisjon koostanud investeerimissuunised tihedas koostöös Euroopa Investeerimispanga grupi ja teiste võimalike rakenduspartneritega.

(6) Et võimaldada käesoleva määrusega ette nähtud meetmete viivitamatut kohaldamist, peaks käesolev määrus jõustuma päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*,

([1]) ELT L 107, 26.3.2021, lk 30.

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

Artikkel 1

Võetakse vastu määrusega (EL) 2021/523 loodud InvestEU fondist toetatavate rahastamis- ja investeerimistoimingute investeerimissuunised, mis on sätestatud lisas.

Artikkel 2

Käesolev määrus jõustub päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Brüssel, 14. aprill 2021

Komisjoni nimel
president
Ursula VON DER LEYEN

LISA

INVESTEU FONDI INVESTEERIMISSUUNISED

Sisukord

1. KOHALDAMISALA 22
2. HORISONTAALSED SÄTTED 22
2.1. Liidu poliitikaeesmärkide saavutamisele kaasaaitamine ja ELi lisaväärtus 22
2.2. Turutõrked, mitteoptimaalsed investeerimisolukorrad ja täiendavus 23
2.3. Rahastamis- ja investeerimistoimingute ühisnõuded 23
2.3.1. Rakenduspartnerid, finantsvahendajad ja lõplikud vahendite saajad 23
2.3.2. Finantstoodete liigid ning rakenduspartnerite ja finantsvahendajatega ühiste huvide tagamise nõuded 25
2.3.3. Välistatud tegevused 26
2.3.4. Riigiabi küsimused 26
2.4. Riskihindamine 26
2.5. Rahastuse vääring 27
2.6. Poliitikaharude alla paigutamise põhimõtted 28
2.7. Geograafiline ja valdkondlik hajutamine 28
2.8. Liikmesriikide osad poliitikaharudes 29
2.9. InvestEU fondist toetatavad segarahastamistoimingud 29
2.10. Strateegilised investeeringud 30
3. KESTLIKE INVESTEERINGUTE EDENDAMINE 31
3.1. Kliima- ja keskkonnakulutuste seire ja aruandlus 32
3.2. Kestlikkuskontroll 33
3.3. InvestEU sihtotstarbeline õiglase ülemineku kava 33
4. ELi TAGATISE KASUTAMINE 34
4.1. Üldised finantstooted 35
4.1.1. ELi tagatise kasutamine võlapõhiste toimingute puhul 35
4.1.2. ELi tagatise kasutamine omakapitalipõhiste toimingute puhul 36
4.2. Temaatilised finantstooted 36
4.2.1. ELi tagatise kasutamine võlapõhiste toimingute puhul 36
4.2.2. ELi tagatise kasutamine omakapitalipõhiste toimingute puhul 36
5. RAKENDUSPARTNERI PAKUTAV RAHASTAMINE 36
5.1. Üldised finantstooted 37
5.1.1. Rakenduspartneri pakutav võla kaudu rahastamine 37
5.1.2. Rakenduspartneri pakutav omakapitali kaudu rahastamine 37
5.2. Temaatilised finantstooted 38
5.2.1. Rakenduspartneri pakutav võla kaudu rahastamine 38
5.2.2. Rakenduspartneri pakutav omakapitali kaudu rahastamine 38

6. POLIITIKAHARUD 39
6.1. Kestliku taristu poliitikaharu 39
6.1.1. Poliitikavaldkonnad, kus meetmeid võetakse 39
6.1.2. Võimalike finantstoodete omadused 47
6.2. Teadusuuringute, innovatsiooni ja digiteerimise poliitikaharu 49
6.2.1. Poliitikavaldkonnad, kus meetmeid võetakse 49
6.2.2. Võimalike finantstoodete omadused 52
6.3. VKEde poliitikaharu 55
6.3.1. Poliitikavaldkonnad, kus meetmeid võetakse 55
6.3.2. Võimalike finantstoodete omadused 56
6.4. Sotsiaalvaldkonna investeeringute ja oskuste poliitikaharu 58
6.4.1. Poliitikavaldkonnad, kus meetmeid võetakse 58
6.4.2. Võimalike finantstoodete omadused 62

1. KOHALDAMISALA

Investeerimissuunistes sätestatakse InvestEU fondi poliitikaharude raames finantstoodete ning rahastamis- ja investeerimistoimingute rahastamiskõlblikkuse nõuded, nagu on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. märtsi 2021. aasta määruse (EL) 2021/523, millega luuakse programm „InvestEU“ ja millega muudetakse määrust (EL) 2015/1017, ([1]) (edaspidi „InvestEU määrus“) artikli 8 lõikega 9:

a) InvestEU määruse artikli 2 punktis 9 osutatud finantstooted ning artikli 2 punktis 10 osutatud rahastamis- ja investeerimistoimingud peavad vastama InvestEU määruses ja investeerimissuunistes sätestatud nõuetele;

b) investeeringute komitee peab InvestEU määruse artikli 24 kohaselt otsuseid tehes kontrollima nende vastavust investeerimissuunistele.

Investeerimissuuniseid kohaldatakse InvestEU määruse artiklis 9 sätestatud ELi osa ja liikmesriigi osa suhtes, kui suunistes ei ole sätestatud teisiti. InvestEU määruse artiklis 2 sätestatud määratlusi kohaldatakse ka investeerimissuuniste suhtes.

2. HORISONTAALSED SÄTTED

2.1. **Liidu poliitikaeesmärkide saavutamisele kaasaaitamine ja ELi lisaväärtus**

InvestEU fondist toetatavad rahastamis- ja investeerimistoimingud peavad keskenduma investeeringutele, mis annavad ELi lisaväärtust. Investeerimissuuniste punktis 6 iga poliitikaharu all määratletud finantstoodete raames tehtavate rahastamis- ja investeerimistoimingute ELi lisaväärtus võib olla erinev. Finantstoodete raames tehtavate rahastamis- ja investeerimistoimingute ELi lisaväärtus võib tuleneda ka finantstoodete tasandil riskide hajutamisest eri sektorite või piirkondade vahel. Samuti võib ELi lisaväärtus tuleneda liidu vastupanuvõime suurendamisest strateegilise tähtsusega valdkondades, mida on täpsemalt käsitletud punktis 2.10.

Rahastamis- ja investeerimistoimingutega võib eelkõige segarahastamistoimingute ja kombinatsioonide kaudu täiendada toetuste vormis antavat rahastust ja muud abi, et saavutada liidu poliitikaeesmärke programmi „InvestEU“ toetatavates poliitikavaldkondades, mis on sätestatud InvestEU määruse artiklis 3 ja II lisas. InvestEU fond võib täiendada eelkõige järgmiste programmide ja fondide asjakohaseid poliitikaeesmärke: programm „Euroopa horisont“, ([2]) Euroopa ühendamise rahastu, ([3]) programm „Digitaalne Euroopa“, ([4]) ühtse turu programm, ([5]) Euroopa kosmoseprogramm, ([6]) Euroopa

([1]) ELT L 107, 26.3.2021, lk 30.

([2]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1291/2013, millega luuakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogramm „Horisont 2020“ aastateks 2014–2020 ning tunnistatakse kehtetuks otsus nr 1982/2006/EÜ (ELT L 347, 20.12.2013, lk 104).

([3]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1316/2013, millega luuakse Euroopa ühendamise rahastu, muudetakse määrust (EL) nr 913/2010 ja tunnistatakse kehtetuks määrused (EÜ) nr 680/2007 ja (EÜ) nr 67/2010 (ELT L 348, 20.12.2013, lk 129).

([4]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2021. aasta määrus (EL) 2021/694, millega luuakse programm „Digitaalne Euroopa“ ja tunnistatakse kehtetuks otsus (EL) 2015/2240 (ELT L 166, 11.5.2021, lk 1).

([5]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. aprilli 2021. aasta määrus (EL) 2021/690, millega luuakse siseturu, ettevõtjate, sealhulgas väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate konkurentsivõime, taimede, loomade, toidu ja sööda valdkonna ja Euroopa statistika programm („ühtse turu programm“) ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 99/2013, (EL) nr 1287/2013, (EL) nr 254/2014 ja (EL) nr 652/2014 (ELT L 153, 3.5.2021, lk 1).

([6]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. aprilli 2021. aasta määrus (EL) 2021/696, millega luuakse liidu kosmoseprogramm ja Euroopa Liidu Kosmoseprogrammi Amet ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 912/2010, (EL) nr 1285/2013 ja (EL) nr 377/2014 ning otsus nr 541/2014/EL (ELT L 170, 12.5.2021, lk 69).

Regionaalarengu Fond (ERF), ([7]) Ühtekuuluvusfond, ([8]) Euroopa Sotsiaalfond+ (ESF+), ([9]) taaste- ja vastupidavusrahastu, ([10]) Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond (EAFRD), ([11]) programm „Loov Euroopa", ([12]) Varjupaiga- ja Rändefond, ([13]) Sisejulgeolekufond, ([14]) Euroopa Merendus- ja Kalandusfond (EMKF), ([15]) keskkonna ja kliimameetmete programm, ([16]) ELi heitkogustega kauplemise süsteemi innovatsioonifond, ([17]) programm „EL tervise heaks", ([18]) õiglase ülemineku fond (JTF) ([19]) ja Euroopa Kaitsefond ([20]).

2.2. **Turutõrked, mitteoptimaalsed investeerimisolukorrad ja täiendavus**

Kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL, Euratom) 2018/1046 (edaspidi „finantsmäärus") ([21]) artikli 209 lõike 2 punktidega a ja b kõrvaldatakse ELi tagatise abil turutõrkeid või lahendatakse mitteoptimaalseid investeerimisolukordi ning tagatakse täiendavus, nagu on sätestatud InvestEU määruse ([22]) V lisa A osas.

2.3. **Rahastamis- ja investeerimistoimingute ühisnõuded**

2.3.1. *Rakenduspartnerid, finantsvahendajad ja lõplikud vahendite saajad*

Rakenduspartnerid on InvestEU määruse artikli 2 punkti 13 kohaselt kõlblikud vastaspooled, näiteks finantseerimisasutused, kellega komisjon on sõlminud tagatislepingu.

([7]) Veel avaldamata määrus Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi kohta. Parlamendi teise lugemise ootel.
([8]) Veel avaldamata määrus Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi kohta. Parlamendi teise lugemise ootel.
([9]) Veel avaldamata määrus (EL) Euroopa Sotsiaalfond+ (ESF+) kohta). Parlamendi teise lugemise ootel.
([10]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. veebruari 2021. aasta määrus (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahastu (ELT L 57, 18.2.2021, lk 17).
([11]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487).
([12]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1295/2013, millega luuakse programm „Loov Euroopa" (2014–2020) ning tunnistatakse kehtetuks otsused nr 1718/2006/EÜ, nr 1855/2006/EÜ ja nr 1041/2009/EÜ (ELT L 347, 20.12.2013, lk 221).
([13]) Veel avaldamata määrus, millega luuakse Varjupaiga- ja Rändefond. Parlamendi esimese lugemise seisukoha ootel.
([14]) Veel avaldamata määrus, millega luuakse Sisejulgeolekufond. Parlamendi esimese lugemise seisukoha ootel.
([15]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. mai 2014. aasta määrus (EL) nr 508/2014 Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 2328/2003, (EÜ) nr 861/2006, (EÜ) nr 1198/2006 ja (EÜ) nr 791/2007 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1255/2011 (ELT L 149, 20.5.2014, lk 1).
([16]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1293/2013, millega luuakse keskkonna- ja kliimameetmete programm (LIFE) ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 614/2007 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 185).
([17]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. märtsi 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/410, millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ eesmärgiga hoogustada heitkoguste kulutõhusat vähendamist ja süsinikdioksiidiheite vähendamist toetavaid investeeringuid, ning otsust (EL) 2015/1814 (ELT L 76, 19.3.2018, lk 3) ja komisjoni 26. veebruari 2019. aasta delegeeritud määrus (EL) 2019/856, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ innovatsioonifondi toimimise osas (ELT L 140, 28.5.2019, lk 6).
([18]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. märtsi 2021. aasta määrus (EL) 2021/522, millega luuakse liidu tervisevaldkonna tegevusprogramm (programm „EL tervise heaks") ajavahemikuks 2021–2027 ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 282/2014 (ELT L 107, 26.3.2021, lk 1).
([19]) Veel avaldamata määrus, millega asutatakse õiglase ülemineku fond. Allkirjastamise ootel.
([20]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2021. aasta määrus (EL) 2021/697, millega luuakse Euroopa Kaitsefond ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) 2018/1092 (ELT L 170, 12.5.2021, lk 149).
([21]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuli 2018. aasta määrus (EL, Euratom) 2018/1046, mis käsitleb liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantsreegleid ja millega muudetakse määrusi (EL) nr 1296/2013, (EL) nr 1301/2013, (EL) nr 1303/2013, (EL) nr 1304/2013, (EL) nr 1309/2013, (EL) nr 1316/2013, (EL) nr 223/2014 ja (EL) nr 283/2014 ja otsust nr 541/2014/EL ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL, Euratom) nr 966/2012 (ELT L 193, 30.7.2018, lk 1).
([22]) Vastavalt InvestEU määruse V lisa A osa viimasele lõigule ei toetata ELi tagatisega refinantseerimistoiminguid, välja arvatud erandlikel ja hästi põhjendatud juhtudel. Sellise erandi alla kuuluvaid olemasolevaid portfelle hõlmavaid rahastamis- ja investeerimistoiminguid võib esialgu alustada üksnes piiratud eelarvega katseprojekti raames, mis kuulub vastava poliitikaharu alla, ning need peavad vastama kõikidele InvestEU määruse V lisas sätestatud ja tagatislepingus ette nähtud tingimustele.

Rakenduspartnerid võivad rahastada lõplikke vahendite saajaid kas otse ([23]) või era- või avaliku sektori finantsvahendajate kaudu.

Rakenduspartnerid võivad hakata ka nõustamispartneriteks, et pakkuda finantsvahendajatele ja lõplikele vahendite saajatele InvestEU nõustamiskeskuse kaudu otse või kaudselt tehnilist abi ja suutlikkuse suurendamise toetust. Finantsvahendajad võivad lõplikele vahendite saajatele pakkuda ka tehnilist abi ja suutlikkuse suurendamise toetust või seda ise saada.

Otsesed toimingud tähendavad rakenduspartnerite pakutavat otserahastamist lõplikele vahendite saajatele ([24]).

Kaudsete toimingute puhul võib rakenduspartner sõlmida lepingu finantsvahendajaga vastavalt finantsmääruse artikli 208 lõikele 4. Finantsmääruse artikli 208 lõike 4 kohaselt peab rakenduspartner vahendatud rahastamise korral valima finantsvahendaja vastavalt menetlustele, mis on samaväärsed komisjoni kohaldatavate menetlustega. Need menetlused peavad vastama avatud, läbipaistva, proportsionaalse ja mittediskrimineeriva menetluse põhimõtetele ning vältima huvide konflikte. Näiteks võivad need seisneda osalemiskutses. Kaudne toiming võib seisneda ka rahastamises investeerimisplatvormide kaudu, nagu need on määratletud InvestEU määruse artikli 2 punktis 18.

Kooskõlas finantsmääruse artikli 209 lõike 2 punktiga a ja artikli 219 lõikega 3 tohib rahastamis- ja investeerimistoimingutega toetada ainult selliseid lõplikke vahendite saajaid, keda peetakse liidu rahalise toetuse andmise ajal majanduslikult elujõuliseks vastavalt rahvusvaheliselt tunnustatud standarditele.

Rahastamiskõlblikud lõplikud vahendite saajad peavad olema füüsilised või juriidilised isikud, kelle hulka kuuluvad:

a) eraõiguslikud üksused, nagu eriotstarbelised majandusüksused või projektiettevõtjad, suured äriühingud, keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad, sealhulgas väikesed keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad, ([25]) ja VKEd;

b) avaliku sektori üksused (mis võivad olla piirkondlikud või mitte, kuid välistatud on rahastamis- ja investeerimistoimingud selliste üksustega, ([26]) millest tuleneb otsene risk liikmesriigile) ja avaliku sektori üksuse tüüpi üksused;

c) segaüksused, nagu avaliku ja erasektori partnerlused ning avaliku otstarbega erasektori ettevõtjad, või

d) mittetulundusühendused.

Finantstoote sihtrühma kuuluvad lõplikud vahendite saajad määratletakse tagatislepingus.

Rakenduspartnerid ei tohi olla üheski olukorras, millele on osutatud finantsmääruse artikli 136 lõikes 1 või lõike 4 punktis a või b. Tagatislepingutes tuleb ette näha artikli 136 kohaldamine finantsvahendajate ja lõplike vahendite saajate suhtes. Kui rahastamis- ja investeerimistoimingu lõplik vahendite saaja on suur äriühing, avaliku sektori üksus või avaliku sektori üksuse tüüpi üksus, millel on parem juurdepääs kapitaliturgudele või pankadepoolsele rahastamisele või madalam riskitase, peab rakenduspartner tõendama suurt poliitilist lisaväärtust.

Rakenduspartnerilt saadud teabe põhjal kontrollib investeeringute komitee, et rakenduspartneri esitatud rahastamis- või investeerimistoiming, mida toetatakse InvestEU fondist, või mitme rakenduspartneri esitatud kombinatsioon sellistest toimingutest vastaks järgmistele tingimustele:

a) otsesed toimingud ei tohi ületada 50 % ([27]) projekti kogumaksumusest;

([23]) VKEde poliitikaharu ELi osa raames ei ole otsene omakapitali ja kvaasikapitali kaudu rahastamine lubatud.

([24]) Otsese toiminguna on käsitatav ka selline rahastamis- või investeerimistoiming, mis seisneb rakenduspartneri tagatises või sisaldab sellist tagatist kolmandast isikust rahastajale seoses kindlate projektidega, mida on hinnanud ja mille on välja valinud rakenduspartner.

([25]) Keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad on äriühingud, kus on kuni 3 000 töötajat ja mis ei ole VKEd. Väikesed keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad on määratletud InvestEU määruse artikli 2 punktis 22.

([26]) St valitsussektori asutustega või asutustega, millel on täielik liikmesriigi tagatis.

([27]) Suure poliitilise lisaväärtusega projektide puhul ning kui on vaja finantseerimisstruktuuride (nt sündikaatlaenude) abil meelitada ligi täiendavaid erainvestoreid, võib see näitaja olla kuni 70 % projekti kogumaksumusest, nagu on sätestatud tagatislepingus.

b) kaudsed omakapitalitoimingud ei tohi ületada 50 % fondi suurusest; ([28])

c) kaudsete võlatoimingute puhul peab vähemalt 20 % riskipositsioonist jääma finantsvahendajale.

Neid nõudeid kohaldatakse juhul, kui investeerimissuuniste punktis 5 ei ole sätestatud teisiti.

Kaudsete toimingute puhul peab rakenduspartner lepingus sätestama, et finantsvahendaja ei tohi sama tehingut lõplike vahendite saajate või teiste vahendajatega lisada mitmesse InvestEU toetatud portfelli.

Kaudsete omakapitalitoimingute puhul peab rakenduspartner punktis b sätestatud tingimuse osas nõudma, et võimalikud finantsvahendajad teavitaksid teda oma kavatsusest taotleda investeeringuid mõnelt teiselt ELi tagatist kasutavalt rakenduspartnerilt ja/või finantsvahendajalt, võttes arvesse võimalike finantsvahendajate jaoks siduvaid konfidentsiaalsusnõudeid.

Lõplikud vahendite saajad peavad lepingus kinnitama nii seda, et InvestEU fondist ja muudest liidu programmidest saadud toetus kokku ei ületa projekti kogumaksumust, kui see nõue on kohaldatav, kui ka seda, et InvestEU toetatud rahastust ei kasutata liidu programmidest antava toetuse eelmakseteks ja et InvestEU toetuse tagasimaksmiseks ei kasutata liidu programmist saadud toetust.

Rakenduspartnerid tagavad vastavalt InvestEU määruse artiklile 32 InvestEU toetuse nähtavuse, mida täpsustatakse tagatislepingutes, võttes arvesse finantstoote ja lõplike vahendite saajate iseloomu.

2.3.2. *Finantstoodete liigid ning rakenduspartnerite ja finantsvahendajatega ühiste huvide tagamise nõuded*

2.3.2.1. Poliitikaeesmärkide tähtsusjärjekorda seadmine

Iga finantstootega seotud poliitikaeesmärkide tähtsusjärjekorda seadmiseks kehtestatakse peamised tulemusnäitajad, mis näitavad prioriteetsete poliitikaeesmärkide saavutamist. Lisaks kasutatakse ühte või mitut järgmistest vahenditest:

a) teatavatele poliitilistele prioriteetidele antava rahastuse sihtsummad;

b) sihtotstarbelised kriteeriumid rahastuse suunamiseks olulistele lõplikele vahendite saajatele;

c) teatavate poliitiliste prioriteetidega seotud riskide erinev katmine ELi tagatisega;

d) sektoripõhised/geograafilised riskide kontsentreerumise piirmäärad;

e) nõuetekohaselt põhjendatud tulemuspõhine mehhanism teatavate poliitiliste prioriteetide saavutamise näitamiseks;

f) selliste vahe-eesmärkide ja sihtide kindlaksmääramine, mis on seotud täiendavate ELi tagatise osade eraldamisega rakenduspartneri uute või olemasolevate finantstoodete jaoks, või

g) muud asjakohased vahendid.

Tähtsusjärjekord ja kohaldatavad vahendid täpsustatakse tagatislepingus.

Samuti seatakse sisse tihe suhtlus komisjoni ja iga rakenduspartneri vahel, et tegeleda poliitilise juhtimisega ja vaadata läbi InvestEU fondi raames ette nähtud toimingute reserv.

Selleks et tagada paindlikkus ja võimalikele muutuvatele turu- või poliitilistele vajadustele reageerimise võime, nagu on igas poliitikaharus nõutav, võivad komisjon ja InvestEU asjakohased juhtimisorganid selles punktis kirjeldatud vahendite alusel pidada esmatähtsaks valdkondi, mis on sätestatud InvestEU määruse II lisas. Täpsemalt võib komisjon

a) vaadata koos rakenduspartneritega korrapäraselt läbi nende esitatud projektide reservi. Projektide reserv hõlmab koondandmeid (või üksikasjalikke andmeid, kui tagatislepingus on nii kokku lepitud, võttes sealjuures arvesse rakenduspartneri ja lõpliku vahendite saaja vahelisi konfidentsiaalsuskohustusi) prognoositud rahastamismahu kohta asjakohastes poliitikavaldkondades allsektorite tasandil ning toimingute geograafilist hõlmavust. Üksikasjalikumaid andmeid tuleb esitada punktis 2.3.2.2 määratletud temaatiliste toodete kohta ja punktis 2.9 määratletud rahastamis- ja investeerimistoimingute kohta, mille puhul kasutatakse segarahastamist;

([28]) Sellest piirmäärast (50 % fondi suurusest) on võimalikud erandid juhul, kui kasutatakse liikmesriigi osa. Täiendavad eeskirjad aktsiafondidesse investeerimise kohta on esitatud punktis 5.1.2.

b) anda juhiseid suunistes osutatud rahastamiskõlblikkuse kriteeriumide ja tähtsusjärjekorda seadmise meetmete tõlgendamiseks;

c) vaadata läbi asjakohaste finantstoodete tulemuslikkus ja kasutusala, et optimeerida suunistes nimetatud prioriteetsete poliitikaeesmärkide saavutamist.

Punktis 2.3.2.1 kirjeldatud raamistikus võib üldiste finantstoodete raames määrata kindlaks soovituslikud sihid, mis on suunatud kindlate poliitikaeesmärkide saavutamiseks.

2.3.2.2. Finantstooted

Finantstooted võivad olla üldised finantstooted, temaatilised finantstooted või üldised või temaatilised ühisfinantstooted.

Üldised finantstooted toetavad iga poliitikaharuga hõlmatud ühte või mitut poliitikavaldkonda, mis on täpsemalt määratletud investeerimissuuniste punktis 6.

Nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel, mis olenevad kindlaid poliitikaeesmärke taotlevate rahastamis- ja investeerimistoimingute riskiprofiilist, võib poliitikaharude raames luua **temaatilisi finantstooteid**.

Temaatiline finantstoode on suunatud selgelt määratletud ja suurema ELi lisaväärtusega poliitikavaldkonnale, kus turutõrget või mitteoptimaalset investeerimisolukorda ei saa kõrvaldada üldiste finantstoodetega, sest see lahkneb oluliselt olemasolevate üldiste finantstoodete tingimustest. See võib tuleneda eelkõige sellest, et rahastamis- ja investeerimistoimingud on kõrge riskiprofiiliga ning nõuavad suuremat ELi tagatise ulatust, mille puhul riskijagamine rakenduspartneriga on ebasümmeetriline, piiratud või puudub üldse. Igal juhul peab rakenduspartneri rahaline osalus vastama portfelli tasandil InvestEU määruse artikli 13 lõigetele 4 ja 5.

Temaatiline finantstoode peab põhinema turutõrke või mitteoptimaalse investeerimisolukorra hindamisel, mis on proportsionaalne kavandatud temaatilise finantstoote omadustega, juhul kui toodet ei ole juba käsitletud olemasolevates hinnangutes ja uuringutes.

Lisaks reservi läbivaatamisele esitab rakenduspartner komisjonile tagatislepinguga ette nähtud andmed kõikide temaatilise tootega seotud rahastamis- ja investeerimistoimingute rahastamiskõlblikkuse kohta.

Selleks et tõhusamalt saavutada mitme poliitikaharu alla kuuluvaid poliitikaeesmärke, võib välja töötada **üldise või temaatilise ühisfinantstoote**. Sellistes toodetes kombineeritakse kahe või enama poliitikaharu vahendeid.

2.3.3. *Välistatud tegevused*

InvestEU fondist ei toetata InvestEU määruse V lisa punktis B nimetatud tegevusi.

2.3.4. *Riigiabi küsimused*

Liikmesriikide vahendeid, mida kasutatakse InvestEU fondi ELi ja liikmesriigi osast toetatud rahastamis- ja investeerimistoimingutes, võib teatavatel juhtudel käsitada riigiabina Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELi toimimise leping“) artikli 107 lõike 1 tähenduses. Juhul kui need vastavad nõuetele, mis on sätestatud üldises grupierandi määruses, ([29]) eelkõige selle jaos InvestEU fondi kohta, ([30]) või mõnes muus grupierandi määruses, ([31]) ei kohaldata nende suhtes ELi toimimise lepingu artikli 108 lõikes 3 sätestatud kohustust riigiabimeetmetest teavitada. Riigiabist, mis ei vasta mõne grupierandi määrusega sätestatud nõuetele, tuleb komisjonile ELi toimimise lepingu artikli 108 kohaselt teatada.

2.4. **Riskihindamine**

Kõikide otseste võlapõhiste toimingute puhul peavad rakenduspartnerid tegema oma tavapärase riskihindamise, mis hõlmab makseviivituse tõenäosuse ja oodatava sissenõudmismäära arvutamist ning rakenduspartneri sisemisele reitingu- või hindamissüsteemile vastavat klassifitseerimist, ning sellest komisjonile aru andma.

([29]) Komisjoni 17. juuni 2014. aasta määrus (EL) nr 651/2014 ELi aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT L 187, 26.6.2014, lk 1).

([30]) Seni vastu võtmata.

([31]) Riigiabi kohta on üldise grupierandi määruse artikli 1 lõike 4 punktis c sätestatud, et määrust ei kohaldata raskustes olevate ettevõtjate suhtes.

Arvutused tehakse ELi tagatist ja rakenduspartneri rahalist osalust arvesse võtmata, et kajastada toimingu üldist riski. Siiski tuleb arvesse võtta seda, et mõni temaatiliste toodetega seotud toiming võib rakenduspartneri eeskirjade ja menetluste kohaselt jääda tema tavapärastest riskiparameetritest väljapoole. Sellistel juhtudel peab rakenduspartner koostöös komisjoniga töötama välja sobiva riskihindamise, et tagada nõuetekohane riskiaruandlus.

Teave võlapõhiste toimingute eeldatava riskiprofiili kohta tuleb esitada InvestEU fondi toetuse taotluse osana ka investeeringute komiteele. Võlapõhine toiming on selline toiming, millel on võla riskiomadused; see võib olla vahend, mille õiguslik vorm on võlg. Võlg on näiteks laen, kapitalirent, hüpoteek, akreditiiv, tagatis, ootel krediidiliin ja kapitaliturgudel emiteeritud väärtpaberid, näiteks võlakirjad; need võivad olla kõrgema nõudeõiguse järguga, keskmise nõudeõiguse järguga või allutatud ning tagatud või tagamata.

Omakapitalipõhiste toimingute puhul võib kasutada ELi tagatist selleks, et toetada konkreetsetesse üksustesse või projektidesse tehtavaid investeeringuid (omakapitalipõhised investeeringud), mille teeb rakenduspartner või mis tehakse fondidesse (sealhulgas fondifondid, kaasinvesteerimisvahendid või muud liiki vahendajad) või muudesse omakapitali-portfelli riskiomadustega rahastamisvahenditesse (omakapitaliportfell) investeerimise kaudu.

Omakapitalipõhine toiming on selline toiming, millel on omakapitali riskiomadused. See võib olla vahend, mille õiguslik vorm on omakapital, näiteks investeeringud liht- või eelisaktsiatesse, ja kvaasiomakapital või hübriidinstrument, nagu väga madala nõudeõiguse järguga laenud koos kasumis osalemisega, vahefinantseerimine, riskilaenud, konverteeritavad laenud, ostutähed või muud omakapitalistiimulid, kui nendega kaasneb omanikule samalaadne risk nagu omakapitaliga. Otseste omakapitalipõhiste toimingute puhul teeb rakenduspartner oma tavapärase hindamise ning annab sellest komisjonile aru. Toimingute puhul, mis jäävad väljapoole tavapäraseid omakapitaliparameetreid, töötab rakenduspartner koostöös komisjoniga välja sobiva hindamismeetodi, et tagada nõuetekohane aruandlus.

Selleks et otsustada, kas toiming liigitub omakapitali- või võlapõhiseks toiminguks, kasutab rakenduspartner toimingu õiguslikust vormist ja liigendusest olenemata tavapärast riskihindamist ning esitab selle teabe komisjonile.

Vahendatud toimingute puhul võib rakenduspartner olukorrast olenevalt tugineda finantsvahendajate tavapärastele menetlustele lõplike vahendite saajate riski hindamiseks või toimingu väärtuse hindamiseks. Tagatislepinguga nähakse ette, et sellise analüüsi tulemustest, mille on teinud rakenduspartnerid finantsvahendajatelt saadud portfellipõhiste sisendite põhjal, antakse aru komisjonile, et komisjon saaks hinnata nende toimingute mõju ELi tagatise kantavale riskile ja provisjoneerimisvajaduste asjakohasust.

Rahastamis- ja investeerimistoiminguid hinnatakse ühtse hindamissüsteemi alusel, mis kehtestatakse vastavalt InvestEU määruse artikli 11 lõike 1 punkti b alapunktile ii. Oluline teave rahastamis- või investeerimistoimingu riskihindamise kohta edastatakse aruandluse eesmärgil investeeringute komiteele, nagu on ette nähtud InvestEU määruse artikli 24 lõikega 4, ja komisjonile. Täpsed nõuded sätestatakse tagatislepingutes, kus võetakse arvesse ELi kui tagatise andja huve ning tagatakse eraviisilise teabe ja/või tundliku äriteabe konfidentsiaalsuse nõuetekohane kaitse.

2.5. **Rahastuse vääring**

Rakenduspartneritele antav ELi tagatis väljastatakse eurodes.

Lõplikke vahendite saajaid võib rahastamis- ja investeerimistoimingute raames rahastada kõikides vääringutes, millel on liikmesriigis seadusliku maksevahendi staatus. Selline rahastamine võib aidata kaasa ka kohalike kapitaliturgude arendamisele.

Rahastada võib ka muudes kaubeldavates vääringutes. Rakenduspartnerid ja finantsvahendajad peavad püüdma siiski vältida lõplikele vahendite saajatele valuutariski tekitamist. Üldreegel on, et lõplikke vahendite saajaid võib rahastada muudes vääringutes kui lõpliku vahendite saaja asukohariigi seaduslik maksevahend üksnes siis, kui selleks on tugev majanduslik põhjendus. Sellisel juhul tuleks rahastus anda eelistatavalt eurodes.

2.6. **Poliitikaharude alla paigutamise põhimõtted**

Finantstooted paigutatakse sobiva poliitikaharu alla vastavalt allpool esitatud põhimõtetele:

a) finantstooted selliste investeerimis- ja rahastamistoimingute toetamiseks, mille peamine eesmärk on positiivne sotsiaalne mõju või oskuste arendamine, kuuluvad sotsiaalvaldkonna investeeringute ja oskuste poliitikaharu alla;

b) finantstooted selliste portfellide toetamiseks, mis koosnevad üksnes VKEdest ja väikestest keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatest ning on vahenduspõhised ja võla või omakapitali vormis, kuuluvad VKEde poliitikaharu alla, välja arvatud punkti a kohaldamisalasse kuuluvad finantstooted. Otseste toimingute puhul paigutatakse VKEde poliitikaharu alla finantstooted selliste portfellide toetamiseks, mis koosnevad üksnes VKEdest ja väikestest keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatest, ning neid toetatakse peamiselt VKEde poliitikaharu kaudu, nagu on osutatud InvestEU määruse artikli 8 lõike 1 punktis c; kui aga finantstooted on suunatud muudele poliitikavaldkondadele, paigutatakse need selle poliitikaharu alla, kuhu valdkond kuulub;

c) teadusuuringute, innovatsiooni ja digiteerimise toetamiseks ette nähtud finantstooted paigutatakse teadusuuringute, innovatsiooni ja digiteerimise poliitikaharu alla, välja arvatud punktis a ja b osutatud finantstooted;

d) finantstooted, mille eesmärk on toetada taristutoiminguid, seonduvat liikuvat vara, sellise innovatiivse tehnoloogia kasutuselevõtmist, mille puhul on risk peamiselt nõudlusel, ja valdkonnapõhist turuarendust, kuuluvad kestliku taristu poliitikaharu alla, võttes arvesse järgmisi tingimusi:

i) sotsiaaltaristuga ([32]) seotud finantstooted paigutatakse sotsiaalvaldkonna investeeringute ja oskuste poliitikaharu alla;

ii) sellise taristuga seotud finantstooted, mille puhul peamine risk seisneb tehnoloogia arendamises ja innovatsioonis, tuleb paigutada teadusuuringute, innovatsiooni ja digiteerimise poliitikaharu alla. Finantstooteid, mis on seotud kestliku taristu poliitikaeesmärkidega projektiga, võivad siiski rakendada ja arendada ka VKEd ja väikesed keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad kestliku taristu poliitikaharu all tingimusel, et portfellid ei kuulu punkti b alla.

InvestEU määruse artikli 3 lõike 1 punkti g kohast kapitalitoetust VKEdele võib anda ükskõik millise poliitikaharu alla kuuluvate finantstoodete kaudu.

Ühisfinantstooted kuuluvad kahe või enama poliitikaharu alla vastavalt tagatise jaotamise mehhanismile, mis on sätestatud tagatislepingus. Tagatise jaotamise mehhanism võib seisneda iga eelnevalt kindlaks määratud rahastamis- või investeerimistoimingu proportsionaalses jagamises asjakohaste poliitikaharude vahel või mõnes muus mehhanismis.

Iga rakenduspartneri esitatud rahastamis- või investeerimistoiming paigutatakse sellele vastava finantstoote alla. Kui rahastamis- või investeerimistoiming vastab rohkem kui ühe välja töötatud finantstoote kriteeriumidele, paigutatakse see toiming selle finantstoote alla, mille alla kuulub selle peamine eesmärk vastavalt InvestEU määruse artikli 8 lõikele 4.

Rakenduspartner teeb rahastamis- või investeerimistoimingut esitades ettepaneku selle kohta, milline on asjakohane finantstoode selle poliitikaharu all, kuhu rahastamis- või investeerimistoiming paigutatakse.

2.7. **Geograafiline ja valdkondlik hajutamine**

ELi tagatisega kaetud rahastamis- ja investeerimistoimingute maht mis tahes kolmes liikmesriigis ei tohiks moodustada rohkem kui 45 % kõikide rakenduspartnerite InvestEU fondist toetatud rahastuse kogusummast investeerimisperioodi lõpus, välja arvatud liikmesriikide osa raames kaetud rahastamis- ja investeerimistoimingud või nende asjakohased osad.

([32]) Sotsiaalvaldkonna investeeringute ja oskuste poliitikaharu kontekstis tähendab sotsiaaltaristu sellist taristut, mis toetab sotsiaalteenuste ja valitud üldhuviteenuste (haridus ja tervishoid) osutamist, nagu see on määratletud üldist huvi pakkuvaid sotsiaalteenuseid ja üldhuviteenuseid käsitlevates komisjoni teatistes (KOM(2007) 725 (lõplik) ja KOM(2006) 177 (lõplik)). Täpsemalt toetab sotsiaalteenuste valdkonna sotsiaaltaristu selliste abistavate teenuste osutamist, mis aitavad inimestel tänu isikustatud toele ületada ebasoodsaid sotsiaalseid olukordi, tagada ühiskonnas kaasatus ja parandada tööalast konkurentsivõimet. Selline taristu luuakse tavaliselt kohalikul tasandil ning see hõlmab integreeritud teostamist ja kogukonnapõhist teenuseosutamist.

Samuti tuleb igati püüda tagada, et investeerimisperioodi lõpuks oleks kaetud lai valik InvestEU määruse II lisas loetletud rahastamiskõlblikke valdkondi. Need peavad hõlmama eelkõige tärkavaid või vähe arenenud turge ning võtma arvesse rakenduspartneri pakutavaid finantstooteid. Iga rahastamis- ja investeerimistoiminguteks kõlbliku valdkonna jaoks, mis on InvestEU määruse II lisas sätestatud, võib olla finantstoode.

Geograafilise hajutatuse edendamiseks võib luua investeerimisplatvorme ning ühendada rakenduspartnerite jõupingutused ja eksperditeadmised liikmesriigi tugipankade omadega, kellel on rahastamisvahendite kasutamisel vähe kogemusi.

Liikmesriikide osade puhul lisatakse vastavatesse osaluslepingutesse geograafiline ulatus ja konkreetne vahendite lahushoidmine.

2.8. **Liikmesriikide osad poliitikaharudes**

Ühe või mitme kohaldatava poliitikaharu jaoks võib luua liikmesriikide osad. Need seisnevad osalevate liikmesriikide sihtotstarbelistes eraldistes selleks, et tagada jagatud eelarve täitmise alla kuuluvate fondide või taaste- ja vastupidavusrahastu poliitikaeesmärkide täitmine, või eraldistes osaluslepingus sätestatud eesmärkide jaoks, sõltuvalt toetussumma päritolust. Liikmesriikide osadest võib muu hulgas anda kapitalitoetust VKEdele kooskõlas InvestEU määruse artikli 3 lõike 1 punktiga g.

Liikmesriikide osade raames tehakse rahastamis- ja investeerimistoiminguid kooskõlas InvestEU fondi eeskirjadega ning need peavad vastama investeerimissuunistele ja InvestEU määruse artikli 10 kohasele osaluslepingule, sh võtma arvesse rahastamises osalevate programmide eesmärke.

Igast liikmesriigi osast ([33]) võib anda punktis 2.3.2.2 kirjeldatud finantstoodete raames toetust järgmistel juhtudel:

a) ELi osa jaoks välja töötatud olemasolevat finantstoodet võib rakendada ka liikmesriigi osa raames. Osalus eraldatakse sihtotstarbeliselt selle liikmesriigi või piirkonna või nende liikmesriikide või piirkondade jaoks, kust see pärineb;

b) võib välja arendada finantstooted, mis on kohandatud selle liikmesriigi või piirkonna kindlate vajaduste ja lõplike vahendite saajate jaoks, kust vahendid pärinevad. Sellised finantstooted võivad olla uut tüüpi finantstooted või erineda oluliselt mõnest olemasolevast ELi osa jaoks välja arendatud finantstootest;

c) finantstootes võib ühendada vastastikku täiendaval viisil liikmesriigi ja ELi osa toetuse.

InvestEU määruse artikli 10 lõike 2 kohaselt võivad kaks või enam liikmesriiki sõlmida komisjoniga ühise osaluslepingu.

2.9. **InvestEU fondist toetatavad segarahastamistoimingud**

InvestEU määruse artikli 2 punktis 5 määratletud ning artikli 6 lõikes 2 osutatud segarahastamistoimingus ([34]) sisaldub InvestEU fondi toetus. Rakenduspartner esitab sellise segarahastamistoimingu osaks oleva rahastamis- või investeerimistoimingu ettepaneku investeeringute komiteele heakskiitmiseks.

Segarahastamistoiming tehakse InvestEU eeskirjade kohaselt. Valdkondlikust programmist ([35]) pärinev segarahastamistoimingu osa võib olla toetuse või rahastamisvahendi vormis ning peab vastama valdkondliku programmi kõlblikkuskriteeriumidele. Kui segarahastamistoimingu osa on rahastamisvahendi vormis, võib selle kombineerida ning selle riski jagada InvestEU tagatisega, nagu on täpsemalt sätestatud tagatislepingus. Valdkondliku programmi segarahastamistoimingu osa

([33]) Liikmesriigi osa võib rahastada järgmistest jagatud eelarve täitmise alla kuuluvatest fondidest: ERF, Ühtekuuluvusfond, ESF+, EAFRD ja EMKF, või liikmesriigi rahalisest osalusest, sh taaste- ja vastupidavusrahastu toetusega.

([34]) Segarahastamistoimingut ei tohi samastada InvestEU määruse artikli 2 punktis 5 määratletud rahastamis- või investeerimistoiminguga, mis moodustab osa segarahastamistoimingust.

([35]) Valdkondlikud programmid on käesolevate investeerimissuuniste tähenduses liidu programmid, mis on määratletud InvestEU määruse artikli 2 punktis 5. Punkti 2.9 tähenduses on asjakohased üksnes sellised valdkondlikud programmid, mille kohta on õiguslikus aluses vastav volitusklausel.

rahastamisotsus on asjakohane tööprogramm, ([36]) kus kirjeldatakse ka selle vormi ja eesmärke ning esitatakse valdkondliku programmi eelarvest segarahastamistoiminguteks eraldatav summa ja segarahastamistoimingus osalevate üksuste loetelu. Otsus valdkondliku programmi segarahastamistoimingu osa kohta ei mõjuta InvestEU määrusele vastavat investeeringute komitee otsust ELi tagatise kohta.

Segarahastamistoimingu kavandamisel ja rakendamisel tuleb pöörata erilist tähelepanu liidu kombineeritud toetuse tõhususele ja proportsionaalsusele. Tagatislepingus märgitakse finantstoode või finantstooted, mille raames segarahastamistoimingute ettepanekuid võib esitada, ning segarahastamistoimingute suhtes kohaldatavad konkreetsed sätted. Need võivad sisaldada liidu toetuse vastavate osade soovituslikke või kohustuslikke ülemmäärasid. Samuti võib segarahastamistoimingute koondandmeid (või üksikasjalikke andmeid, kui tagatislepingus on nii kokku lepitud) läbi vaadata arutelude käigus, mida peetakse komisjoniga projektide reservi teemal. Tulemustabelist peab nähtuma, kas segarahastamistoimingus kasutatakse muude liidu programmide toetust või rahastamisvahendit.

Lisaks reservi läbivaatamisele esitab rakenduspartner komisjonile tagatislepingus kindlaks määratud andmed iga sellise rahastamis- või investeerimistoimingu rahastamiskõlblikkuse kohta, mille puhul kasutatakse mõne finantstoote raames segarahastamist. Ühetaoliste kaudsete rahastamis- või investeerimistoimingute puhul võib tagatislepingus kindlaks määrata lõplike vahendite saajatega tehtavate tehingute rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid, mis võivad asendada selliste andmete esitamise vajadust.

2.10. **Strateegilised investeeringud**

Programmi „InvestEU“ raames tehtavad rahastamis- ja investeerimistoimingud võivad aidata kaasa liidu jaoks strateegilise tähtsusega tegevustele, mis on sätestatud InvestEU määruse artikli 8 lõikes 3. Selliseid tegevusi käsitatakse strateegiliste investeeringutena juhul, kui need

i) puudutavad liidu ja liikmesriikide julgeolekut või avalikku korda ohustavate riskidega seotud projekte ja lõplikke vahendite saajaid, eelkõige järgmisi investeeringuid kaitse- ja kosmosesektorisse ning küberturvalisusse:

— kaitsesektori puhul investeeringud Euroopa Kaitsefondi iga-aastases tööprogrammis nimetatud kaitsetehnoloogiatesse ja -toodetesse;

— kosmosesektori puhul investeeringud järgmistesse toodetesse:

— aatomkellad (nt Galileo programmi positsioneerimissüsteemide jaoks);

— strateegilised kanderaketid (st kanderaketid liidu juhitavate kosmosekomplekside jaoks) ja

— kosmosesektori tooted, mis on nimetatud loetelus, mille komisjon igal aastal vastu võtab ja juhatusele teatavaks teeb;

— küberturvalisuse puhul investeeringud, mille ainus otstarve on küberturvalisuse vahendite ja lahenduste väljatöötamine ja kasutuselevõtmine, sh juhul, kui need on osa digitaalvõrkude ja andmetaristu kasutuselevõtust või ajakohastamisest,

või

ii) aitavad kaasa liidu vastupanuvõimele liidu jaoks strateegilise tähtsusega valdkondades, mis on esitatud punktides 6.1.1.8, 6.2.1.1 ja 6.4.1.1, ning hoiavad alal ja tugevdavad strateegilisi väärtusahelaid ning säilitavad ja tõhustavad liidu jaoks strateegilise tähtsusega tegevusi, sealhulgas üleeuroopalist huvi pakkuvaid tähtsaid projekte, järgmistes valdkondades: elutähtis taristu, murrangulised tehnoloogiad, pöördelised uuendused ning sisendid ettevõtjatele ja tarbijatele.

Otseste toimingute korral tagab rakenduspartner, et strateegiliste investeeringute puhul peetakse kinni allpool sätestatud piirangutest. Kaudsete toimingute puhul sätestab rakenduspartner lepingus, et finantsvahendaja peab pidama kinni samadest piirangutest.

Esimese lõigu alapunkti i alla liigituvate lõplike vahendite saajate suhtes kohaldatakse piiranguid, välja arvatud juhul, kui tegemist on otseste toimingutega, mille maht on alla 10 000 000 euro, ja kaudsete toimingute raames tehtavate tehingutega, mille maht on alla 10 000 000 euro.

Seoses selles punktis kirjeldatud piirangutega kasutatakse mõisteid järgmises tähenduses:

a) „kontroll“ – võime omada juriidilise isiku üle otsustavat mõju kas otse või kaudselt ühe või mitme vahepealse juriidilise isiku kaudu;

([36]) Segarahastamise korral ELi heitkogustega kauplemise süsteemi innovatsioonifondiga on selleks asjakohane otsus, mis on võetud vastu vastavalt delegeeritud õigusaktidele, mis on võetud vastu direktiivi 2003/87/EÜ (mida on muudetud direktiiviga (EL) 2018/410 (ELT L 76, 19.3.2018, lk 3)) artikli 10a lõike 8 alusel.

b) „tegevjuhtkond“ – organ või juriidiline isik, kes on määratud kooskõlas liikmesriigi õigusega ning – kui see on kohaldatav – kes annab aru tegevjuhile või muule võrreldava otsustuspädevusega isikule, kellel on õigus määrata kindlaks juriidilise isiku strateegia, eesmärgid ja üldine suund ning kes teeb juhtkonna otsustusprotsessi üle järelevalvet ja jälgib seda;

c) „kolmanda riigi üksus“ – juriidiline isik, kes asub kolmandas riigis või liidus, kuid kelle tegevjuhtkond asub kolmandas riigis. Juriidilise isiku asukoha määrab selle registrijärgne asukoht.

Alapunkti i alla liigituvat lõplikku vahendite saajat ei tohi kontrollida kolmas riik ega kolmanda riigi üksus ning selle tegevjuhtkond peab asuma liidus.

Kui alapunkti i alla liigituv lõplik vahendite saaja on seotud strateegilise investeeringuga 5G-ühenduvuse valdkonnas, kohaldatakse meetmeid ja riskimaandamiskavasid kooskõlas 5G küberturvalisuse meetmepaketiga ([37]) ka tema varustajate suhtes. Varustajate hulka kuuluvad eelkõige telekommunikatsiooniseadmete müüjad ja tootjad ning muud kolmandatest isikutest tarnijad, nagu pilvetaristu pakkujad, hallatud teenuste osutajad, süsteemide integreerijad, turvalisuse ja hooldusega seotud töövõtjad ning ülekandeseadmete tootjad.

Kui alapunkti i alla liigituv lõplik vahendite saaja on seotud strateegilise investeeringuga kaitsevaldkonnas, kohaldatakse seda piirangut ka tema varustajate ja alltöövõtjate suhtes.

Kolmanda riigi või kolmanda riigi üksuse kontrolli puudumise piiranguid, mis on sätestatud kolmes eelnevas lõigus, ei kohaldata teatava rahastamis- ja investeerimistoimingu suhtes, mille puhul alapunkti i alla liigituv lõplik vahendite saaja saab tõendada, et on juriidiline isik, kelle suhtes tema asukoha liikmesriik on kiitnud heaks tagatise kooskõlas rahastamiskõlblikke üksusi käsitlevate põhimõtetega, mis on sätestatud Euroopa Kaitsefondi määruses, ([38]) või millele komisjon on andnud kosmosemääruse ([39]) rahastamiskõlblikke üksusi käsitlevate põhimõtete kohaselt vabastuse. Rakenduspartner peab komisjoni teavitama igast erandist, mis tehakse punktis 2.10 kehtestatud piirangutest.

Alapunkti i alla liigituvad lõplikud vahendite saajad ei tohi anda asjaomastest strateegilistest investeeringutest otse tulenevate kriitilise tähtsusega tehnoloogiate ning liidu ja liikmesriikide olulise julgeolekuhuvi kaitsmiseks vajalike tehnoloogiate intellektuaalomandiõiguste ainulitsentsi või intellektuaalomandi ainuõigusi kolmandatele riikidele või kolmanda riigi üksustele, välja arvatud juhul, kui liikmesriik, kus lõplik vahendite saaja asub, selle heaks kiidab.

See piirang kaotab kehtivuse viis aastat pärast rahastuse viimase väljamakse kuupäeva.

3. KESTLIKE INVESTEERINGUTE EDENDAMINE

Kestliku Euroopa investeerimiskava/Euroopa rohelise kokkuleppe investeerimiskava ([40]) olulise osana aitab programm „InvestEU“ saavutada Euroopa rohelise kokkuleppe ja õiglase ülemineku mehhanismi eesmärke. Samuti aitab see kaasa liidu sotsiaalse mõõtme loomisele.

InvestEU määruses on eraldi õiguslikud nõuded selleks, et aidata kaasa kliima- ja keskkonnaeesmärkide saavutamisele ning ELi tagatisega toetatavate rahastamis- ja investeerimistoimingute kestlikkusele. Programmi „InvestEU“ kontekstis peetakse kestlikkuse all silmas mõju kolmele InvestEU määruses nimetatud mõõtmele: kliima-, keskkonna- ja sotsiaalne mõõde.

Peale selle on InvestEU määruse artikli 8 lõikes 5 sätestatud, et projektid, mis ei ole kestlikkuskontrollisuunistes kehtestatud põhimõtete kohaselt kliimaeesmärkidega kooskõlas, ei ole rahastamiskõlblikud.

([37]) Võrgu- ja infoturbe koostöörühm, „Cybersecurity of 5G networks. EU Toolbox of risk mitigating measures“ (5G-võrkude küberturvalisus. ELi meetmepakett riskide maandamiseks), jaanuar 2020, https://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?doc_id=64468.

([38]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2021. aasta määrus (EL) 2021/697, millega luuakse Euroopa Kaitsefond ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) 2018/1092 (ELT L 170, 12.5.2021, lk 149).

([39]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. aprilli 2021. aasta määrus (EL) 2021/696, millega luuakse liidu kosmoseprogramm ja Euroopa Liidu Kosmoseprogrammi Amet ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 912/2010, (EL) nr 1285/2013 ja (EL) nr 377/2014 ning otsus nr 541/2014/EL (ELT L 170, 12.5.2021, lk 69).

([40]) Komisjoni teatis „Kestliku Euroopa investeerimiskava/Euroopa rohelise kokkuleppe investeerimiskava“ (COM(2020) 21 final).

Programmi „InvestEU“ raames välja töötatud finantstooted peavad võtma arvesse kestlikkuse eesmärkidele kaasaaitamist, sealhulgas järgmiste meetmete kaudu: roheliste võlakirjade ja kestlikkuse võlakirjade turu laiendamine; uuenduslike ja kestlike lahenduste kasutuselevõtmine ringmajanduse, biomajanduse, sinise majanduse, toidu ja kliimamuutuste valdkonnas; keskkonna ja looduskapitali (õhk, vesi, loodus, maa ja elurikkus) kaitse; energiamahukate majandusharude üleminek ja süsinikuheite vähendamine, sealhulgas digitehnoloogiatesse ja ringmajanduse süsteemidesse investeerimise kaudu; sektorid, mis vajavad toetust, et kohandada oma tegevust Euroopa Liidu 2030. ja 2050. aasta kliimaeesmärkidega; vajadus tegeleda sellega kaasnevate kahjulike mõjudega eelkõige haavatavatele elanikele, sealhulgas neile, kes vajavad täiendus- või ümberõpet ning peavad kohanema uute töövormidega, ning piirkondadele, mis on kestlike tegevusalade ja teenuste loomisel maha jäänud, aga ka soolise ja muu võrdõiguslikkuse edendamine.

Rakenduspartnereid ergutatakse toetama majandustegevusi, mis on kooskõlas määruse (EL) 2020/852 ([41]) kriteeriumidega.

Projektiarendajatele, finantsvahendajatele või rakenduspartneritele ([42]) võib pakkuda spetsiaalsed nõustamisteenuseid, eriti selleks, et parandada kestlikkuskontrollinõuete täitmise suutlikkust ning suurendada eespool nimetatud eesmärke täitvate projektide reservi.

3.1. **Kliima- ja keskkonnakulutuste seire ja aruandlus**

InvestEU määruse põhjenduse 10 kohaselt tuleks rahastamis- ja investeerimistoimingute kogumahu raames panustada vähemalt 30 % programmi kogu rahastamispaketist kliimaeesmärkidele. Lisaks on InvestEU määruse artikli 8 lõikes 8 seatud eesmärk, et ELi osa raames aitab kliima- ja keskkonnaeesmärkide saavutamisele kaasa vähemalt 60 % kestliku taristu poliitikaharu alla kuuluvate rahastamis- ja investeerimistoimingute kogumahust. Rahastamis- ja investeerimistoimingutelt oodatakse ka liidu üldiste elurikkuse eesmärkide toetamist.

Kliima ja keskkonnaga seotud sihtmäärad kehtivad nii InvestEU fondi ELi osa kui ka liikmesriikide osa suhtes. Sihtmäärade ([43]) saavutamist tuleb siiski arvutada ja seirata ELi ja liikmesriikide osa puhul eraldi.

Rakenduspartnerid mõõdavad investeeringute komiteele esitatavate rahastamis- ja investeerimistoimingute panust kliima- ja keskkonnaeesmärkide saavutamisse kooskõlas komisjoni suunistega ELi kliima- ja keskkonnakulutuste jälgimise kohta, millele on osutatud InvestEU määruse artikli 8 lõikes 7. Kliima- ja keskkonnakulutuste jälgimine InvestEU fondi raames rajaneb kõikidelt rakenduspartneritelt asjakohaste andmete kogumise, märgistamise ja summeerimise sidusal süsteemil, millega tagatakse samal ajal kooskõla laiema kliimamuutustega seotud kulutuste jälgimise metoodikaga, mida rakendatakse kõikide liidu eelarvest rahastatavate asjakohaste programmide puhul. Kõnealuses süsteemis tuleb võtta kasutusele sobivad kriteeriumid selleks, et määrata kindlaks, kas majandustegevus on keskkonnasäästlik vastavalt määrusele, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ([44]).

Selleks et seirata kliimakulutuste 30 % sihtmäära ja kestliku taristu poliitikaharu raames tehtavate kumulatiivsete kliima- ja/või keskkonnakulutuste 60 % sihtmäära saavutamist, peavad rakenduspartnerid komisjonile ettepaneku tegemise ajal esitama andmed, mida on vaja selleks, et jälgida nendesse sihtmääradesse panustamist kooskõlas komisjoni avaldatud suunistega. Samad andmed esitatakse ka investeeringute komiteele InvestEU fondi toetuse taotluse osana.

Tagatislepingutega nõutakse, et rakenduspartnerid esitavad komisjonile igal aastal koondaruande toimingute kohta, mis aitavad kaasa kliima- ja keskkonnakulutuste sihtmäärade saavutamisele, ning vajaduse korral eraldi aruanded liikmesriigi osa raames rahastamises osalevate jagatud eelarve täitmise alla kuuluvate fondide kaupa. Kõnealune aruandlus sisaldab vajaduse korral asjakohaseid näitajaid.

([41]) Määrus (EL) 2020/852, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088 (ELT L 198, 22.6.2020, lk 13), ja asjakohased delegeeritud õigusaktid.

([42]) Rakenduspartneritele pakutav nõustamisabi täiendab tehnilise toe instrumendi kaudu pakutavat tehnilist abi.

([43]) 30 % kliimaeesmärkideks ning kestliku taristu poliitikaharu raames 60 % kliima- ja keskkonnaeesmärkideks.

([44]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2020/852, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088 (ELT L 198, 22.6.2020, lk 13).

3.2. **Kestlikkuskontroll**

InvestEU määruse artikli 8 lõike 5 kohaselt hindab rakenduspartner rahastamis- ja investeerimistoiminguid, et teha kindlaks, kas nendega toetatakse teatavat piirsuurust ([45]) ületavaid projekte ning kas neil on sellisel juhul olulist keskkonna-, kliima- või sotsiaalset mõju. Kui toimingutel on nimetatud mõju, siis tehakse kestlikkuskontroll vastavalt suunistele, mille komisjon töötab välja koostöös võimalike rakenduspartneritega. Kui rakenduspartner jõuab järeldusele, et kestlikkuskontrolli ei ole vaja teha, peab ta seda investeeringute komiteele põhjendama.

Kestlikkuskontrolli peab tegema rakenduspartner projektiarendajate esitatud andmete ja komisjoni suuniste alusel. Programmist „InvestEU" toetust taotledes esitavad rakenduspartnerid kestlikkuskontrolli kokkuvõtte, nagu on ette nähtud. Kui investeeringute komitee kiidab ELi tagatise kasutamise teatava toimingu puhul heaks, siis kestlikkuskontrolli kokkuvõte avalikustatakse, võttes nõuetekohaselt arvesse konfidentsiaalse teabe ja tundliku äriteabega, sealhulgas intellektuaalomandiga, seotud norme ja tavasid.

Komisjoni suunised koostatakse kooskõlas teiste liidu programmide jaoks välja töötatud suunistega ning lähtutakse kehtivatest õigusnormidest, ([46]) olemasolevatest suunistest, abivahenditest ja parimatest tavadest kliimamuutustele vastupanu võime tagamiseks ja keskkonnale tekkivate välismõjude hindamiseks ([47]) ning võetakse sobival viisil arvesse ka kriteeriume, mille põhjal hinnata, kas majandustegevus on määruse (EL) 2020/852 tähenduses keskkonnasäästlik ning vastab sealhulgas põhimõttele „ei kahjusta oluliselt". Kontroll aitab jälgida ka seda, et programmi „InvestEU" investeerimistoimingud taotleksid ebavõrdsuse kõrvaldamist või vähemalt ei aitaks kaasa olemasoleva ebavõrdsuse säilitamisele või suurendamisele.

3.3. **InvestEU sihtotstarbeline õiglase ülemineku kava**

Kestliku Euroopa investeerimiskava/Euroopa rohelise kokkuleppe investeerimiskava osana toetab programm „InvestEU" õiglase ülemineku mehhanismi InvestEU sihtotstarbelise õiglase ülemineku kava kaudu (edaspidi „InvestEU õiglase ülemineku kava"), mida rakendatakse programmi „InvestEU" finantstoodete kaudu. InvestEU õiglase ülemineku kava raames toetatakse investeeringuid nende sotsiaal-, majandus- ja keskkonnaprobleemide lahendamiseks, mis tulenevad liidu 2030. aasta kliimaeesmärgi ja 2050. aastaks kliimaneutraalsuse saavutamise eesmärgi suunas liikumisest. Selleks et InvestEU õiglase ülemineku kava raames toetust saada, peavad liikmesriigid määrama asjakohases õiglase ülemineku territoriaalses kavas need sektorid ja tegevused, mida on kavas toetada vastavalt õiglase ülemineku fondi määruses ([48]) sätestatud õiglase ülemineku territoriaalsete kavade põhimõtetele.

InvestEU õiglase ülemineku kava raames toetatakse era- ja avaliku sektori asutuste majanduslikult elujõulisi investeeringuid, mis on kooskõlas õiglase ülemineku eesmärkidega. Projektid või lõplikud vahendite saajad peavad asuma territooriumidel, mis on hõlmatud õiglase ülemineku fondi määruse kohase heakskiidetud õiglase ülemineku territoriaalse kavaga. Samuti võivad toetust saada projektid või lõplikud vahendite saajad, mis ei asu nendel territooriumidel, kuid aitavad kaasa nende arenguvajaduste täitmisele; nad võivad toetust saada tingimusel, et rahastamine on õiglase ülemineku territoriaalse kavaga hõlmatud territooriumide ülemineku jaoks esmatähtis. Näiteks võivad toetust saada taristuprojektid, mis parandavad õiglase ülemineku territooriumide ühendatust.

InvestEU õiglase ülemineku kava raames toetatakse investeeringuid, mis on kooskõlas InvestEU määruses ja investeerimissuunistes sätestatud eesmärkide (InvestEU määruse artikkel 3) ja investeerimisprioriteetidega (InvestEU määruse artikli 8 lõige 1 ja II lisa).

([45]) Täpsed piirsuurused, mida tuleb kohaldada, määratakse kindlaks kestlikkussuunistes, mis komisjon avaldab kooskõlas InvestEU määruse artikli 8 lõikega 6.

([46]) Näiteks: direktiiv 2011/92/EL teatavate riiklike ja eraprojektide keskkonnamõju hindamise kohta (ELT L 26, 28.1.2012, lk 1), mida on muudetud direktiiviga 2014/52/EL (ELT L 124, 25.4.2014, lk 1); direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.7.1992, lk 7); direktiiv 2000/60/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse veepoliitika alane tegevusraamistik (EÜT L 327, 22.12.2000, lk 1); direktiiv 2010/75/EL tööstusheidete kohta (saastuse kompleksne vältimine ja kontroll) (ELT L 334, 17.12.2010, lk 17).

([47]) „Climate change and major projects. Outline of the climate change related requirements and guidance for major projects in the 2014–2020 programming period: ensuring resilience to the adverse impact of climate change and reducing the emission of greenhouse gases" (Kliimamuutused ja suurprojektid: ülevaade kliimamuutustega seotud nõuetest ja suunistest suurprojektide jaoks programmitöö perioodil 2014–2020: kuidas tagada vastupanuvõime kliimamuutustele ja vähendada kasvuhoonegaaside heidet), Euroopa Komisjon (25.8.2016) https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/docs/major_projects_en.pdf; samuti „Integrating Climate Change Information and Adaptation in Project Development: Emerging Experience from Practitioners" (Kliimamuutustealase teabe lõimimine ja kohandamine projektiarenduses: praktikute kujunevad kogemused), Euroopa Liidu finantsasutuste kliimamuutustega kohanemise töörühm (EUFIWACC) (mai 2016) https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/docs/integrating_climate_change_en.pdf.

([48]) Veel avaldamata määrus, millega asutatakse õiglase ülemineku fond. Allkirjastamise ootel.

InvestEU õiglase ülemineku kava võib rakendada kõikide programmi „InvestEU“ finantstoodete kaudu, mis kuuluvad asjaomase nelja poliitikaharu alla. Õiglase ülemineku territooriumide eripärade (nt majanduslik ebavõrdsus, tööjõuturu struktuur, suutlikkus abi ära kasutada jne) ja koroonaviiruse pandeemia mõju tõttu majanduse väljavaadetele võib eeldada, et mõne finantstoote raames on rahastamisnõudlus suurem ja mõne raames väike või puudub üldse. Neid tegureid arvestades võib pakkuda rakenduspartneritele ja finantsvahendajatele sihtotstarbelisi stiimuleid. Juhul kui see on põhjendatud, võivad need seisneda investeerimisportfellide soodsamas riskijagamises ELi ja rakenduspartneri vahel, ELi tagatise eest makstava tasu vähendamises või InvestEU õiglase ülemineku kava raames tehtud rahastamis- ja investeerimistoimingutega seotud halduskulude osalises katmises, nagu on ette nähtud InvestEU määruse artikli 13 lõikega 2, või neid võib pakkuda muus vormis, mis on ühe või mitme finantstootega seoses tagatislepingus kokku lepitud. Kui see on asjakohane, võib pakkuda vastavatele projektiarendajatele või finantsvahendajatele sihtotstarbelist nõustamisabi, et toetada majanduslikult elujõulise projektide reservi kujundamist.

ELi tagatise eest makstava tasu vähendamisest saavad täielikult kasu lõplikud vahendite saajad.

Rakenduspartnerite panus InvestEU õiglase ülemineku kava investeerimiseesmärkide saavutamisse võib finantstoote iseloomust olenevalt erineda.

Rakenduspartnerid jälgivad rahastamis- ja investeerimistoiminguid või nende asjakohaseid osi, mis toetavad projekte või lõplikke vahendite saajaid InvestEU õiglase ülemineku kava raames, ja annavad nende toimingute kohta aru. Pärast õiglase ülemineku territoriaalse kava vastuvõtmist käsitatakse selliseid toiminguid ja nende asjakohaseid osi InvestEU õiglase ülemineku kava raames kaasatud investeeringutena ka siis, kui need on heaks kiidetud enne kava vastuvõtmist, tingimusel et rakenduspartner tõendab, et need vastavad õiglase ülemineku territoriaalse kava eesmärkidele.

InvestEU õiglase ülemineku kava kohast rahastamist ei tohi ühendada avaliku sektori laenurahastuga ([49]) (kolmas sammas), välja arvatud nõustamisabi otstarbel.

4. ELi TAGATISE KASUTAMINE

ELi tagatist võib kasutada selleks, et katta finantstoodete kaudu tehtavate rahastamis- ja investeerimistoimingute või nende portfellide riski eri osi. ELi tagatise kasutamise üksikasjalikud tingimused sätestatakse tagatislepingus.

ELi tagatis võib kuuluda samasse nõudeõiguse järku kui rakenduspartneri riskipositsioon või katta madalama nõudeõiguse järguga väärtpaberistamise seeria (nt esimese järjekoha kahju) või vahefinantseerimise seeria. Mitut poliitikaharu hõlmavate tagatislepingute puhul võib finantstoodete raames tekkivat kahjumit jagada ühe poliitikaharu sees või mitme poliitikaharu vahel, võttes arvesse tagatislepingus kindlaks määratud riskijagamise struktuuri.

Rakenduspartneri osa esimese järjekoha kahjust arvestatakse rakenduspartneri rahalise osalusena, mis on määratletud InvestEU määruse artikli 2 lõikes 7. Muus vormis riskijagamine, nagu rakenduspartneri osa vahefinantseerimise seeriast, võib arvestada rakenduspartneri rahalise osaluse hulka olenevalt tagatislepingutes sätestatud tingimustest ja arvutusmetoodikast.

Finantstoote kehtivusaeg ja selle lõpetamise tingimused määratakse kindlaks tagatislepingus. Kui see on asjakohane, võib finantstoote raames näha rahastamis- või investeerimistoimingu tasandil ette võimaluse väljuda investeeringutest või kõrvaldada riskipositsioon enne alusinvesteeringute tähtaja lõppu, kui saab tagada poliitikaeesmärkide saavutamise, järgides samal ajal liidu ja rakenduspartneri finantshuve.

Ilma et see piiraks punktis 4 esitatud põhimõtteid, mida kohaldatakse *mutatis mutandis*, võib madalama nõudeõiguse järguga väärtpaberistamise seeria või vahefinantseerimise seeria osakaalu määrata ka tagatislepingus sätestatava ülekandemäära mehhanismiga. See tähendab, et iga rahastamis- või investeerimistoimingu suhtes kohaldatakse erinevat ülekandemäära, et määrata kindlaks, milline on selle toimingu puhul rakenduspartneri ja ELi tagatise osalus sellises madalama nõudeõiguse järguga väärtpaberistamise seerias või vahefinantseerimise seerias.

([49]) Veel avaldamata määrus õiglase ülemineku mehhanismi raames loodava avaliku sektori laenurahastu kohta. Parlamendi esimese lugemise seisukoha ootel.

Kui investeerimissuuniste asjakohast poliitikaharu käsitlevas punktis ei ole ette nähtud teisiti, kohaldatakse ELi tagatise kasutamise suhtes järgmisi põhimõtteid. Liikmesriigi osa puhul võib esimese järjekoha kahju või vahefinantseerimise seeria osakaal punktis 4 esitatud põhimõtetest erineda, nagu on täpsustatud komisjoni ja liikmesriigi vahel sõlmitud asjakohases osaluslepingus.

4.1. **Üldised finantstooted**

4.1.1. *ELi tagatise kasutamine võlapõhiste toimingute puhul*

Portfellide puhul, mis toetavad finantstoodete raames võlapõhiseid toiminguid, kehtib punktides 4.1.1.1–4.1.1.3 nimetatud tingimusi arvestades põhimõte, et kui ELi tagatis katab esimese järjekoha kahju, siis võtab rakenduspartner sellest enda kanda vähemalt 5 %.

4.1.1.1. Üksiktoimingute kaetus

Punkt 4.1.1.1 kehtib üksnes otseste toimingute kohta.

ELi tagatist võib kasutada selleks, et samadel tingimustel katta osa üksiktoimingust. Sellisel juhul ei tohi ELi tagatis üksiktoimingule olla suurem kui 50 % rakenduspartneri antud rahastusest. Rakenduspartner peab jätma üksiktoimingu pealt samadel tingimustel enda kanda vähemalt 20 %, et tagada huvide vastavusseviimine.

ELi tagatis võib olla ka muus vormis, sealhulgas madalam nõudeõiguse järk üksiktoimingu raames. Sellisel juhul tohib ELi tagatis üksiktoimingule moodustada kuni 25 % rakenduspartneri pakutavast rahastamise kogusummast ([50]). Rakenduspartner peab võtma madalama nõudeõiguse järgust enda kanda vähemalt 5 %.

4.1.1.2. Muude kui punktis 4.1.1.3 osutatud toimingute portfellide kaetus

ELi tagatis võib katta ka rakenduspartneri rahastatud rahastamis- ja investeerimistoimingute portfelli esimese järjekoha kahju või vahefinantseerimise seeria. Kui ELi tagatis katab esimese järjekoha kahju osa, peab rakenduspartner võtma sellest enda kanda vähemalt 5 %.

Esimese järjekoha kahju osakaal oleneb tagatava portfelli toimingute eeldatavast riskiprofiilist. See võib moodustada kuni 30 % kogurahastusest, mida rakenduspartner finantstoote raames pakub. Sotsiaalvaldkonna investeeringute ja oskuste poliitikaharus võib esimese järjekoha kahju suurendada vastavalt sobivale osale kogurahastusest.

4.1.1.3. Piiristatud ja piiristamata tagatiste portfellide kaetus

Vahendatud võlapõhise rahastamise puhul nii piiristatud kui ka piiristamata tagatiste vormis võib ELi tagatise osa esimese järjekoha kahjust olla kuni 100 % eeldatavast kahjumist, juhul kui finantsvahendajate makstav tasu ei ole piisav rakenduspartneri pakutava rahastuse riski sobivaks tasustamiseks. Sellise vahendatud võla kaudu rahastamise puhul piiristatud tagatiste vormis võib ELi tagatisega kaetava esimese järjekoha kahju osakaal olla kuni 100 % rakenduspartneri pakutavast rahastusest.

Nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel võib rakenduspartneri pakutud piiristamata tagatiste puhul ELi tagatisega katta eeldatavat kahjumit ületavat kahjumit. Sellisel juhul määratakse ELi tagatisega kaetud ettenägematu kahjumi osale tagatislepingus hind.

Erandjuhtudel, kui on tegemist suure poliitilise lisaväärtusega, võib rakenduspartneri pakutavate piiristatud tagatiste puhul olla ELi tagatisega kaetud esimese järjekoha kahju suurem kui eeldatav kahjum. Sellisel juhul määratakse ELi tagatisega kaetud ettenägematu kahjumi osale tagatislepingus hind.

([50]) Kui rahastamis- või investeerimistoiming seisneb rakenduspartneri tagatises kolmandast isikust rahastajale, kehtib 25 % piirang kolmandast isikust rahastaja pakutava rahastuse suhtes.

4.1.2. *ELi tagatise kasutamine omakapitalipõhiste toimingute puhul*

Omakapitalipõhiseid toiminguid toetavate portfellide puhul kehtib põhimõte, et rakenduspartnerid peavad investeerima samadel tingimustel kõikidesse rahastamis- või investeerimistoimingutesse omal riisikol sellise osa ulatuses, mis tagab piisava huvide vastavuse ning mis määratakse iga finantstoote puhul eelnevalt kindlaks. ELi tagatisega kaetud rahastuse osa moodustab kokku kuni 70 % kogu omakapitaliinvesteeringust, mille rakenduspartner (keda võib vaadelda kontserni tasandil) teeb samadel tingimustel eri finantstoodete raames, ning omal riisikol antav rahastus moodustab vähemalt 5 % kogu omakapitaliinvesteeringust, mille rakenduspartner teeb samadel tingimustel mis tahes rahastamis- või investeerimis-toimingu raames.

Põhjendatud juhtudel ei pruugi rakenduspartnerite ja komisjoni vahel kokkulepitud riskijagamiskord järgida samade tingimuste põhimõtet. Näiteks võib ELi tagatise allutatud kasutamine olla lubatud süsteemse turutõrkega avalike hüvede puhul või välismõjude nõuetekohase hinnastamise puudumise korral, nagu esmakordsete uut liiki toimingute või uute turgude loomise puhul.

Üksnes erandjuhtudel, sealhulgas suure riskikontsentratsiooni korral, võib ELi tagatis katta kuni 100 % esimese järjekoha kahjust (mis ei tohi olla suurem kui 50 % kogurahastusest, mida rakenduspartner sellise portfelli raames pakub). Kõikidel juhtudel jaguneb tasu rakenduspartneri ja komisjoni vahel vastavalt nende riskipositsioonile.

4.2. **Temaatilised finantstooted**

4.2.1. *ELi tagatise kasutamine võlapõhiste toimingute puhul*

ELi tagatis võib rakenduspartneri rahastatud võlapõhiste toimingute portfelli puhul katta esimese järjekoha kahju. Selliste finantstoodete omadusi arvestades võib esimese järjekoha kahju osakaal olla suurem kui 50 % rakenduspartnerite pakutavast sihtrahastusest. Rakenduspartner võtab esimese järjekoha kahjust enda kanda vähemalt 5 %, et tagada huvide vastavus. Nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel võib huvide vastavuse tagada asjaomases tagatislepingus täpsustatud muude rahaliste vahendite kaudu.

Põhjendatud juhtudel võivad rakenduspartnerid osaleda esimese järjekoha kahjuga hõlmatud kahjumi katmises järk-järgult, sedamööda kuidas portfelli lõpptähtajad saabuvad ja risk väheneb. Selleks võib kasutada nii tagatisega kaetud kui ka muu(de) portfelli(de) tulusid või muid sobivaid ja uuenduslikke mehhanisme.

4.2.2. *ELi tagatise kasutamine omakapitalipõhiste toimingute puhul*

ELi tagatis võib rakenduspartneri rahastatud omakapitalipõhiste toimingute portfelli puhul katta esimese järjekoha kahju; rakenduspartneri rahastatud asjaomaste toimingute portfelli puhul võib esimese järjekoha kahju osakaal olla suurem kui 50 %. Rakenduspartner võtab esimese järjekoha kahjust enda kanda vähemalt 5 %, et tagada huvide vastavus. Nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel võib huvide vastavuse tagada asjaomases tagatislepingus täpsustatud muude rahaliste vahendite kaudu.

Põhjendatud juhtudel võivad rakenduspartnerid osaleda esimese järjekoha kahjuga hõlmatud kahjumi katmises järk-järgult, sedamööda kuidas portfelli lõpptähtajad saabuvad ja risk väheneb. Selleks võib kasutada nii tagatisega kaetud kui ka muu(de) portfelli(de) tulusid või muid sobivaid ja uuenduslikke mehhanisme.

5. RAKENDUSPARTNERI PAKUTAV RAHASTAMINE

Kui investeerimissuuniste asjakohast poliitikaharu käsitlevas punktis ei ole ette nähtud teisiti, kohaldatakse rakenduspartneri pakutava rahastamise suhtes alljärgnevaid põhimõtteid.

5.1. **Üldised finantstooted**

5.1.1. *Rakenduspartneri pakutav võla kaudu rahastamine*

5.1.1.1. Üldine võla kaudu rahastamine

Rakenduspartner võib pakkuda rahastamist lõplikele vahendite saajatele otse (st otselaenu või muu otsese võla kaudu rahastamise vormis) või finantsvahendajate kaudu.

5.1.1.2. Piiristatud ja piiristamata tagatised

ELi osa raames tehtavate rahastamis- ja investeerimistoimingute suhtes kohaldatakse järgmisi tingimusi:

a) rakenduspartneritele võib pakkuda ELi tagatist, et nad saaksid anda piiristatud või piiristamata tagatise finantsvahendaja algatatud uute finantseerimistehingute portfellile. Tehingud lõplike vahendite saajatega, kelle suhtes kohaldatakse kõiki võlakohustusi hõlmavat maksejõuetusmenetlust või kes vastavad siseriikliku õiguse kohaselt võlausaldajate taotlusel kõiki võlakohustusi hõlmava maksejõuetusmenetluse algatamise kriteeriumidele, ei ole nendesse portfellidesse lisamiseks kõlblikud;

b) piiristatud portfellitagatise puhul kehtestatakse piirmäär uue portfelli eeldatava kahjumi tasemel ja määratakse kindlaks eraldi iga finantsvahendajaga sõlmitud portfellitagatise lepingu kohta ([51]). Eeldatav kahjum määratakse kindlaks ja dokumenteeritakse varasemate andmete ja tulevikku suunatud hinnangute põhjal. Asjakohaste andmete puudumise korral kehtestatakse piirmäär eelnevalt kokkulepitud tasemel ning sätestatakse komisjoni ja rakenduspartneri vahelises tagatislepingus. Maksimaalne lubatud piirmäär on 25 %. Sotsiaalvaldkonna investeeringute ja oskuste poliitikaharu puhul võib maksimaalne lubatud piirmäär olla kõrgem;

c) nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel võib tagatise kuni eeldatava kahjumi tasemeni anda tasuta (nii piiristatud kui ka piiristamata tagatiste puhul), kuid eeldatavat kahjumit ületavale riskile peab rakenduspartner määrama hinna, nagu võib kindlaks määrata komisjoni ja rakenduspartneri vahelises tagatislepingus. Mõlemal juhul saavad ELi tagatise eest makstava tasu vähendamisest täielikult kasu lõplikud vahendite saajad;

d) uues portfellis sisalduvate üksikute finantseerimistehingute tagatismääraks kehtestatakse tavaliselt 50 %, kuid seda määra võib suurendada teatavate suure poliitilise lisaväärtusega tehingute puhul;

e) finantsvahendaja on kohustatud võtma enda kanda vähemalt 20 % riskipositsioonist seoses iga finantseerimistehinguga, mis kuulub rakenduspartneri antud tagatisega samasse nõudeõiguse järku. Nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel võib komisjoni ja rakenduspartneri vahelises tagatislepingus kindlaks määrata väiksema protsendimäära, kui see on kooskõlas riigiabi eeskirjadega või vastab neile. Sotsiaalvaldkonna investeeringute ja oskuste poliitikaharu puhul võib minimaalset riskipositsiooni nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel vähendada kuni 5 %ni;

f) kahjumi hüvitamise puhul kuulub rakenduspartneri antud tagatis finantsvahendaja positsiooniga samasse nõudeõiguse järku. Kui piiristatud tagatiste puhul ületab kahjumi summa tagatise ülempiiri, võib vastava kahjuhüvituse summa kõigepealt jaotada kõrgema nõudeõiguse järguga riskipositsioonidele või kohaldada eelhinnangul põhinevat sissenõudmismäära;

g) portfelli kaasata võidavate finantseerimistehingute miinimumtähtajaks kehtestatakse 12 kuud, välja arvatud sotsiaalvaldkonna investeeringute ja oskuste poliitikaharu puhul, kus see võib olla lühem.

5.1.2. *Rakenduspartneri pakutav omakapitali kaudu rahastamine*

Rakenduspartnerid võivad pakkuda lõplikele vahendite saajatele omakapitali- ja kvaasikapitali kaudu rahastamist otse ([52]) või finantsvahendajate, nt sihtotstarbeliste fondide ja investeerimisvahendite, sealhulgas kaasinvesteerimisvahendite kaudu. Vahendavad fondid või investeerimisvahendid omandavad tavaliselt lõplikes vahendite saajates vähemusosaluse.

([51]) Nõuetekohaselt põhjendatud erandjuhtudel võib piirmäär VKEde poliitikaharu liikmesriigi osa puhul olla kõrgem kui eeldatava kahjumi tase.

([52]) VKEde poliitikaharu ELi osa raames ei ole otsene omakapitali ja kvaasikapitali kaudu rahastamine lubatud.

ELi osa raames finantsvahendajatele suunatud investeeringute suhtes kohaldatakse kõiki järgmisi tingimusi, mis on sätestatud rakenduspartneritega sõlmitud tagatislepingutes, ning kahtluste vältimiseks kohaldatakse neid tingimusi rahastamise suhtes, mida rakenduspartner pakub InvestEU raames (rahastamis- või investeerimistoiming), sealhulgas nii ELi tagatise kui ka rakenduspartneri rahalise osalusega kaetud osade suhtes:

a) finantsvahendaja, kes saab InvestEU raames investeeringu (rahastamis- või investeerimistoiminguga), võtab oma investeerimisstrateegia osana kohustuse investeerida InvestEU määruse kohaselt rahastamiskõlblikesse lõplikesse vahendite saajatesse summa, mis on vähemalt võrdne järgmistest summadest suuremaga:

   i) 50 % vahendaja investeeritud kogusummast ja

   ii) kaks korda suurem kui ELi tagatisega investeeringuna investeerimiseks saadud summa; summa on piiratud 80 %ga vahendaja investeeritud kogusummast;

b) rakenduspartnerite investeeringud fondidesse ei tohi tavaliselt moodustada üle 25 % fondi suurusest. Suure poliitilise lisaväärtuse korral võib lubada investeeringuid, mis moodustavad kuni 50 % fondi suurusest, välja arvatud sotsiaalvaldkonna investeeringute ja oskuste poliitikaharu raames või erandjuhtudel tehnosiirde fondide puhul muude poliitikaharude raames, kus need võivad moodustada kuni 75 % fondi suurusest. Fondifondide puhul kehtivad need piirmäärad investeerimisobjektiks olevate fondide tasandil;

c) investeeringud fondidesse, mis on suunatud Euroopa tasandi rohe- ja digiinvesteeringutele ja millesse on kaasatud kolm või enam rakenduspartnerit, võivad moodustada kokku kuni 75 % fondi suurusest;

d) kaasinvesteerimisvahendite ja -skeemide puhul sätestatakse konkreetsed eeskirjad rakenduspartneritega sõlmitavates tagatislepingutes;

e) rakenduspartnerite investeeringud InvestEU raames tehakse teiste avaliku ja erasektori investoritega samas nõudeõiguse järgus ja turutingimustele vastaval alusel. Turutingimustele vastamiseks on vaja, et vähemalt 30 % kõigist investeeringutest fondi või fondi aluseks olevatesse projektidesse teevad ülejäänud investoritega sarnases olukorras olevad erainvestorid samadel tingimustel ([53]). Selles punktis sätestatud nõudeid võib mitte kohaldada investeerimise suhtes ELi jaoks eriti olulistesse poliitikavaldkondadesse, kui rakenduspartneriga sõlmitud asjaomases tagatislepingus on nii sätestatud;

f) programmi „InvestEU“ rakenduspartnerid investeerivad fondidesse tavaliselt fondi esimese rahastamisvooru sulgemisel; hilisemate sulgemiste korral on investeeringud võimalikud ainult nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel;

g) rahastamis- ja investeerimistoimingud on pikaajalised ja vältavad üldjuhul 5–20 aastat;

h) lõplikesse vahendite saajatesse tehtavad investeeringud, mis on vastavalt asjaomasele finantstootele kõlblikud, tehakse esmaste investeeringute vormis ([54]). Ka teiseseid investeeringuid võib käsitada kõlblikuna, kui tagatislepingus on nii sätestatud.

5.2. **Temaatilised finantstooted**

5.2.1. *Rakenduspartneri pakutav võla kaudu rahastamine*

Rakenduspartner võib pakkuda lõplikele vahendite saajatele rahastamist otselaenu või muu otsese võla kaudu rahastamise vormis või finantsvahendajate kaudu, nii et see on suunatud asjaomasesse kõrgema ELi lisaväärtusega poliitikavaldkonda.

5.2.2. *Rakenduspartneri pakutav omakapitali kaudu rahastamine*

Rakenduspartnerid võivad pakkuda lõplikele vahendite saajatele omakapitali ja kvaasikapitali kaudu rahastamist otse ([55]) või sihtotstarbeliste fondide ja investeerimisvahendite kaudu. Investeeringud fondidesse või muudesse investeerimisvahenditesse ja ELi tagatisega toetatavad investeerimisplatvormid võivad nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel kuuluda ka teiste investoritega võrreldes madalamasse järku.

([53]) VKEde poliitikaharu puhul on vaja fondi tasandil vähemalt 30 % erainvestorite rahastamist. Kaasinvesteerimisvahendite puhul võib erasektori osalus olla ka igasse lõplikku vahendite saajasse tehtud investeeringu tasandil.

([54]) Esmane investeering on lõplikku vahendite saajasse tehtud otsene või kaudne investeering (sealhulgas võla vormis), mille tulemusena suunatakse rahastamine otse või kaudselt lõplikku vahendite saajasse.

([55]) VKEde poliitikaharu ELi osa raames ei ole otsene omakapitali ja kvaasikapitali kaudu rahastamine lubatud.

6. POLIITIKAHARUD

6.1. **Kestliku taristu poliitikaharu**

6.1.1. *Poliitikavaldkonnad, kus meetmeid võetakse*

Kestliku taristu poliitikaharu eesmärk on toetada kestliku taristu rahastamis- ja investeerimistoiminguid InvestEU määruse artikli 8 lõike 1 punktis a osutatud valdkondades. Ilma et see piiraks välja jäetud tegevusi käsitlevate sätete (investeerimissuuniste punkt 2.3.3) ja punktis 2.6 sätestatud InvestEU fondi vahendite eraldamise põhimõtete kohaldamist, on kestliku taristu poliitikaharu raames toetuskõlblikud kõik kestliku taristuga seotud valdkonnad, mis on loetletud InvestEU määruse II lisas. Peamiselt seostub see toetus InvestEU määruse II lisa punktidega 1, 2, 3, 4, 9, 10, 11, punkti 13 alapunktiga d ning punktidega 14 ja 15, millest mõnda on mitteammendaval ja näitlikul viisil täiendavalt kirjeldatud punktides 6.1.1.1–6.1.1.8. Rahastamiskõlblikud valdkonnad võib seada tähtsusjärjekorda vastavalt punktile 2.3.2.1.

Järgides üldeesmärki, mille kohaselt 60 % investeeringutest peab aitama kaasa liidu kliima- ja keskkonnaeesmärkide saavutamisele, püüavad rakenduspartnerid oma rahastamisega tagada piisaval määral sektoritevahelist mitmekesisust, võttes arvesse rakenduspartneri kasutatavaid finantstooteid.

Kestliku taristu poliitikaharu võib suunata toetust ka valdkondlike programmide kaudu (vt punkt 2.9 segarahastamise kohta). Lisaks võib kestliku taristu poliitikaharu investeeringutele antavat toetust kombineerida toetusega, mida antakse jagatud eelarve täitmise alla kuuluvatest fondidest või taaste- ja vastupidavusrahastust.

Kestliku taristu poliitikaharu raames antav toetus peaks andma lisaväärtust, pakkudes juurdepääsu rahastamisele mis tahes järgmisel eesmärgil:

a) saavutada Euroopa tasandil kindlaks määratud, kestliku arenguga seotud poliitilised sihid ja eesmärgid. See on seotud näiteks selliste majanduslike, keskkonnaalaste ja sotsiaalsete eesmärkide samaaegse edendamisega nagu keskkonnaalaste, sotsiaalsete ja äriühingute üldjuhtimisega seotud põhimõtete järgimine; ([56])

b) toetada taristu kui varaklassi arendamist, edendades kõrgete kestlikkusstandardite järjepidevat kohaldamist (sealhulgas seoses ligipääsetavusega) ([57]), läbipaistvust ja võrreldavust projektide ettevalmistamise, rahastamismeetodite ning toodete, järelevalve ja andmete valdkonnas;

c) edendada makropiirkondliku ja/või piiriülese mõjuga projekte, mille kulud ja tulud jagunevad mitme liikmesriigi vahel või kus kulud tekivad riiklikul või kohalikul tasandil, kuid kasu saadakse piiriüleselt või liidu tasandil;

d) toetada projekte, mis võtavad arvesse keskkonnaalaseid ja sotsiaal-majanduslikke kulusid ja kasu, mis tulenevad ELi poliitilistest prioriteetidest. See oleks seotud näiteks panusega ühelt transpordiliigilt teisele üleminekusse ja säästvate kütuste kasutamisega transpordisektoris, panusega materjali- ja energiatõhususse ja taastuvenergiasse, õhu- või veekvaliteedi parandamisega, keskkonnakaitsega, elurikkuse pikaajalise kaitse ja taastamisega, kestliku taristu ja looduspõhiste lahendustega, biomajanduse toetamisega, kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamisega, kultuuripärandi haldamisega, turismiga, hoonete energiatõhususega jne. See hõlmaks ka transpordiveeremi uuendamise ja moderniseerimise lahenduste toetamist;

e) edendada üleeuroopalist transpordivõrgu taristut, seadmeid ja innovatiivset tehnoloogiat, mis on näiteks avalikuks hüveks energia- ja transpordisüsteemile jne. Sellised projektid võivad olla ka peamised tegurid, mis võimaldavad suurendada investeeringuid taastuvatesse energiaallikatesse, energiatõhususse ja tarbimiskajasse, tervishoidu (nt e-tervis ja hoolduslahendused), avalikku haldusse (näiteks e-valitsuse teenustesse), samuti alternatiivkütusel põhinevasse ja koostoimelisse ühendatud ja automatiseeritud liikuvuse süsteemi;

([56]) Vt näiteks komisjoni teatis „Tegevuskava: jätkusuutliku majanduskasvu rahastamine“ (COM(2018) 97 final) ja jätkusuutliku rahastamise kõrgetasemelise eksperdirühma 31. jaanuaril 2018 veebis aadressil https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/180131-sustainable-finance-final-report_en.pdf avaldatud lõpparuandes esitatud teave.

([57]) Kooskõlas ligipääsetavusnõuetega, mis on sätestatud Euroopa ligipääsetavuse aktis (Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/882 toodete ja teenuste ligipääsetavusnõuete kohta (ELT L 151, 7.6.2019, lk 70).

f) edendada kogu liidus kestlikku digitaalset ühenduvust ning andmeplatvorme ja -taristuid ning projekte, millega toetatakse mitmesuguseid kommunikatsiooni- ja infotehnoloogia tooteid ja teenuseid, millega edendatakse vajaduse korral ELi rahvusvahelist ühendatust, mille puhul kestlikkus kaasneb tähelepanu pööramisega taristu ja seadmete ringlusele;

g) edendada kosmoseteenuseid ja kosmosepõhiseid rakendusi võimaldava kestliku (nii orbiidil kui ka maa peal asuva) kosmosetaristu arendamist ja käitamist;

h) edendada projekte, millest saadav kasu sõltub muudest investeeringutest väärtus- või tarneahelasse või võrgustikku ja/või millega kaasneb suur esmategutseja risk;

i) edendada piiriüleste taristute ja teenuste, sealhulgas digiplatvormide ja -teenuste koostalitlusvõimet;

j) edendada teadustaristu, sealhulgas e-taristute kasutuselevõttu ja koostoimet kogu liidus. Selles valdkonnas tuleb keskenduda selliste vahendite, ressursside ja teenuste turu arengule, mida kogukonnad kasutavad innovatsiooni edendamiseks;

k) muuta siseturu toimimine tõhusamaks ja edendada turupõhiseid investeeringuid erinevate reguleerivate kordade alusel; ([58])

l) saavutada kriitiline mass ning rühmad ja koondprojektid, et meelitada ligi erainvestoreid.

Punktides 6.1.1.1–6.1.1.8 kirjeldatud poliitikavaldkondade toetamist võib täiendada kaasnevate meetmetega, mille eesmärk on aidata riigiasutustel ja projektiarendajatel suurendada investeerimisstrateegiate määratlemise, segarahastamise, kavandamise ja projektide rühmitamise suutlikkust.

6.1.1.1. Energiasektori arendamine

Puhta ja **säästva taastuvenergia** tootmise, tarnimise ja kasutamise toetamisel keskendutakse projektidele, mille puhul tajutakse suurt riski ja kapitalimahukust, et võimaldada taastuvate energiaallikate edasist integreerimist kõikidesse sektoritesse (energia tootmine, küte ja jahutus, transport), ning muudele heiteta ja vähese heitega energiaallikatele ja lahendustele. Toetus võib soovituslikult hõlmata piiriüleseid või avamere taastuvenergiaprojekte (vt ka punkt 6.1.1.7), projekte, mille eesmärk on hoonete süsinikdioksiidiheite vähendamine, taastuvate energiaallikate kasutamist tööstusprotsessides, vähese süsinikdioksiidiheitega gaasi (kooskõlas vesinikustrateegiaga ([59]) vähese CO_2 heitega puhta vesiniku või biometaani) tootmist ja tarnimist (kommertstasandil), täiustatud biokütuste, biomassi ja muude säästvate alternatiivkütuste projekte ning nende kohapealset ladustamist. Toetada tuleks ka kohalikul tasandil juhitavaid taastuvenergiaprojekte, näiteks energiakogukondade eestvõttel läbiviidavaid projekte, mis on sageli tihedalt seotud energiatõhususe suurendamisega. Vajaduse korral võib energiasektori toetamisega aidata kaasa direktiivi (EL) 2018/2001 (taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta, edaspidi „teine taastuvenergia direktiiv“) ([60]) ning energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitleva määruse (EL) 2018/1999 (edaspidi „energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitlev määrus“) ([61]) eesmärkide saavutamisele ning energiatõhususe edendamisele investeerimisotsuste tegemisel, sealhulgas liidu taastuvenergia rahastamismehhanismi ([62]) kaudu.

([58]) Liikmesriikidel on väga erinevad reguleerivad raamistikud, mis toetavad säästva energia taristut ning millega kaasnevad paljud poliitika ja turukorraldusega seotud riskid ja regulatiivsed riskid, mis mõjutavad investeeringukapitali hinda.

([59]) Komisjoni teatis „Kliimaneutraalse Euroopa vesinikustrateegia“ (COM(2020) 301 final).

([60]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/2001 taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta (ELT L 328, 21.12.2018, lk 82).

([61]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1999, milles käsitletakse energialiidu ja kliimameetmete juhtimist ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EÜ) nr 663/2009 ja (EÜ) nr 715/2009, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 94/22/EÜ, 98/70/EÜ, 2009/31/EÜ, 2009/73/EÜ, 2010/31/EL, 2012/27/EL ja 2013/30/EL ning nõukogu direktiive 2009/119/EÜ ja (EL) 2015/652 ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 525/2013 (ELT L 328, 21.12.2018, lk 1).

([62]) Liidu taastuvenergia rahastamismehhanism on kehtestatud energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitleva määruse artikliga 33.

Energiatõhususe ja energiasäästu valdkonnas võib anda toetust projektidele, mis on kooskõlas kestliku arengu tegevuskava 2030 ja Pariisi kokkuleppe raames võetud liidu kohustustega ning millega toetatakse direktiivis 2012/27/EL ([63]) sätestatud eesmärke (vähendada energianõudlust energiasäästu meetmete ja nõudluse juhtimise kaudu, kohaldada ringmajanduse põhimõtteid, toetada kaugkütet ja energiatootmist koostootmisprojektides, millega vähendatakse energiatarbimist nii, et välditakse kasvuhoonegaaside ja muude saasteainete heidet). Toetada võib ka projekte, mis on seotud renoveerimislaine strateegiaga, ([64]) eelkõige selle kolme sihtvaldkonnaga: tegelemine energiaostuvõimetuse ja halvimate tõhususnäitajatega hoonete probleemidega; üldkasutatavate hoonete (haridus-, tervishoiu- ja haldushooned) renoveerimine ning kütte ja jahutuse CO_2 heite vähendamine. Toetada tuleks hoonete kütte- ja jahutussüsteemide moderniseerimise projekte, kuna neil on ELi hoonefondi CO_2 heite vähendamisel suur osa. Ka kohaliku taastuvenergia potentsiaali kasutamine on väga oluline selleks, et vähendada ELi sõltuvust imporditud fossiilkütustest. See tähendab **olemasolevate hoonete energiatõhusat renoveerimist**, mille eesmärk on suurendada või millega suurendatakse energiatõhusust vastavalt ühele või mitmele direktiivi 2010/31/EL (hoonete energiatõhususe kohta) ([65]) artikli 10 lõikes 6 sätestatud kriteeriumile – nt saab sellise renoveerimise tulemusel saavutatud paranemist tõendada, kui võrrelda energiatõhususe sertifikaate, mis on väljastatud enne ja pärast renoveerimist, ning **väga energiatõhusate uute hoonete ehitamist üksnes juhul, kui need ületavad riiklikke liginullenergiahoonete standardeid** (võttes arvesse, et seadusega ette nähtud tähtaja järgi peavad kõik ELis asuvad uued hooned alates 31. detsembrist 2020 olema liginullenergiahooned), sh hoonete ajakohastamist nutivalmis tehnoloogiate abil ja nende integreerimist ühendatud energia-, salvestus-, digi- ja transpordisüsteemi, muu hulgas elektromobiilsuse taristu kasutuselevõtuga kooskõlas direktiiviga 2010/31/EL ([66]). Toetust antakse ka projektidele, mis parandavad hoonete energiatõhusust kogu olelusringi vältel, ja projektidele, mis kohaldavad Euroopa säästvate hoonete raamistiku Level(s) ([67]) näitajaid. Samuti on toetuse eesmärk vähendada ettevõtete energiamahukust protsesside tõhustamisega või väiksema CO_2 jalajäljega toodete tootmisega ning arendada innovatiivseid heiteta ja vähese heitega soojusvarustussüsteeme ning elektri ja soojuse koostootmist.

Säästva energia taristu arendamine, arukamaks muutmine ja ajakohastamine on suunatud ülekande- ja jaotustasandile. See tähendab ka ühist huvi pakkuvate projektide toetamist, nagu on sätestatud määruses üleeuroopalise energiataristu suuniste kohta, ([68]) energiavõrkude digiteerimist ja ajakohastamist, et hõlbustada taastuvate energiaallikate laialdasemat kasutuselevõttu, ning samuti projekte, mis on seotud nõudluse paindlikkuse ja energia salvestamisega.

InvestEU toetusega edendatakse ka vähese heitega tehnoloogia kasutuselevõttu: projekte, mis hõlmavad **süsinikdioksiidi kogumise, transportimise, säilitamise ja/või kasutamise** tehnoloogiat, ning taristut, mis on seotud taastuvallikatest elektrienergia ning soojuse ja jahutuse tootmise, vähese süsinikdioksiidiheitega gaaside (nt vesinik) või tööstusprotsessidega, samuti bioenergiatehaseid ja tootmisrajatisi energiasüsteemi ümberkujundamiseks või süsinikdioksiidi eemaldamist.

6.1.1.2. Säästva transporditaristu, seadmete ja innovatiivse tehnoloogia arendamine

Säästva transporditaristu, seadmete ja innovatiivse tehnoloogia arendamise toetus suunatakse säästvate ja ohutute transporditaristute, pealisehitiste, liikuvuslahenduste ja -seadmete ning innovatiivsete tehnoloogiate arendamiseks kooskõlas liidu transpordiprioriteetide, säästva ja aruka liikuvuse strateegiaga ([69]) ja Pariisi kokkuleppe alusel võetud kohustustega. See hõlmab projekte, millega toetatakse **üleeuroopalise transpordivõrgu** (TEN-T) taristu arendamist, olemasoleva taristu ja ühendustaseme komponentide taastamist ja ajakohastamist kõigi transpordiliikide puhul, sealhulgas linnatranspordisõlmed, mere- ja siseveesadamad, lennujaamad, mitmeliigilised terminalid ja nende ühendamine peamiste võrkudega ning TEN-T määruses ([70]) sätestatud telemaatilised rakendused.

([63]) Direktiiv 2012/27/EL, milles käsitletakse energiatõhusust, muudetakse direktiive 2009/125/EÜ ja 2010/30/EL ning tunnistatakse kehtetuks direktiivid 2004/8/EÜ ja 2006/32/EÜ (ELT L 315, 14.11.2012, lk 1).

([64]) Komisjoni teatis „Euroopa renoveerimislaine – keskkonnahoidlikumad hooned, uued töökohad, parem elujärg“ (COM(2020) 662 final).

([65]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. mai 2010. aasta direktiiv 2010/31/EL hoonete energiatõhususe kohta (ELT L 153, 18.6.2010, lk 13).

([66]) ELT L 153, 18.6.2010, lk 13.

([67]) https://ec.europa.eu/environment/topics/circular-economy/levels_en.

([68]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2013. aasta määrus (EL) nr 347/2013 üleeuroopalise energiataristu suuniste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks otsus nr 1364/2006/EÜ ning muudetakse määrusi (EÜ) nr 713/2009, (EÜ) nr 714/2009 ja (EÜ) nr 715/2009 (ELT L 115, 25.4.2013, lk 39).

([69]) Komisjoni teatis „Säästva ja aruka liikuvuse strateegia – Euroopa transpordivaldkonna edasise arengu suunad“ (COM(2020) 789 final).

([70]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1315/2013 üleeuroopalise transpordivõrgu arendamist käsitlevate liidu suuniste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks otsus nr 661/2010/EL (ELT L 348, 20.12.2013, lk 1).

Toetus on esmajärjekorras suunatud TEN-T põhivõrgu projektidele, mis on kindlaks määratud põhivõrgukoridori töökavades, mis käsitlevad puuduvaid ühendusi, kitsaskohti või piiriüleseid ühendusi. See hõlmab vajaduse korral: olemasoleva raudtee-, maantee-, vee- ja lennundustaristu taastamist ja ajakohastamist, ohutuse suurendamist, kasutades asjakohaseid ohutusjuhtimise menetlusi, ning keskkonnategevuse tulemuslikkuse suurendamist, sh digitaalsete transpordijuhtimissüsteemide, nagu ITSi, ([71]) RISi, ([72]) ERTMSi ([73]) ja SESARi, sealhulgas sõiduki seadmestiku kasutuselevõttu ning digitaalset transporditaristut koostalitlusvõimeliseks andmete jagamiseks ja aruandluseks eri transpordiliikide ja sektorite lõikes. See hõlmab ka uute transporditehnoloogiate ja -teenuste arendamist ja kasutuselevõttu, näiteks seoses ühendatud ja autonoomsete transpordiliikidega, integreeritud piletimüügiga ning vähem saastavate sise- ja meretranspordivahenditega (sealhulgas laevadelt pärit naftareostuse ärahoidmist). Samuti hõlmab see toetust TEN-T võrgu kohandamiseks sõjaväelise liikuvuse vajadustega niivõrd, kuivõrd selline taristu vastab nii tsiviil- kui ka sõjalistele vajadustele (kahesugune kasutamine).

Toetus on suunatud ka **TEN-T taristuprojektidele, millega nähakse ette vähemalt kahe eri transpordiliigi kasutamine,** eelkõige mitmeliigilistele kaubaterminalidele ja logistikaplatvormidele ning reisijateveosõlmedele. Samuti toetatakse mitmeliigilisi ühendusi ja ühenduste lõpuosi (nn viimase versta lõike), mis võimaldavad suunata kauba- või reisijateveo ümber säästvamatele transpordiliikidele, nagu raudteetransport, ühis- ja kollektiivne transport, siseveetransport või lähimerevedu.

Toetada võib **aruka ja säästva linnalise liikumiskeskkonna projekte**, eelkõige reisijateveo mitmeliigilisi sõlmpunkte, aktiivseid transpordiliike, siseveeteid ja uuenduslikke liikuvuslahendusi, digitaalset transporditaristut transpordiliikide sujuvaks ja tõhusaks ühendamiseks ning aktiivse ja heitevaba liikuvuse taristut. Projektid, mille eesmärk on edendada üleminekut säästvatele transpordiliikidele, peavad keskenduma kasutajate, sealhulgas piiratud liikumisvõimega reisijate ohutuse ja mittediskrimineeriva juurdepääsetavuse parandamisele. Samuti on projektide eesmärk parandada liiklusohutust kooskõlas liidu eesmärgiga likvideerida 2050. aastaks Euroopa teedel surmaga ja raskete vigastustega lõppevad liiklusõnnetused ning pöörata erilist tähelepanu vähem kaitstud liiklejatele, nagu jalgratturid ja jalakäijad.

Transpordiveeremi uuendamisel ja moderniseerimisel tuleb seada esikohale mittediskrimineerivad projektid raudtee-, sisevee- ja meretranspordi veeremi ja laevade ostmiseks. Raudtee- ja siseveetranspordi puhul hõlmab see ka investeeringuid praegusesse veeremisse ja laevadesse, näiteks digitaalsete jõeteabeteenuste seadmete paigaldamist, müra vähendamist, ERTMSiga varustamist ja digitaalsete automaatlülituste paigaldamist. See hõlmab ka lennundus-, laevandus-, mere- ja siseveetranspordi sektori projekte, mis võtavad arvesse kokkusobivust ringmajanduse põhimõtetega ja eesmärki minna üle säästvatele alternatiivkütustele, vähendada igasugust saastet ja aidata tööstusel täita kasvuhoonegaaside heitega seotud tulevasi kohustusi, sealhulgas toetada heitevabasid laevu ning vanade õhusõidukite ja laevade asendamist uue põlvkonna õhusõidukite ja laevadega, millega vähendatakse märkimisväärselt kogu olelusringi heitkoguseid. Lisaks on toetuskõlblikud laevad ning heiteta ja vähese heitega maanteesõidukid (vt allpool lõik alternatiivkütuste taristu kohta).

Raudteetaristu, muude raudteeprojektide, siseveeteede taristu, ühistranspordiprojektide ning meresadamate ja -kiirteede toetust võib anda investeeringutele, millega hoitakse ära kasvuhoonegaaside ning mürgiste saasteainete teke või vähendatakse nende hulka või müra taset. Need investeeringud võivad olla suunatud ka sadama vastuvõturajatistele ja muudele keskkonnakaitsemeetmeid võimaldavatele vahenditele, samuti investeeringutele kombineeritud kestlikku taristusse, sealhulgas väikesemahuliste alternatiivkütusetaristute kasutuselevõtule ja muudele lahendustele, mis vähendavad sadamate üldist CO_2 jalajälge. Toetada võib investeeringuid lennujaamataristu ja sellega seotud teenuste (nt maapealne teenindus, maapealne liiklus, õhusõidukid maa peal) keskkonnasäästlikumaks muutmisse, kui välditakse või vähendatakse heidet või müra taset.

Kõigi transpordiliikide puhul võib toetada elektri, vesiniku ning biometaaniga segatud (vahekorras > 50 %) veeldatud või surumaagaasi **laadimis- ja tankimistaristu** kasutuselevõttu ning vähese heitega ja heitevaba maanteesõidukipargi kasutuselevõttu, samuti aruka ühenduvuse ja koostalitlusvõimeliste teenuste platvormide kasutuselevõttu. Sõidukipargi uuendamisel peaksid uued sõidukid vastama ka kohaldatavatele rangetele ohutusstandarditele. Kui selliseid sõidukeid kasutuselevõtuks moderniseeritakse, tuleb seda teha vastavalt heitevaba väljalasketoru standardile. Toetada võib selliste heiteta ja vähese heitega laevade ja laevastike kasutuselevõttu, mis kasutavad säästvaid alternatiivkütuseid, sealhulgas veeldatud maagaasi, ja õhusõidukeid, mis kasutavad säästvaid energiaallikaid. Laevade moderniseerimine peab võimaldama mere- ja siseveevedudel kasutada säästvaid alternatiivkütuseid või elektrit. Selle valdkonna investeeringute puhul eelistatakse i) sellise üldkasutatava tankimis- ja laadimistaristu kasutuselevõttu, mis võtab arvesse ringmajanduse põhimõtete järgimist; ii) tankimis- ja laadimistaristut, mida kasutavad ametiasutuste või ettevõtjate sõidukid avaliku teenindamise lepingu kohaste avaliku teenindamise kohustuste täitmiseks, ning iii) säästvaid alternatiivkütuseid kasutavate

([71]) Intelligentne transpordisüsteem.
([72]) Jõeteabeteenused.
([73]) Euroopa raudteeliikluse juhtimissüsteem.

heiteta või vähese heitega kerg- ja raskesõidukite ja laevade või säästvaid energiaallikaid kasutavate vähese heitega õhusõidukite kasutuselevõtmist nii avaliku teenuse osutamiseks kui ka erasõidukipargis. Maanteetaristu peab olema üldsusele piiranguteta juurdepääsetav ja pakkuma võimalust kasutada lihtsaid sihtotstarbelisi makseid (nt pangakaardimakse), et sõidukikasutajad saaksid tankida ja laadida ilma asjaomase ettevõtjaga teenuslepingut sõlmimata. Lisaks tehakse ühiste või riiklike juurdepääsupunktide kaudu kättesaadavaks olemasolevad staatilised ja dünaamilised andmed. Neid üldsuse juurdepääsu nõudeid ei kohaldata juhul, kui laadimis- või tankimistaristu asub eraomaniku juhitavas või käitatavas hoidlas, mis teenindab ainult ettevõtte enda sõidukiparki. Toetada võib lennu-, maismaa- ja veetranspordi jaoks säästvate alternatiivkütuste arendamise, tootmise ja tarnimise taristut, mille kaudu rakendatakse ELi transpordi CO_2 heite vähendamise programme (nt algatused „ReFuelEU Aviation" ja „FuelEU Maritime").

Linna- ja maapiirkondades võib toetada **muid aruka ja säästva liikuvuse projekte**, mis on suunatud liiklusohutusele, ligipääsetavusele, heite ja müra vähendamisele ning uute transporditehnoloogiate ja -teenuste arendamisele ja kasutuselevõtmisele, näiteks seoses ühendatud ja autonoomsete transpordiliikide või integreeritud piletimüügisüsteemidega.

InvestEU fondi toetust saab anda ka meetmetele, mille eesmärk on ajakohastada, saavutada või säilitada vastavus standarditele, sealhulgas keskkonna- ja ohutusstandarditele, ning projektidele, mille eesmärk on **säilitada või ajakohastada olemasolevat transporditaristut** või taastada olemasolev transporditaristu või ohutud parkimisalad ja -rajatised.

6.1.1.3. Keskkond ja ressursid

InvestEU fondi eesmärk on suurendada looduskapitali ja ringmajandusega seotud investeeringuid ([74]). Lisaks investeeringute keskkonnahoidlikumaks muutmisele punktis 6.1.1.3 loetletud traditsioonilistes taristuvaldkondades, sealhulgas näiteks õhusaastet ja müra, loodust, energiatarbimist ja õnnetusi käsitlevad liikuvusprojektid, hõlmavad investeeringud alljärgnevat.

Toetus **veele, sealhulgas joogiveega varustamisele ja kanalisatsioonile, üleujutuste eest kaitsmisele**, võrkude tõhususele, lekete vähendamisele, reovee kogumise ja puhastamise taristule, **rannikutaristule ja muule veega seotud rohelisele taristule,** mis koosneb investeerimisprojektidest ja kaasnevatest teenustest, millega toetatakse maismaa- ja mereveeressursse ning nendega seotud ökosüsteemi teenuseid käsitleva ELi keskkonnapoliitika rakendamist kooskõlas näiteks direktiividega 2008/56/EÜ, ([75]) 2000/60/EÜ ([76]) ja 2007/60/EÜ, ([77]) nõukogu direktiividega 98/83/EÜ, ([78]) 91/271/EMÜ ([79]) ja 91/676/EMÜ, ([80]) määrusega (EL) 2019/1009 ([81]) ja määrusega (EÜ) nr 1107/2009 ([82]). Erilist tähelepanu tuleb pöörata i) veevarustuse ja kanalisatsiooni kättesaadavuse tagamisele kõigi ELi kodanike jaoks ning ehitada valmis energiatõhususe ja lekete vältimise kriteeriumidele vastav joogivee ja reovee puhastamise taristu ja seda hooldada ning ii) vee raamdirektiivi (2000/60/EÜ) ja üleujutuste direktiivi (2007/60/EÜ) järgimise tagamisele, sealhulgas veemajanduskavades ja üleujutusriski maandamise kavades ette nähtud meetmetele, eelkõige investeeringutele, millega tagatakse jõgede hea ökoloogiline seisund, renoveeritakse või täiustatakse olemasolevaid hüdroenergiaallikaid, et suurendada tõhusust ja vähendada keskkonnamõju, ning vähendatakse põllumajandusest, vesiviljelusest ja tööstuslikest allikatest tulenevat hajureostust, tõhusa veekasutuse lahendustele, vee taaskasutamisele kõigis sektorites ja looduspõhistele üleujutusriski maandamise lahendustele.

([74]) Komisjoni teatis „Euroopa võimalus: parandame vead ja teeme ettevalmistusi järgmise põlvkonna jaoks" (COM(2020) 456 final).
([75]) Direktiiv 2008/56/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse merekeskkonnapoliitika-alane tegevusraamistik (merestrateegia raamdirektiiv) (ELT L 164, 25.6.2008, lk 19).
([76]) Direktiiv 2000/60/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse veepoliitika alane tegevusraamistik (EÜT L 327, 22.12.2000, lk 1).
([77]) Direktiiv 2007/60/EÜ üleujutusriski hindamise ja maandamise kohta (üleujutuste direktiiv) (ELT L 288, 6.11.2007, lk 27).
([78]) Nõukogu 3. novembri 1998. aasta direktiiv 98/83/EÜ olmevee kvaliteedi kohta (joogiveedirektiiv) (EÜT L 330, 5.12.1998, lk 32).
([79]) Nõukogu 21. mai 1991. aasta direktiiv 91/271/EMÜ asulareovee puhastamise kohta (asulareovee puhastamise direktiiv) (EÜT L 135, 30.5.1991, lk 40).
([80]) Nõukogu 12. detsembri 1991. aasta direktiiv 91/676/EMÜ veekogude kaitsmise kohta põllumajandusest lähtuva nitraadireostuse eest (nitraadidirektiiv) (EÜT L 375, 31.12.1991, lk 1).
([81]) Määrus (EL) 2019/1009, millega kehtestatakse ELi väetisetoodete turul kättesaadavaks tegemise nõuded ning muudetakse määrusi (EÜ) nr 1069/2009 ja (EÜ) nr 1107/2009 ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 2003/2003 (väetisemäärus) (ELT L 170, 25.6.2019, lk 1).
([82]) Määrus (EÜ) nr 1107/2009 taimekaitsevahendite turulelaskmise ja nõukogu direktiivide 79/117/EMÜ ja 91/414/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta (taimekaitsevahendite määrus) (ELT L 309, 24.11.2009, lk 1).

Toetus **jäätmekäitlustaristule**, st taristule, mis on vajalik selleks, et toetada liikmesriikides üleminekut ringmajandusele kooskõlas eesmärgiga liikuda ELi jäätmehierarhia rakendamisel kestlikumate lahenduste, eelkõige jäätmetekke vältimise suunas. Ilma et see piiraks InvestEU määruse V lisas sätestatud välistamiskriteeriumide kohaldamist, peaksid investeerimisprojektid hõlmama jäätmekavade ja jäätmetekke vältimise programmide (mis põhinevad jäätmete muudetud raamdirektiivil 2008/98/EÜ) ([83]) rakendamist, korduskasutamise ja parandamise võrgustike loomist ja toetamist, jäätmete eraldamise ja kogumise süsteemide loomist ning ringlussevõtu kohti (sh biojäätmete ja tekstiiljäätmete liigiti kogumise kohad).

Sellised investeeringud **ökosüsteemide ja nende teenuste täiustamisse ja taastamisse**, mis peavad keskenduma projektidele, millega edendatakse looduskapitali säilitamist, taastamist, haldamist ja suurendamist elurikkuse ja kohanemise toetamiseks, sealhulgas rohelise ja sinise taristu projektide kaudu. Siia alla kuuluvad ökosüsteemipõhised lahendused probleemidele, mis on seotud näiteks õhu- ja kliimasüsteemide, mere, maismaa, mulla, metsanduse, põllumajanduse, vee ja jäätmete ning transpordi ja energeetikaga. Toetus hõlmab ka meetmeid, mis aitavad saavutada elurikkuse strateegia ([84]) ja strateegia „Talust taldrikule“ ([85]) eesmärke toiduainete tootmise väärtusahelate parandamise kaudu (kui need ei kuulu VKEde poliitikaharu kohaldamisalasse). Eelkõige soodustatakse piiriüleseid projekte ja projekte, mis edendavad **jätkusuutlikku kultuuripärandit**. Toetus võib hõlmata ka **tööstusalade** (sealhulgas saastunud alade) **taastamist** säästvaks kasutamiseks.

Säästva arengu toetamine linna-, maa-, ranniku- ja avamerepiirkondade arendamisel ning laiemas biomajanduses peaks hõlmama taristuprojekte, mis ei kuulu mõnda muusse valdkonda ja mis keskenduvad teatavale geograafilisele alale, sealhulgas investeeringuid loodusesse ja looduspõhistesse lahendustesse, mille eesmärk on vältida või kontrollida kasvuhoonegaaside, mürgiste saasteainete, müra ja muu mõju teket või sõltuvust looduskapitalist ja edendada samal ajal üleminekut ringmajandusele. See hõlmab taristuprojekte, mille eesmärk on edendada kaasavaid ja juurdepääsetavaid arukaid linnu ning nende võrgustikke, piirkondi ja sektoreid. Siia kuuluvad ka projektid, mis keskenduvad biomajanduse edendamisele investeeringutega biotoorainel põhinevatesse tööstusharudesse, mere- ja maismaalahendustesse, mis asendavad energiamahukaid või fossiilseid materjale, vesiviljelusse ning sinisesse ja rohelisse biotehnoloogiasse. Toetus võib puudutada ka meresid ja ookeane sinise majanduse ja selle rahastamispõhimõtete, eelkõige taastuva mereenergia ja ringmajanduse kaudu.

Kliimamuutustega seotud meetmete, kliimamuutustega kohanemise ja nende leevendamise, sealhulgas loodusõnnetuste ohu vähendamise raames antav toetus hõlmab taristuprojekte, mille eesmärk on kliimamuutustega kohanemine ning praegustele ja tulevastele kliimamuutustele vastupanuvõime suurendamine. See hõlmab muu hulgas madalate alade ja rannikualade kaitset ning muid meetmeid, mis on seotud merevee taseme tõusu, üleujutuste ennetamise, veevarustuse parema ja jätkusuutliku kasutamise ja põua ennetamisega ning taristu kohandamisega äärmusliku temperatuuriga. See võib hõlmata ka innovatiivset tehnoloogiat, mis aitab suurendada keskkonna vastupanuvõimet kliimamuutuste suhtes või saavutada liidu sotsiaalse kestlikkuse eesmärke või teha mõlemat ning vastab liidu keskkonnasäästlikkuse ja sotsiaalse kestlikkuse standarditele.

Toetus **ringmajandussüsteeme rakendavatele projektidele ja ettevõtetele, sealhulgas toorainete jätkusuutlikule tarnimisele,** kooskõlas ringmajanduse tegevuskava eesmärkidega ([86]). See toetus hõlmab muu hulgas projekte, millega integreeritakse tootmisse ja toote olelusringi ressursitõhususe aspektid, ning kõiki strateegiaid, mille eesmärk on tagada, et toodete, varade ja materiaalsete ressursside väärtus oleks võimalikult suur ja kasutusiga võimalikult pikk, samuti eri sektorite ning linna- ja maakogukondade tööstusettevõtete vahel tööstussümbioosi edendavat taristut ja teenuseid ning varade jagamist. See hõlmab ka selliste ringmajanduse ärimudelite kasutamist, mille tulemuseks on dematerialiseerimine, teenustamine, optimaalsem ja tõhusam toote- ja ressursikasutus ning negatiivsete välismõjude internaliseerimine või kõrvaldamine. Investeerimisprojektid peaksid olema suunatud ka meetmetele, mis hõlmavad kogu ringlussevõetud tooraine väärtusahelat, sh suletud ahelas ringlussevõttu, vanade toksiliste ja muude probleemsete kemikaalide ja ainete kõrvaldamist keemilise ringlussevõtu protsessist. Erilist tähelepanu pööratakse sektoritele, mis kasutavad kõige enam ressursse ja kus on suur ringluspotentsiaal, nagu elektroonika ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogia, akud ja sõidukid, pakendid, plast, tekstiiltooted, hooned ja ehitus ning toit, vesi ja toitained.

([83]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. novembri 2008. aasta direktiiv 2008/98/EÜ, mis käsitleb jäätmeid (ELT L 312, 22.11.2008, lk 3), muudetud direktiiviga 2018/851/EL (ELT L 150, 14.6.2018, lk 109).

([84]) Komisjoni teatis „ELi elurikkuse strateegia aastani 2030: Toome looduse oma ellu tagasi“ (COM(2020) 380 final).

([85]) Komisjoni teatis „Strateegia „Talust taldrikule“: õiglase, tervisliku ja keskkonnahoidliku toidusüsteemi edendamiseks“ (COM(2020) 381 final).

([86]) Komisjoni teatis „Uus ringmajanduse tegevuskava. Puhtama ja konkurentsivõimelisema Euroopa nimel“(COM(2020) 98 final).

Toetus tegevustele, millega toetatakse energiamahukate tööstusharude **CO_2 heite** märkimisväärset **vähendamist**, sealhulgas suletud ahelaga süsteeme ning energia salvestamist ja süsinikdioksiidi kogumist, transportimist, säilitamist ja kasutamist hõlmavate uuenduslike vähese süsinikdioksiidiheitega tehnoloogiate kasutuselevõttu, ning tegevustele CO_2 heite vähendamiseks energia tootmise ja jaotamise ahelas söe ja nafta kasutamise järkjärgulise lõpetamisega ning maagaasi järkjärgulise asendamisega vähese süsinikdioksiidiheitega gaasidega. Samuti edendab see suletud ahelaga ringlussüsteeme energiamahukas materjalitöötluses, nt terase-, alumiiniumi-, plasti- ja tsementitöötluses, et eemaldada lisandid, mis vähendavad ringlussevõetud materjali väärtust.

6.1.1.4. Kestliku ja turvalise digitaalse ühenduvuse taristu arendamine

Toetus kestliku ja turvalise **digitaalse ühenduvuse taristu** arendamisele peab keskenduma projektidele, millega toetatakse mitmesuguseid kommunikatsiooni ja infotehnoloogiaga seotud tooteid ja teenuseid. See toetus võib hõlmata näiteks projekte, millega toetatakse taristu üldist kasutuselevõttu (sh maapiirkondades ja äärealadel), ülisuure läbilaskevõimega digitaalvõrkude kasutuselevõttu, sh traadiga ja traadita ühendussüsteemide, sh kiudoptiliste ja 5G-ühendussüsteemide kasutuselevõtmise kaudu, ning investeeringuid, mis on vajalikud teatises „Ühenduvus konkurentsivõimelise digitaalse ühtse turu jaoks“ ([87]) määratletud liidu digitaalse ühenduvuse strateegiliste eesmärkide saavutamiseks.

Samuti on see suunatud projektidele, mille eesmärk on suurendada liidu võrkude suutlikkust ja vastupidavust (nt kvantturvalised sidevõrgud, piirkondadevaheline ja rahvusvaheline ühenduvus, sh maismaa- ja merekaablite, satelliitsüsteemide, andmekeskuste ning avaliku kaitse ja katastroofiabi võrgustike kaudu) ning toetada peamiste avalike teenuste digiüleminekut.

Samuti on selle eesmärk on toetada jätkusuutlike ja suure läbilaskevõimega omavahel ühendatud pilvetaristute kasutuselevõttu ELis (nt tarkvarapõhiste taristute kasutuselevõtt, et tasakaalustada töökoormuse optimeerimist pilvede vahel, ja keskkonnahoidliku ühenduvuse võrkude kasutuselevõtt pilvetaristute omavaheliseks ühendamiseks) ning edendada parima energiatõhususega Euroopa andmekeskusi, mida toetab nii suurte kui ka väikeste ettevõtete andmekeskuste moderniseerimine (nt uued jahutussüsteemid ja energiahalduslahendused).

Sobivad investeerimisobjektid on ka digitaalse ühenduvuse taristud, mille eesmärk on näiteks optimeerida transpordi- ja energiataristut, energiatarbimist hoonetes, vähendada jäätmeid ja saastet ning optimeerida loodusvarade kasutamist digitaalsete lahenduste abil.

Seejuures tuleb keskenduda projektidele, mille eesmärk on kasvuhoonegaaside heite vältimine ning kooskõlas Euroopa rohelise kokkuleppega vastupidava, parandatava, uuendatava ja ringlussevõetava taristu kasutuselevõtmine.

6.1.1.5. Säästva kosmosetaristu arendamine

Toetus uue ja olemasoleva orbiidi- ja maapealse taristu säästvale arendamisele ja ajakohastamisele. See võimaldab muuta kosmosetööstuses kanderaketid ja kosmoseaparaadid (nt satelliidid) ning nendega seotud maapealsed segmendid keskkonnasäästlikumaks. See hõlmab tootmis-, monteerimis-, katsetamis-, käitamis-, hooldus- ja kanderaketirajatisi keskkonnasäästlikumate kosmoseaparaatide, kanderaketisüsteemide ja nendega seotud rajatiste arendamiseks. Siia kuulub ka kosmose keskkonnahoidlikum kasutamine kosmoseaparaatide orbiidilt eemaldamise ja kasutusest kõrvaldamise kaudu.

Toetus liidu kosmoseprogrammi komponentidele ja nendega seotud teenustele ning toetus Euroopa kosmosestrateegia ([88]) eesmärkidele, et maksimeerida kasu liidu ühiskonnale ja majandusele. See võimaldab arendada sihtotstarbelisi teenuseid ja rakendusi, mis vastavad kasutajate praegustele ja tekkivatele vajadustele, sealhulgas sellistes prioriteetsetes valdkondades nagu kliimamuutused, säästev areng, ühenduvus ja julgeolek.

6.1.1.6. Säästva turismitaristu arendamine

Toetus säästva turismitaristu ja säästvate turismiteenuste arendamisele peab aitama tugevdada sektori pikaajalist konkurentsivõimet ja toetama projekte, mille eesmärk on üleminek säästvale, innovatiivsele ja digitaalsele turismile.

([87]) Komisjon teatis „Ühenduvus konkurentsivõimelise digitaalse ühtse turu jaoks – Euroopa gigabitiühiskonna poole“ (COM(2016) 587 final).

([88]) Komisjoni teatis „Euroopa kosmosestrateegia“ (COM(2016) 705 final).

6.1.1.7. Avamere arendusprojektid süsinikuheite vähendamiseks

Nendes valdkondades peab toetus aitama kaasa avamerel elektri tootmisele, et rahuldada tulevast energianõudlust. Samuti peab see leevendama suurt nõudlust ELi maismaaressursside järele ning parandama vee- ja mereressursside tootlikkust, näiteks vetikate ning muude uute valguallikate tootmist ja kasutamist, mis võivad vähendada survet põllumajandusmaale.

Toetus peab keskenduma järgmiste vahendite kasutuselevõtule:

a) ujuvtuulepargid;

b) sadamate arendamine, et nendest kujuneks transpordisõlmede asemel avameretööstuse teenindamise keskused;

c) avamerevõrgu kaablid, eelkõige vahelduvvooluühendused turbiinidest keskustesse, kust edasi kaldale viivad alalisvooluühendused;

d) laine- ja loodeteenergia seadmed;

e) avamere vesiviljelus.

6.1.1.8. Strateegilised investeeringud elutähtsasse taristusse

Kestliku taristu poliitikaharu raames tehtavad strateegilised investeeringud võivad olla suunatud projektidele, mis aitavad kaasa elutähtsa taristu füüsiliste või virtuaalsete osade või elutähtsa taristu juurde viivate tarneahelate stabiilsusele, talitluskindlusele ja vastupidavusele, või otseselt taristu elutähtsatele elementidele, pidades eelkõige silmas liidu üleminekut rohelisele ja digitaalsele majandusele.

Toetatavad tegevused võivad olla suunatud ka ettevõtjatele, sealhulgas VKEdele, kes toodavad kaupu ja osutavad teenuseid, mis on olulised punktis 6.1.1.8 loetletud elutähtsa taristu prioriteetide käitamiseks ja hooldamiseks.

Elutähtsa taristuga seotud investeerimistoimingud võivad olla suunatud toimingutele, mis on kooskõlas nõukogu direktiiviga 2008/114/EÜ ([89]) määratletud Euroopa elutähtsate taristutena, sest liikmesriigid on need valinud vastavalt direktiivi artiklile 3. Toetus võib olla suunatud puhta energia tarneahelatele, nimelt taastuvenergia (nt päikesepaneelide abil toodetud päikeseenergia, tuuleenergia, hüdroenergia, saastevaba vesinik jne) tehnoloogia seadmete tootmisvõimsusele.

Toetatavad tegevused võivad olla suunatud ka **Euroopa lennundus-, raudtee-, maantee-, siseveetranspordi ja meretranspordi tarneahelatele**, sealhulgas võib toetada investeeringuid transpordiliikide integreerimiseks ja tootmisvõimsuse suurendamiseks.

Digitaristu puhul on strateegilised investeeringud need, mis on tihedalt seotud vastupidava ja turvalise elektroonilise side teenuste osutamise eesmärgiga, sealhulgas ülisuure läbilaskevõimega ühenduvuse ja 5G-võrkude elutähtsate elementidega, kvantkommunikatsiooniga, asjade internetiga, meediaga, internetipõhiste teenuseplatvormidega, turvalise pilvandmetöötlusega, andmetöötluse ja -salvestusega ning nende taristute ja teenuste aluseks olevate väärtusahelatega. Võttes arvesse erinevaid struktuure ja pidevalt arenevaid tehnoloogilisi lahendusi, sealhulgas neid, mis on olulised küberturvalisuse ([90]) seisukohast, on vaja jälgida digiülemineku muutuvaid vajadusi ning sellise ülemineku turvalisuse, tehnoloogilise sõltumatuse ja vastupidavuse mõõdet andmete edastamisel, kasutamisel ja säilitamisel. **Digitaalse valimistaristu ja tundlike rajatistega** seotud projektidele suunatud toetuse peamine eesmärk on nende suurem turvalisus, vastupanuvõime ning kaitse pahatahtliku ja häireid põhjustava tegevuse, sealhulgas eelkõige desinformatsiooni, andmevarguse ja küberrünnakute eest.

Investeeringuid **side- ja meediataristusse** peetakse samuti strateegiliseks niivõrd, kuivõrd need aitavad kaasa sõltumatule Euroopa infosisu tootmisele kooskõlas eesmärgiga kaitsta digitaalajastul liidu demokraatlikke väärtusi ja liikmesriikide suveräänsust, samuti Euroopa infosisu tootmisele, sellega seotud intellektuaalomandi kaitsele ja sellest rahalise kasu saamisele kogu maailmas.

([89]) Nõukogu 8. detsembri 2008. aasta direktiiv 2008/114/EÜ Euroopa elutähtsate infrastruktuuride identifitseerimise ja määramise ning nende kaitse parandamise vajaduse hindamise kohta (ELT L 345, 23.12.2008, lk 75).

([90]) Küberturvalisuse riske tuleb hinnata asjakohaste ELi ja siseriiklike õigusnormide ja suuniste, sealhulgas 5G-võrkude turvalisuse tagamise meetmepaketi alusel.

Kosmose elutähtsa taristuga seotud projektid peavad toetama liidu kosmoseprogrammi olemasolevate komponentide ajakohastamist ning ELi uue kosmosetaristu ja -teenuste arendamist. Eelkõige on toetus suunatud järgmistesse valdkondadesse: i) autonoomne, usaldusväärne ja kulutõhus juurdepääs kosmosele Euroopa kanderakettide abil ja selle kasutamine, sealhulgas uuenduslikes valdkondades, nagu korduvkasutatavus, kõrgtehnoloogiline tootmine, uued kosmosetranspordisüsteemid; ii) kosmose jälgimine ja varade kaitse, iii) satelliitside ja ühenduvus ning iv) muud muutuvad vajadused.

Toetada võib ka tegevusi, mille eesmärk on parandada kosmosesüsteemide ja -tehnoloogiate vastupidavust ja konkurentsivõimet ning vähendada väärtusahelate haavatavust.

Toetus **kaitsetööstuse taristule** võib hõlmata sellise olemasoleva taristu uuendamist või uue taristu paigaldamist, mis on tehnoloogilisest ja tööstuslikust seisukohast vajalik kaitsetehnoloogia ja kaitseotstarbeliste toodete või koolitusrajatiste olelusringi toetamiseks. Need taristud ei ole seotud üksnes tavapäraste õhu-, maismaa- ja merevaldkondadega, vaid ka selliste esilekerkivate valdkondadega nagu teabe-, kosmose- ja kübervaldkond. Neid võib kasutada ka kaitsesüsteemide või -tehnoloogiate, sealhulgas Euroopa Kaitsefondi raames välja töötatud ning kahesuguse kasutusega süsteemide ja tehnoloogiate teadus- ja arendustegevuseks, tutvustamiseks, katsetamiseks ja sertifitseerimiseks. Toetada tuleks rahvusvahelisi projekte, mis on avatud teistest liikmesriikidest pärit kasutajatele. Toetada võib ka projekte, mille eesmärk on rakendada üleeuroopalist digitaalset ja kübervõimekust ning taristut, mis on seotud näiteks virtuaalsete insenertehniliste arenduskeskkondade, digitaalsete katsekeskkondade ja laborite, uute koostööpõhise lahingutegevuse keskkondade, superandmetöötluse, tehisintellekti ja sellega seotud kõrgema taseme digitaaloskustega kaitsevaldkonnas (nt digitaalne laevatehas; sõjaliste süsteemide digitaalne mudel või kaksiksüsteem).

Kriitilise tähtsusega toorainete valdkonnas võivad toetatud investeeringud hõlmata projekte ja toetusesaajaid, kes aitavad suurendada liidu sõltumatust ja vastupanuvõimet e-liikuvuse, akude, taastuvenergia, ravimite, digitaalsete rakenduste ja kaitsevaldkonna tööstuslikes ökosüsteemides. Kriitilise tähtsusega toorainetega seotud prioriteetsed investeerimisvaldkonnad võivad hõlmata järgmist: magnetite arendamine, magnetites kasutatud haruldaste muldmetallide taaskasutamine, haruldaste muldmetallide rafineerimine, primaarsed maagid ja ringlussevõetud kaevandusjäätmed (boksiit, rauamaak, söejäätmed). Tulevikus võivad tekkida muud kriitilise tähtsusega toorainetega seotud vajadused.

Ohutu ja jätkusuutliku toiduainetega varustamise tagamiseks võib toetada asjakohaseid investeeringuid näiteks transporti, logistikasse, toiduahela detsentraliseeritud taristusse ja klastrite loomisse toiduainetega varustamise valdkonnas.

6.1.2. *Võimalike finantstoodete omadused*

Kestliku taristu poliitikaharu raames antava toetusena pakutakse kõrgema nõudeõiguse järguga ja allutatud rahastamist laenude, tagatiste, muude rahastamisvormide või krediidikvaliteedi parandamise, kvaasiomakapitali ja omakapitali kaudu rahastamise vormis. Eesmärk on lihtsustada juurdepääsu projekti rahastamisele ja finantsnõustamisele. Finantstooted peavad olema kõnealuse poliitikaharuga hõlmatud eri valdkondades horisontaalselt kättesaadavad või suunatud konkreetsete prioriteetsete poliitikaeesmärkide saavutamiseks, sealhulgas temaatiliste finantstoodete raames.

Finantstooteid tuleb arendada vastavalt prioriteetsetele poliitikaeesmärkidele ja turu vajadustele.

6.1.2.1. Kaasatavad finantsvahendajad

a) *Võla kaudu rahastamine*

Taotluse võivad esitada mis tahes liiki finantsvahendajad, sealhulgas riiklikud tugipangad ja muud avalik-õiguslikud vahendajad, kommertspangad, tagatisühingud, eri liiki võlafondid, mis pakuvad kõrgema nõudeõiguse järguga ja allutatud rahastamist, ning liisinguettevõtjad, kes suudavad pakkuda rahastamist kestliku taristu poliitikaharu valdkondades täielikus kooskõlas kohaldatavate siseriiklike ja liidu õigusaktidega ning finantsmääruse asjakohaste nõuetega.

b) *Omakapitali kaudu rahastamine*

Taotluse võivad esitada avalik-õiguslikud või eraõiguslikud finantsvahendajad või registreeritavad üksused, fondifondid, erakapitalifondid, riskikapitalifondid, kaasinvesteerimisvahendid ja riskivõlafondid, mis suudavad pakkuda omakapitali kaudu rahastamist kestliku taristu poliitikaharu valdkondades täielikus kooskõlas kohaldatavate siseriiklike ja ELi õigusaktidega ning finantsmääruse asjakohaste nõuetega.

Selliste vahendajate juhid, nendega seotud nõustajad või muud sarnased isikud (sealhulgas esmakordsed juhid või nõustajad) peavad tõendama suutlikkust ja oskusi asjaomaste investeeringute tegemiseks valdkondades, millesse nad kavatsevad kestliku taristu poliitikaharu raames investeerida, suutlikkust kaasata rahastust ja erakapitali ning suutlikkust teenida kasumit, mis meelitaks asjaomasesse varaklassi rohkem erainvesteeringuid.

6.1.2.2. Sihtrühmaks olevad lõplikud vahendite saajad

Kestliku taristu poliitikaharu eesmärk on toetada investeeringuid taristusse ja sellega seotud seadmetesse, mida edendavad muu hulgas:

a) eraldiseisvad projektiarendajad;

b) era- ja avaliku sektori ning avaliku sektori osalusega ettevõtjad;

c) eriotstarbelised majandusüksused.

6.1.2.3. Üldised finantstooted

Üldiste finantstoodete eesmärk peab olema parandada rahastuse kättesaadavust eraldiseisvate projektide või väiksemate projektide rühmade jaoks rakenduspartnerite poolt otse või kaudselt (näiteks investeerimisvahendite kaudu) antava rahastuse abil.

Üldiste finantstoodetega võib toetada mitmesuguseid lõplikke vahendite saajaid, kellel on erinevad riskiprofiilid, näiteks:

a) reguleeritud üksuste, sh avaliku ja erasektori partnerluste (nt energia-, transpordi-, jäätme-, vee- ja reovee- ning suured taristuettevõtjad) projekte korporatiivse või regressiõiguseta rahastusega või avaliku sektori või avaliku sektori osalusega ettevõtete projekte, millega kaasneb tavaliselt väike risk;

b) reguleerimata üksuste, sealhulgas avaliku ja erasektori partnerluste (nt energiatootmise, energia salvestamise, energiamahukate tööstusharude energiatõhususe valdkonna ettevõtjad, kiirteed haldavad kontsessionäärid, lennujaamade/sadamaterminalide käitajad ja raudteeveo-ettevõtjad, keskkonnahoidliku laevanduse, lairiba- ja kosmosetaristu valdkonna ettevõtjad) korporatiivse või regressiõiguseta rahastusega projekte, millega kaasneb tavaliselt keskmine kuni suur risk;

c) selliste projektide rakendamist, millega toetatakse avalikke hüvesid, sealhulgas VKEde poolt e-liikuvuse valdkonnas rakendatavaid projekte või kohalike omavalitsuse või filantroopidest investorite energiatõhususe, looduskapitali või looduspõhiste lahenduste valdkonnas elluviidavaid projekte ning kosmoseprojekte, millega kaasneb tavaliselt suur risk;

d) tehingute portfelle sellistes valdkondades nagu kodumajapidamiste või VKEde energiatõhusus ja taastuvenergia kasutamine, liikuva vara keskkonnasäästlikumaks muutmine.

Rakenduspartneri pakutava võla kaudu rahastamine

ELi tagatist võib pakkuda järgmistele rahastamis- ja investeerimistoimingutele:

a) kõrgema nõudeõiguse järguga laenud, võlakirjad, liisingulepingud ja krediidiliinid, sealhulgas kõrgema nõudeõiguse järguga võlad piiratud regressiõigusega projektidele;

b) allutatud laenud, sealhulgas vahefinantseerimise vormis;

c) (rahastatud või rahastamata) garantiid kolmandast isikust rahastajatele ja muud riskijagamise kokkulepped finantsvahendajatega;

d) krediidikvaliteedi parandamine uute investeeringute puhul (projektivõlakirjadesse, pangalaenudesse või nende kahe kombinatsiooni), sealhulgas allutatud toodete vormis.

Allutatud rahastamist võib kasutada ka selleks, et võimendada erasektoripoolset rahastamist ja mitmekesistada rahastamisallikaid, kasutades pankade kõrval ka kapitaliturge.

ELi tagatist võib kasutada roheliste võlakirjade kasutamist toetavate finantstoodete väljatöötamiseks.

6.1.2.4. Temaatilised finantstooted

Temaatiliste finantstoodete kaudu antav toetus on muu hulgas suunatud järgmistesse valdkondadesse:

a) transpordivaldkonnas suure riskiga projektid säästva liikuvuse, aruka ja ohutuma transpordi valdkonnas;

b) taastuvenergia valdkonnas konkreetsed suure riskiga tegevused, näiteks:

i) liikmesriigi osa raames antavad kohandatud uuenduslikud garantiid, mille eesmärk on vähendada taastuvenergiasse investeerimise kapitalikulusid liikmesriigis;

ii) suure riskiga garantiitooted, et edendada ettevõtjate taastuvenergia ostulepingute turgu ja aidata tagada taastuvenergiasse tehtavatele investeeringutele suurem pikaajaline erasektoripoolne rahastamine;

c) energiatõhususe valdkonnas konkreetsed suure riskiga tegevused, näiteks:

i) elamud: seda tagatisvahendit saab kombineerida toetustega, et suurendada erasektoripoolset rahastamist ja ergutada kodumajapidamisi vähendama märkimisväärseid rahastamislünki elamute renoveerimise ja rekonstrueerimise, eriti süvarenoveerimise valdkonnas;

ii) energiatõhususe lepingud ja energiateenuse ettevõtjad: energiateenuse ettevõtjatele mõeldud tagatisvahend ja käibefond, mis aitab kõrvaldada takistused energiatõhususe projektide energiatõhususe lepingute väljatöötamisel ja saada selleks rahalisi vahendeid;

iii) lõplikust vahendite saajast olenemata krediidikvaliteedi parandamine seoses roheliste võlakirjadega, et kaasata institutsioonilisi investoreid uudsesse energiatõhususe rahastamisse ja aidata samal ajal laiendada praegu piiratud suurusega roheliste võlakirjade turgu;

d) elektritaristu arukamaks muutmise ja ajakohastamise projektid, millega edendatakse:

i) uusi ärimudeleid selliste paindlikkuse allikate kasutuselevõtuks nagu tarbimiskaja ja energia salvestamine;

ii) detsentraliseeritud ja väikesemahulised energiaallikad, mille on välja töötanud uued turule sisenejad ja uutel turgudel tegutsevad energiakogukonnad.

e) vähese heitega tehnoloogiate turuletoomist edendavad projektid: projektid, mis hõlmavad süsinikdioksiidi kogumist, transportimist, säilitamist ja/või kasutamist seoses elektrienergia ning soojuse ja jahutuse tootmise, vähese süsinikdioksiidiheitega gaaside (nt vesinik) või tööstusprotsessidega, samuti bioenergiatehaseid ja tootmisrajatisi energiasüsteemi ümberkujundamiseks ja CO_2-mahukate toodete asendamiseks;

f) suure riskiga keskkonnasäästlikud investeerimisprojektid või programm, millega edendatakse terviklikku looduskapitalil põhinevat keskkonna kaitsmise ja taastamise, ringmajandusele, ressursitõhusale ja vähesaastavale biomajandusele ülemineku juhtimise ja süsinikdioksiidi eemaldamise suurendamise käsitust;

g) digisektoris suure finantsriskiga projektid, eelkõige ühenduste loomine nn valgetes ja hallides piirkondades (st kus projekt ei ole kohe äriliselt elujõuline) või projektid, mis kujutavad endast märkimisväärset tehnoloogilist edasiminekut (nt ei ajakohastata järk-järgult, vaid võetakse kasutusele uusimad tehnoloogiad, sealhulgas kestlikud võrgud ja andmetaristud);

h) suure riskiga portfellid energiatõhususe, taastuvenergia ja liikuvate varade keskkonnasäästlikumaks muutmise valdkonnas;

i) kosmosesektoris kõrge riskitasemega või kapitalimahukad projektid, mis on seotud kosmosetaristu ja sellega seotud teenustega, samuti kosmosetaristu uued kontseptsioonid ning kosmose ja maapealsed lahendused.

6.2. **Teadusuuringute, innovatsiooni ja digiteerimise poliitikaharu**

6.2.1. *Poliitikavaldkonnad, kus meetmeid võetakse*

Teadusuuringute, innovatsiooni ja digiteerimise poliitikaharu raames pakutav toetus hõlbustab ja kiirendab teadus- ja innovatsiooniprojektide, arendajate, ettevõtjate ja muude innovatiivsete üksuste juurdepääsu rahastamisele ning hoogustab ettevõtjate, turgude ja liikmesriikide digiüleminekut kooskõlas InvestEU määruse artikli 3 lõike 2 punktiga b ja artikli 8 lõike 1 punktiga b. Kooskõlas InvestEU eesmärgiga edendada liidu konkurentsivõimet, avaldab teadusuuringute, innovatsiooni ja digiteerimise poliitikaharu teaduslikku, tehnoloogilist, majanduslikku ja ühiskondlikku mõju ning tugevdab liidu teaduslikku ja tehnoloogilist baasi lõppeesmärgiga viia ellu ELi strateegilised prioriteedid ning toetada innovatiivsete ettevõtjate kasvu ja tehnoloogiate turuletoomist. Teadusuuringute, innovatsiooni ja digiteerimise poliitikaharu raames tehtavad investeeringud annavad Euroopale vahendid vastupanuvõime arendamiseks peamistes tööstussektorites.

Selle poliitikaharu raames rahastamis- ja investeerimistoiminguteks kõlblikud valdkonnad on loetletud InvestEU määruse II lisas, eelkõige selle punktides 5 ja 6. Ka kõik muud InvestEU määruse II lisas, näiteks punktides 13 ja 14, loetletud asjakohased rahastamis- ja investeerimistoimingute valdkonnad, mis kuuluvad teadusuuringute, innovatsiooni- ja digiteerimistegevuse alla, on selle poliitikaharu raames rahastamiskõlblikud. Need valdkonnad võivad hõlmata teadusuuringuid, tootearendust, tutvustamist, innovatsiooni ja digiteerimist muu hulgas energeetika-, energiamahuka tööstuse, keskkonna-, sinise majanduse, merendus-, transpordi-, tervishoiu-, bioteaduste, biotehnoloogia-, põllumajandusliku toidutööstuse, kaitse-, kosmose-, kultuuri- ja loomesektoris. Rahastamiskõlblikud valdkonnad võib seada tähtsusjärjekorda vastavalt investeerimissuuniste punktile 2.3.2.1.

Poliitikaharu raames tehtavate investeeringute ulatus katab teadus-, innovatsiooni-, tutvustamis- ja digiteerimistegevust, sealhulgas investeeringuid, mis on seotud uute toodete ja tehnoloogiate turuletoomisega ja mis on läbinud teadus- ja arendustegevuse etapi, ning organisatsiooni- ja protsessiinnovatsiooni, sealhulgas uusi ja uuenduslikke ärimudeleid. See hõlmab ka rahastamis- ja investeerimistoiminguid alusuuringute valdkonnas, samuti rakendusuuringute valdkonnas, kus teadustulemusi rakendatakse tegevuskeskkonnas end tõestanud tegelikus süsteemis ([91]).

Teadus- ja arendustegevust määratletakse süstemaatilise tööna, mida tehakse teadmiste hulga suurendamiseks ja olemasolevate teadmiste uute rakendusalade väljatöötamiseks. Tegevus peab olema uudne, loov ja tulemuse suhtes ebakindel ning põhinema süstemaatilistel, ülekantavatel ja reprodutseeritavatel meetoditel ([92]).

Innovatsiooni all mõistetakse toote-, protsessi- ja organisatsiooniinnovatsiooni, mis koosneb sellise uue või oluliselt täiustatud toote või protsessi (sealhulgas ärimudeli) või teenuse väljatöötamisest, tutvustamisest, rakendamisest, turustamisest ja vastuvõtmisest, mis loob tarbijale ja/või ühiskonnale väärtust.

Digiteerimise all mõistetakse digitaalsete tehnoloogiate ja teenustega seotud teadustegevust ja innovatsiooni, nende tutvustamist ja katsetamist, juurutamist ja vastuvõtmist ning investeeringuid, mis aitavad kaasa liidu ettevõtjate, tööstusharude ja avalikku huvi pakkuvate valdkondade digiüleminekule.

Lisaks on teadusuuringute, innovatsiooni ja digiteerimise poliitikaharu raames antava toetuse eesmärk anda oluline panus Euroopa rohelisse kokkuleppesse, mistõttu keskendutakse kliima- ja keskkonnakasu toovatele projektidele. Muu hulgas võib selle poliitikaharu raames toetada projekte, mille eesmärk on vältida või vähendada kasvuhoonegaaside heidet ja saastet energiamahukatest tööstusharudest, ning digitaalmajanduse ja materjalitõhususe projekte. Samuti toetatakse projekte, milles kasutatakse digitehnoloogiat, teenuseid ja lahendusi, et saavutada kasvuhoonegaaside heitkoguste, saaste ja jäätmete vältimine või vähendamine muudes majandussektorites, sealhulgas tööstuses, transpordis, energeetikas ja põllumajanduses. Toetatakse ka investeeringuid, mis annavad olulise panuse ringmajandusse, eriti peamistes tööstussektorites, mis kasutavad kõige enam ressursse ja kus on suur ringluspotentsiaal.

Kosmose ökosüsteemi tehtavate investeeringutega toetatakse Euroopa kosmosestrateegia eesmärke, et maksimeerida kasu liidu ühiskonnale ja majandusele, keskendudes projektidele, mis aitavad: i) kiirendada kosmoseandmetel põhinevate digitaalsete rakenduste ja teenuste kasutuselevõttu, ii) integreerida kosmoseandmed ja -teenused innovatiivsetesse toodetesse muudes turusegmentides, nt autonoomsed sõidukid või ühenduvusvõrgud, ning iii) suurendada kosmosetehnoloogia kommertskasutust ja tootmist, sealhulgas parandades juurdepääsu kosmosele ([93]).

Teadusuuringute, innovatsiooni ja digiteerimise poliitikaharu raames aidatakse kaasa ka kaitsetööstuse arengule, eelkõige toetuse kaudu kaitsesektori innovatsiooniprojektides osalevatele ettevõtjatele ja kaitsesektoriga tihedalt seotud kahesuguse kasutusega tehnoloogiatele ning kaitsesektori tarneahelatele.

Teadusuuringute, innovatsiooni ja digiteerimise poliitikaharu raames toetatakse ka liidu poliitilisi prioriteete, mis on kehtestatud muudes programmides, nagu „Euroopa horisont“, „Digitaalne Euroopa“, „Loov Euroopa“, Euroopa kosmoseprogramm, Euroopa Kaitsefond, Euroopa Merendus- ja Kalandusfond, Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond jne.

Selle poliitikaharu kaudu võib suunata vahendeid ka valdkondlikest programmidest, nagu heitkogustega kauplemise süsteemi alusel loodud innovatsioonifond ning muud liidu ja riiklikud programmid ja fondid. Selliseid investeeringuid võib kombineerida rahastamisega, mida antakse ELi programmide või ühtekuuluvuspoliitika (jagatud eelarve täitmise) või riiklike programmide raames.

([91]) Tehnoloogia valmidusastmed.

([92]) OECD, „Frascati Manual 2015 - Guidelines for Collecting and Reporting Data on Research and Experimental Development“ (Frascati käsiraamat 2015 – Suunised uuringute ja arendustegevuse andmete kogumiseks ja aruandluseks), lk 44–45, https://read.oecd-ilibrary.org/science-and-technology/frascati-manual-2015_9789264239012-en.

([93]) Kooskõlas komisjoni, Euroopa Kosmoseagentuuri ja Euroopa Kaitseagentuuri ühise töögrupi koostatud Euroopa strateegilise sõltumatuse seisukohast kriitilise tähtsusega kosmosetehnoloogia meetmete loetelu viimase ajakohastamisega.

Selle poliitikaharu raames antav toetus peaks tooma lisaväärtust ning pakkuma teadusuuringute, innovatsiooni ja digiteerimise valdkonnas juurdepääsu rahastamisele järgmistel eesmärkidel:

a) edendada investeeringuid teadusuuringutesse ja innovatsiooni eesmärgiga tugevdada liidu teaduslikku ja tehnoloogilist baasi, kiirendada tööstuse ümberkujundamist, sealhulgas investeeringuid põhitehnoloogiatesse, ning saavutada programmi „Euroopa horisont“ eesmärgid ja ülesanded;

b) toetada VKEde ja keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate digiüleminekut;

c) toetada digiteerimis- ja innovatsiooniprojekte, mis suurendavad koostalitlusvõimet ja vähendavad digiteerimise ja innovatsioonitaseme erinevusi liikmesriikides, ettevõtetes ja sektorites;

d) arendada ja võtta kasutusele selliseid strateegilisi digivõimekusi ja -tehnoloogiaid, sealhulgas küberturvalisi digilahendusi, mille tulemuseks on uuenduslikud ja tõestamata ärimudelid, mis aitavad lahendada ühiskondlikke probleeme, näiteks digilahendused kestlikkuse tagamiseks, ning mis aitavad suurendada vastupanuvõimet, ringlust ja autonoomiat;

e) toetada investeeringuid toodetesse, tehnoloogiatesse, lahendustesse või ärimudelitesse, mis on alternatiivsete lahendustega võrreldes keskkonna- ja kliimasõbralikumad, sest aitavad leevendada kliimamuudatuste mõju ja vähendada mõju keskkonnale;

f) toetada riskiinvesteeringuid, sealhulgas piiriüleseid investeeringuid, mis on seotud tehnoloogia, turu, tutvustamis-, rakendamis- ja äritegevusega, millega kaasneb suurem risk, kuna pole kindel, kas need õnnestuvad või kas asjaomane üksus saab lõplikku rahalist kasu;

g) edendada sellist varast tutvustamistegevust, mille puhul erainvestorid ei soovi võtta riske, ei saa olla kindlad saadavas tulus või puutuvad kokku turu volatiilsusega;

h) edendada selliseid tegevusi, mis võimendavad erasektori investeeringuid teadusuuringutesse, innovatsiooni ja digiteerimisse, et saavutada ELi poliitikaeesmärgid;

i) toetada teadusuuringute ja innovatsiooni tulemuste ning tehnoloogiate ülekandmist turule ja laiendamist ning nende tööstuslikku kasutuselevõttu turgu soodustavate tegurite ja ettevõtjatevahelise koostöö kaudu;

j) toetada uurimisinstituutide, ülikoolide ja teadusorganisatsioonide poolt teadusuuringutesse ja innovatsiooni suunatud investeeringuid, et aidata kaasa programmide „Euroopa horisont“ ja „Erasmus+“ eesmärkide saavutamisele ning teadus- ja arendustegevuse teenusepakkujate (akadeemilised asutused, uurimiskeskused jne) ja ettevõtjate vaheliste sidemete tugevdamisele;

k) toetada kiiresti kasvavaid innovatiivseid ettevõtteid, kes otsivad rahastamist selleks, et tehniliselt ja majanduslikult teostatavad innovaatilised tooted ja teenused turule tuua;

l) tagada mastaabisääst ning täiendada teadusuuringutesse, innovatsiooni ja digiteerimisse suunatud riiklikke, piirkondadevahelisi ja piirkondlikke investeeringuid, sealhulgas aidata kaasa sellele, et uued tooted, tehnoloogiad või ärimudelid jõuaksid liikmesriikides piirkondadesse;

m) toetada temaatilisi investeerimisplatvorme ja muid uuenduslikke finantstooteid (võttes nõuetekohaselt arvesse mastaabisäästu) või

n) edendada alternatiivseid ja innovaatilisi rahastamislahendusi, nagu ühisrahastus, äriinglid ja ettevõtlusfilantroopia, millega edendatakse parimate tavade vahetamist finantsvahendajate vahel, et aidata kaasa laia tootevaliku väljakujunemisele teadusuuringute, innovatsiooni ja digiteerimise valdkonna tegevuste soodustamiseks.

Punkti 6.2.1 kaheteistkümnenda lõigu alapunktides a–n kirjeldatud meetmeid võib täiendada

a) kogu ELi puudutavate andmete kogumisega teadusuuringute, innovatsiooni ja digiteerimise valdkonna turutõrgete või mitteoptimaalsete investeerimisolukordade kohta, tehnoloogiliste ja tööstuslike muutuste jälgimisega, tulevikus tekkivate strateegiliste väärtusahelate kindlakstegemisega ja sellise teabe üldsusele kättesaadavaks tegemisega ning

b) tehnilise abi osutamisega teadusuuringute, innovatsiooni ja digiteerimise valdkonna projektidele eri sektorites ja nende pangalaenukõlblikkuse suurendamisega.

6.2.1.1. Teadusuuringute, innovatsiooni ja digiteerimise poliitikaharu strateegilised investeeringud

Teadusuuringute, innovatsiooni ja digiteerimise poliitikaharu raames tehtavate strateegiliste investeeringutega võib toetada **tõestatult ELis loodud tehnoloogiate tööstuslikku kasutuselevõttu, edendada selliste tehnoloogiate turge ja ELi tööstuse üleilmset juhtpositsiooni** kooskõlas Euroopa uue tööstusstrateegia ([94]) ja selle aluseks olevate valdkondlike strateegiatega, sealhulgas Euroopa digitulevikku kujundava digitaalarengu strateegiaga, ([95]) tehisintellekti käsitleva valge raamatuga, ([96]) Euroopa andmestrateegiaga ([97]) (sealhulgas näiteks tervishoiu ja rahanduse ühtne Euroopa andmeruum) ja Euroopa vaktsiinide strateegiaga ([98]). Need investeeringud peavad olema suunatud teadusuuringute, innovatsiooni ja digiteerimise poliitikaharu alla kuuluvates sektorites selliste progressi võimaldavate, murranguliste, keskkonnahoidlike ja digitaalsete tehnoloogiate ja uuenduste tööstuslikule täiustamisele ja tootmisele, mis on läbinud teadusuuringute, innovatsiooni ja tutvustamisetapi.

Toetada võib investeeringuid **liidus IKT komponentide ja seadmete tootmiseks kasutatavatesse ringlussevõtu- ja tootmisrajatistesse**, mis aitavad kaasa Euroopa IKT-tööstuse ning selle allsektorite ja väärtusahelate innovatsioonile, vastupidavusele ja autonoomsusele. Sellised projektid võivad olla seotud ühega järgmistest IKT tootmisvaldkondadest: elektroonikakomponendid (pooljuhid ja mikroprotsessorid), arvutid ja arvuti lisaseadmed, sideseadmed, tarbeelektroonika, magnet- ja optilised andmekandjad, elektroonika- ja telekommunikatsiooniseadmed ja nende osad, tarkvara, programmeerimine, andmetöötlus, majutus ja sellega seotud tegevus jne.

Tervishoius toetatavad tegevused peavad olema seotud uute tõhusate ja kättesaadavate tervishoiutoodetega, sealhulgas ravimite, vaktsiinide, meditsiiniseadmete, diagnostikavahendite ja uudsete ravimite, uute antimikroobikumide ning loomkatseid vältiva uuendusliku arendusprotsessiga seotud teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ja tootmisega, ning ELi ravimitööstuse kui terviku konkurentsivõimega, sealhulgas kemikaalide ja ravimite toimeainete tootmisega.

Kaitsevaldkonnas võivad tehnoloogia ja/või tootmise (nt olemasolevate tootmisvõimaluste ajakohastamise, digiteerimise ja laiendamise või uute tootmisvõimaluste loomisega) arendamise investeerimisprojektid olla seotud strateegiliste valdkondadega, kus investeeringud aitavad kaasa liidu kaitsetööstuse tehnoloogilisele ja tööstuslikule sõltumatusele, millega edendatakse liidu strateegilist sõltumatust ja vastupanuvõimet. Toetada võib kriitilise tähtsusega ja murrangulise kaitsetehnoloogia arendamist innovaatiliste ettevõtete poolt. Samuti võivad investeeringud aidata olulisi projekte, mille puhul teadus- ja arendustegevuse etappi on juba toetatud näiteks Euroopa Arengufondist ja sellele eelnenud programmidest, edukalt tuua teadus- ja arendustegevuse etapile järgnevatesse etappidesse või toetada selliste projektidega seotud tarneahelaid.

Projektid võivad olla seotud ka liidu kaitsevaldkonna tarneahelate kriitilise tähtsusega võimete kaitsmise ja arendamisega strateegilistes valdkondades ning sõltuvuse vähendamisega kolmandatest riikidest.

6.2.2. *Võimalike finantstoodete omadused*

6.2.2.1. Kaasatavad finantsvahendajad

a) *Võla kaudu rahastamine*

Taotluse võivad esitada mis tahes liiki finantsvahendajad, sealhulgas riiklikud tugipangad ja muud avalik-õiguslikud vahendajad, kommertspangad, tagatisühingud, eri liiki võlafondid, mis pakuvad kõrgema nõudeõiguse järguga ja allutatud rahastamist, ning liisinguettevõtjad, mis suudavad pakkuda rahastamist teadusuuringute, innovatsiooni ja digiteerimise poliitikaharu valdkondades täielikus kooskõlas kohaldatavate siseriiklike ja liidu õigusaktidega ning finantsmääruse asjakohaste nõuetega.

b) *Omakapitali kaudu rahastamine*

Taotluse võivad esitada avalik-õiguslikud või eraõiguslikud finantsvahendajad või inkorporeeritavad üksused, fondifondid, erakapitalifondid, riskikapitalifondid, kaasinvesteerimisvahendid, riskivõlafondid, äriinglifondid, tehnosiirdefondid, mis suudavad pakkuda omakapitali kaudu rahastamist teadusuuringute, innovatsiooni ja digiteerimise poliitikaharu valdkondades kooskõlas kohaldatavate riiklike ja liidu õigusaktidega ning finantsmääruse asjakohaste nõuetega.

([94]) Komisjoni teatis „Euroopa uus tööstusstrateegia“ (COM(2020) 102 final).
([95]) Komisjoni teatis „Euroopa digituleviku kujundamine“ (COM(2020) 64 final).
([96]) Valge raamat „Tehisintellekt: Euroopa käsitus tipptasemel ja usaldusväärsest tehnoloogiast“ (COM(2020) 65 final).
([97]) Komisjoni teatis „Euroopa andmestrateegia“ (COM(2020) 66 final).
([98]) Komisjoni teatis „ELi strateegia COVID-19 vaktsiinide kohta“ (COM(2020) 245 final).

Selliste vahendajate juhid, nendega seotud nõustajad või muud sarnased isikud (sealhulgas esmakordsed juhid või nõustajad) peavad tõendama suutlikkust ja oskusi asjaomaste investeeringute tegemiseks valdkondades, millesse nad kavatsevad teadusuuringute, innovatsiooni ja digiteerimise poliitikaharu raames investeerida, suutlikkust kaasata rahastust ja erakapitali ning suutlikkust teenida kasumit, mis meelitaks asjaomasesse varaklassi rohkem erainvesteeringuid.

6.2.2.2. Sihtrühmaks olevad lõplikud vahendite saajad

Teadusuuringute, innovatsiooni ja digiteerimise poliitikaharu eesmärk on toetada teadusuuringuid, innovatsiooni ja digiteerimist, mida edendavad:

a) eraldiseisvad projektiarendajad;

b) era- ja avaliku sektori ning avaliku sektori osalusega ettevõtjad, sealhulgas VKEd ja keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad;

c) eriotstarbelised majandusüksused;

d) ülikoolid, tehnosiirdebürood ja kõrghariduskeskused;

e) uurimiskeskused;

f) teadus- ja tehnoloogiataristu;

g) innovatsiooni- ja digiteerimisagentuurid, kiirendid, inkubaatorid, keskused, klastrid;

h) muud teadusuuringute, innovatsiooni ja digiteerimise valdkonna projektiedendajad (nt füüsilised isikud, teadusuuringuid rahastavad sihtasutused).

Turu segmenteerimine ja sihtrühmade kindlaksmääramine toimub sektoripõhiselt (seotud valdkondadega, kus poliitilisi prioriteete rakendatakse) ning vastavalt projekti või ettevõtja (turuhinnangupõhisele) elutsüklile.

InvestEU fondi tegevuste puhul, mida toetatakse heitkogustega kauplemise süsteemi innovatsioonifondi kaudu, peavad rahastamiskõlblikkuse eeskirjad ja valikukriteeriumid olema kooskõlas direktiivi 2003/87/EÜ ([99]) artikli 10a lõikega 8 ja selle alusel vastu võetud delegeeritud õigusaktidega.

6.2.2.3. Üldised finantstooted

Teadusuuringute, innovatsiooni ja digiteerimise poliitikaharu raames pakutav toetus võimaldab kõrgema nõudeõiguse järguga ja allutatud rahastamist laenu või tagatise vormis, mis tahes muid rahastamisvorme, sealhulgas riskikapitali ja liisingut või krediidikvaliteedi parandamist, kvaasiomakapitali ja omakapitali kaudu rahastamist, et hõlbustada teadusuuringute, innovatsiooni ja digiteerimise valdkonna projektide ja ettevõtjate juurdepääsu rahastamisele. Finantstooted võib teha horisontaalselt kättesaadavaks poliitikaharu mitmesugustele valdkondadele või kasutada temaatiliste finantstoodete konkreetsete prioriteetide jaoks.

Üldiste finantstoodete raames pakutav toetus võib muu hulgas olla suunatud järgmisele:

a) teadus- ja tehnoloogiataristu, mida edendavad avalik-õiguslikud või eraõiguslikud teadusasutused (nt teadusinstituudid ja ülikoolid), sealhulgas teadusuuringute ja innovatsiooni ning digitaaltegevusega otseselt seotud rajatised, näiteks laborid või kõrgjõudlusega andmetöötluskeskused;

b) teadusuuringute, innovatsiooni ja digiteerimise valdkonna suurprojektid, mis parandavad suurettevõtjate teadusuuringute, innovatsiooni ja digiteerimise valdkonna suurprojektide riskikapitali kättesaadavust; avaliku ja erasektori partnerlused ning eriotstarbelised vahendid või eraldiseisvad projektid;

c) innovaatilised VKEd, väikesed keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad ja keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad, et toetada teadusuuringute, innovatsiooni ja digiteerimise valdkonna kasvu soodustavaid tegevusi;

d) kiiresti kasvavad või teadusuuringute, innovatsiooni ja digiteerimise valdkonnast sõltuvad ettevõtjad, teadus- ja tehnoloogiataristud, Euroopa innovatsioonitegevuse tulemustabelis mõõdukateks ja tagasihoidlikeks innovaatoriteks liigitatud liikmesriikides asuvate avaliku või erasektori teadusasutuste (nt teadusinstituudid ja ülikoolid) teadus- ja innovatsiooniinvesteeringud.

a) *Rakenduspartneri pakutava võla kaudu rahastamine*

ELi tagatist võib pakkuda järgmistele rahastamis- ja investeerimistoimingutele:

a) otsesed laenud (sh allutatud laenud), tagamata laenud, tagatiseta laenud, vahefinantseerimine, kõrgema nõudeõiguse järguga laenud ja krediidiliinid;

([99]) Direktiiv 2003/87/EÜ, mida on muudetud direktiiviga (EL) 2018/410 (ELT L 76, 19.3.2018, lk 3).

b) (edasi)garantiid, edasilaenamise garantiid, rahastatud garantiid ja muud riskijagamise kokkulepped tagatisskeemide puhul, mida rakendavad finantsvahendajad või rakenduspartnerid;

c) otsetagatised finantsvahendajatele või rakenduspartneritele ja muud riskijagamise kokkulepped;

d) krediidikvaliteedi parandamine uute investeeringute puhul (projektivõlakirjadele, pangalaenudele või nende kombinatsioonile);

e) finantsvahendajasse või koos finantsvahendajaga tehtud otseinvesteering, nt investeerimisfond, (kaas)investeerimiskava või eriotstarbeline rahastamisvahend, et investeerida otse või kaudselt kõrgema nõudeõiguse järguga või allutatud võlainstrumentidesse või hübriidvõlakapitali.

ELi tagatise eesmärk on vähendada raskusi, millega elujõulised üksused rahaliste vahendite kaasamisel kokku puutuvad, peamiselt seetõttu, et neid seostatakse suurema riskiga, neil puudub piisav tagatis või kommertsrahastamise pakkujatel on piiratud võimekus hinnata alusprojekti või ärimudelit.

b) *Rakenduspartneri pakutava omakapitali kaudu rahastamine*

Omakapitali- ja kvaasiomakapitali investeeringud tehakse eelkõige järgmises vormis:

a) otsene omakapital lõplikes vahendite saajates;

b) kaasinvesteeringud ja kaasinvesteerimiskavad (sealhulgas investeerimisplatvormid);

c) omakapital ja tagatised finantsvahendajatele, kes teevad otseinvesteeringuid üksuse mis tahes arenguetapis, või tagatised selliste finantsvahendajate investoritele;

d) investeerimis- ja/või riskijagamise kokkulepped võlafondide struktuurides;

e) investeeringud fondifondide struktuuridesse.

6.2.2.4. Temaatilised finantstooted

Temaatiliste finantstoodete raames pakutav toetus võib olla suunatud järgmisele:

a) teemapõhised rahastamisvahendid, mis pakuvad võla ja/või omakapitali kaudu rahastamist järgmistes valdkondades:

   i) uuenduslikud varajased näidis- ja digiteerimisprojektid suure riskiga teemavaldkondades, nagu vähese CO_2 heitega tööstus, transport, energeetika ja kosmos;

   ii) kliiniline arendus, valideerimine ja turule sisenemine nakkushaiguste, haruldaste ja komplekshaiguste, neurodegeneratiivsete haiguste ja muude haiguste valdkonnas;

   iii) säästev sinine majandus ja mereressursside, näiteks vesiviljeluse ja sinise biotehnoloogia kestlik kasutamine;

   iv) toidusüsteemid, bioressursipõhised süsteemid ja biomajandus laiemalt;

   v) ringmajandus, looduspõhised lahendused ja looduskapital;

   vi) kliimatehnoloogia ja -teenused ning kliimamuutustega kohanemine.

   Teemavaldkonnad valitakse välja poliitiliste prioriteetide ja investeerimissuuniste punktis 2.3.2.2 osutatud hindamise alusel;

b) muud riskijagamise kokkulepped, näiteks investeerimisplatvormid, et soodustada kolmandate isikute kaasamist teadusuuringute, innovatsiooni ja digiteerimise poliitika strateegilise tähtsusega valdkondade rahastamisse kooskõlas ja koostoimes olemasolevate riiklikke, kohalike ja avaliku sektori rahastamissüsteemidega. Need platvormid vastavad järgmistele tingimustele:

   i) tagavad konkreetsete teemavaldkondade projektidele juurdepääsu võla- ja/või omakapitalitoodete kaudu rahastamisele ning neid haldavad punktis 2.3.1 kirjeldatud korras valitud finantsvahendajad või fondivalitsejad;

   ii) toetavad InvestEU määruse II lisa punktis 6 sätestatud liidu tööstuse ja tehnoloogia üldist digiteerimist ning muid rahastamiskõlblikke valdkondi;

iii) toetavad tehnoloogiaid, tooteid või ärimudeleid, mis kannavad oma tehnoloogilise uuenduslikkuse, uute turgude või märkimisväärsete turuhäirete tõttu suuremat riski;

iv) on mõeldud varajasteks näidis- ja tööstusliku tootmise rajatisteks, mille eesmärk on rakendada läbimurdelisi, turgu loovaid ja eriti uuenduslikke protsesse või toota uusi tooteid, millel on asjaomases valdkonnas kõrge turgu loov innovatsioonisisu.

6.3. **VKEde poliitikaharu**

6.3.1. *Poliitikavaldkonnad, kus meetmeid võetakse*

VKEde poliitikaharu raames pakutav toetus peab hõlbustama eelkõige VKEde, aga ka väikeste keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate juurdepääsu rahastamisele ja parandama selle kättesaadavust ning suurendama nende ülemaailmset konkurentsivõimet kõikides arenguetappides, eelkõige ettevõtjate puhul, keda seostatakse suurema riskiga ja millel puudub piisav tagatis, eriti varajases arenguetapis.

Samuti peab VKEde poliitikaharu raames pakutava toetuse eesmärk olema võimaldada mitmekesisemaid rahastamisallikaid, sealhulgas allutatud laenu ning omakapitali ja kvaasiomakapitali kaudu rahastamist, et suurendada VKEde ja väikeste keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate suutlikkust rahastada oma asutamist, kasvu, arengut ja üleminekut, tulla toime majanduslangusega ning muuta majandus ja finantssüsteem majanduslangustele või šokkidele vastupidavamaks. Sellega võib toetada investeeringuid ja käibekapitali ning riskirahastamist algetapist laienemisetapini, et tagada tehnoloogiaalane juhtpositsioon uuenduslikes, kestlikes sektorites, keskendudes eelkõige VKEdele, kelle tegevus on teadus-, innovatsiooni- ja digiteerimistegevuse või sektori eripärade (näiteks kultuuri- ja loomesektor) tõttu seotud immateriaalse varaga ([100]). Vajaduse korral võib selle poliitikaharu raames rahastada ka ettevõtete omandamist või töötajate osaluse omandamist ettevõttes. Rahastamiskõlblikud valdkonnad võib seada tähtsusjärjekorda vastavalt investeerimissuuniste punktile 2.3.2.1. VKEde poliitikaharu alla kuuluvaid tooteid arendatakse kooskõlas teatises „VKEde strateegia kestliku ja digitaalse Euroopa kujundamiseks“ ([101]) nimetatud prioriteetide ja valdkondadega.

VKEde poliitikaharu raames pakutav toetus täiendab kapitaliturgude liidu raames ette võetud liidu algatusi.

VKEde poliitikaharu raames pakutav toetus peaks andma lisaväärtust ja toetama peamiselt VKEde (ja väikeste keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate) võla kaudu rahastamist järgmistel juhtudel:

a) turutõrkeid või mitteoptimaalseid investeerimisolukordi ei ole (mahu, kaetuse, riskivalmiduse või ajakava mõttes) piirkondlikul või riiklikul tasandil loodud rahastamisvahendite abil nõuetekohaselt kõrvaldatud; see võib hõlmata kavasid, mis pakuvad suuremat tulemuslikkust, tõhusust või mastaabisäästu, kuna liikmesriigid ei pruugi kulutõhususe kaalutlustel olla valmis toetuskavasid ise looma;

b) ettevõtjate puhul, kes tegutsevad selgelt määratletud alateenindatud majandussektorites (nt teatud kultuuri- ja loomesektorites, sealhulgas meediasektoris) ning aitavad seeläbi kaasa ELi poliitiliste prioriteetide saavutamisele;

c) vajadus kiirendada ettevõtjate kohanemist selgelt kindlaks tehtud struktuurimuutustega, et aidata seeläbi kaasa ELi poliitiliste prioriteetide saavutamisele;

d) rahastamislahendused, mis aitavad saavutada kapitaliturgude liidu eesmärke, sealhulgas piiriüleselt pakutavad lahendused;

e) kogu liidus finantsvahendajate vahel parimate tavade vahetamine (mis võib hõlmata ka tehnilise abi andmist), et soodustada suurema riskiga VKEde konkreetsetele rahastamisvajadustele vastavaid rahastamistehinguid võimaldava laia tootepakkumise tekkimist.

Lisaks sellele peaks VKEde poliitikaharu raames pakutav toetus looma poliitilist lisaväärtust, toetades fonde, mis pakuvad VKEdele ja väikestele keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatele kohandatud võla kaudu rahastamise lahendusi ning omakapitali või kvaasiomakapitali kaudu rahastamist järgmistel juhtudel:

a) finantsvahendajad kaasavad vahendeid või investeerivad või pakuvad rahastamist piiriüleselt, mis toetab riskide hajutamist ning aitab kaasata erakapitali;

([100]) Nagu on kirjeldatud InvestEU määruse II lisa punktis 8.

([101]) Komisjoni teatis „VKEde strateegia kestliku ja digitaalse Euroopa kujundamiseks“ (COM(2020) 103 final). (4. punkt „Hõlpsam juurdepääs rahastamisele“).

b) investeeringuga toetatakse suuremate fondide loomist, mis suudavad teenida erainvestorite meelitamiseks piisavat kasumit;

c) turutõrkeid või mitteoptimaalseid investeerimisolukordi ei ole (mahu, arenguetapi kaetuse või ajakava mõttes) piirkondlikul või riiklikul tasandil loodud rahastamisvahendite abil nõuetekohaselt kõrvaldatud. See võib hõlmata kavasid, mis pakuvad suuremat tulemuslikkust, tõhusust või mastaabisäästu, kuna liikmesriigid ei pruugi kulutõhususe kaalutlustel olla valmis toetuskavasid ise looma;

d) sekkumisel on demonstratiivne ja/või katalüütiline mõju ning see aitab saavutada liidu poliitikaeesmärke, sealhulgas kapitaliturgude liidu eesmärke;

e) sekkumine parandab turupõhiste ja kohandatud rahastamislahenduste kättesaadavust VKEdele ja väikestele keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatele;

f) kogu liidus parimate tavade vahetamine, et soodustada uute fondivalitsejate/haldusmeeskondade tekkimist ELi kapitalituru laiendamiseks ja süvendamiseks. See võib hõlmata toetust alternatiivsetele ja uuenduslikele rahastamislahendustele, nt ühisrahastamine, äriinglid ja strateegiline filantroopia.

6.3.2. *Võimalike finantstoodete omadused*

6.3.2.1. Kaasatavad finantsvahendajad

a) *Võla kaudu rahastamine*

Taotluse võivad esitada mis tahes liiki finantsvahendajad, sealhulgas riiklikud tugipangad ja muud avalik-õiguslikud vahendajad, kommertspangad, tagatisühingud, eri liiki võlafondid, mis pakuvad kõrgema nõudeõiguse järguga ja allutatud rahastamist, ning liisinguettevõtjad, kelle eesmärk on luua uusi suurema riskiga VKEde ja/või väikeste keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate rahastamistehingute portfelle, sealhulgas kohandatud võla kaudu rahastamise tehinguid, mis on suunatud alateenindatud majandussektoritele, kooskõlas kohaldatavate riiklike ja liidu õigusaktidega ning finantsmääruse asjakohaste nõuetega.

b) *Omakapitali kaudu rahastamine*

Taotluse võivad esitada tegutsevad finantsvahendajad või asutatavad üksused, sealhulgas erakapitali- ja vahefinantseerimisfondid, kaasinvesteerimisvahendid, riskivõlafondid, riskikapitalifondid, äriinglifondid, fondifondid, mitmeotstarbelised fondid, mis suudavad pakkuda omakapitali ja kvaasiomakapitali kaudu rahastamist VKEde poliitikaharu valdkondades kooskõlas kohaldatavate riiklike ja liidu õigusaktidega ning finantsmääruse asjakohaste nõuetega.

Selliste vahendajate valitsejad, nendega seotud nõustajad või muud sarnased isikud (sealhulgas esmakordsed juhid või nõustajad) peavad tõendama suutlikkust ja oskust asjaomaste investeeringute tegemiseks, suutlikkust kaasata rahastust ja erakapitali ning suutlikust teenida kasumit, mis meelitaks asjaomasesse varaklassi rohkem erainvesteeringuid, sealhulgas tugeva investeerimisstrateegia toel.

6.3.2.2. Sihtrühmaks olevad lõplikud vahendite saajad

a) *Võla kaudu rahastamine*

Rakenduspartner teeb võla kaudu rahastamise toetuse kättesaadavaks vahendajate kaudu või otse, et rahastada peamiselt VKEsid ja väikeseid keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjaid (InvestEU määruses määratletud tähenduses), kes ei saaks rahastamist turult või ei saaks samal määral toetust muu hulgas seetõttu, et neid seostatakse suurema riskiga, neil puudub (piisav) tagatis või nad tegutsevad selgelt määratletud alateenindatud majandusvaldkonnas või osalevad liidu poliitiliste prioriteetidega seotud tegevuses.

Põhjendatud juhtudel võib konkreetse sektori ettevõtjatele või konkreetses poliitikasuunas, sealhulgas õiglase ülemineku valdkonnas, tegutsevatele ettevõtjatele pakkuda veelgi sihtotstarbelisemat toetust. Sellistel juhtudel sõnastatakse uuenduslike VKEde ja väikeste keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate jaoks vastavates finantstoodetes selged ja üheselt mõistetavad rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid. Lisaks võimaldavad tegevusaruandluse nõuded määrata kindlaks sellise sektori või poliitikasuuna jaoks antava toetuse.

b) *Omakapitali kaudu rahastamine*

ELi osa raames tehakse omakapitali kaudu rahastamise toetus kättesaadavaks vahendajate kaudu (sealhulgas kaasinvesteerimisvahendite kaudu) VKEdele ja väikestele keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatele (InvestEU määruses määratletud tähenduses) ning konkreetsemalt tegevustele, mis aitaksid saavutada InvestEU määruse artiklis 3 osutatud liidu poliitikaeesmärke.

Suunamine võib toimuda vastavalt fondivalitseja investeerimisstrateegiale ning keskenduda liidu poliitiliste prioriteetidega seonduvatele sektoritele või tegevustele ja ettevõtja turuhinnangupõhisele elutsüklile.

6.3.2.3. Finantstoodete omadused

Finantstooted täiendavad VKEdele mõeldud finantsinstrumentide kasutamist liikmesriikides riiklikul ja piirkondlikul tasandil vastavalt InvestEU määruse V lisas sätestatud täiendavuse nõuetele.

a) *Rakenduspartneri pakutava võla kaudu rahastamine*

ELi tagatist võib pakkuda järgmistele rahastamis- ja investeerimistoimingutele:

a) rakenduspartneri otselaenud;

b) edasigarantiid, edasilaenamise garantiid ja muud riskijagamise kokkulepped tagatisskeemide puhul, mida rakendavad finantsvahendajad või rakenduspartner;

c) otsetagatised finantsvahendajatele või rakenduspartneritele ja muud riskijagamise kokkulepped;

d) finantsvahendajasse või koos finantsvahendajaga tehtud otseinvesteering, nt investeerimisfond, (kaas)investeerimiskava või eriotstarbeline rahastamisvahend, et investeerida otse või kaudselt kõrgema nõudeõiguse järguga või allutatud võlainstrumentidesse.

ELi tagatise eesmärk on selliste kokkulepete kaudu vähendada raskusi, millega elujõulised ettevõtjad rahaliste vahendite kaasamisel kokku puutuvad, sest neid seostatakse suurema riskiga või neil puudub (piisav) tagatis. Seda on võimalik saavutada muu hulgas järgmiste tehingute toetamisega:

a) stardirahastus;

b) oluliselt vähendatud tagatisnõuetega või tagatisnõueteta tehingute rahastamine (tagamata laenud);

c) allutatud rahastamine;

d) selliste tehingute rahastamine, mille puhul on ette nähtud tagasimaksmise tingimused või omandiõigused, mida finantsvahendajad tavaliselt ei paku.

Finantsvahendaja tehingute rahastamise portfelli moodustamise ettepaneku rahastamiskõlblikkus määratakse kindlaks iga vahendaja ning otserahastamise korral iga rakenduspartneri puhul vastavalt tema äritegevusele. Põhimõtteliselt on ELi tagatis mõeldud selleks, et aidata finantsvahendajal või rakenduspartneril äritegevust laiendada selliste tehingute rahastamise kaudu, mida ELi tagatise puudumise korral portfelli kõrgema riskiprofiili tõttu muidu ei rahastataks. Kui finantsvahendajal on juba olemas sihtotstarbeline suurema riskiga VKEde rahastamistoode, kuid selle turunõudluse rahuldamise võime on piiratud, võib ELi tagatist kasutada ka suurema riskiga VKEde rahastamistoote mahu olulise suurendamise toetamiseks.

Rahastamistehingud, mida võib portfelli lisada, hõlmavad muu hulgas investeerimislaene, käibekapitali vahendeid (sealhulgas vaba tagasimaksega vahendeid), kaubanduse rahastamise vahendeid, laene (sealhulgas arvelduskontoga kaasnevad või sellega seotud laenud), pangagarantiisid, liisingutehinguid, allutatud laene ning kõrgema nõudeõiguse järguga ja allutatud võlakirjade emiteerimisega seotud laene.

b) *Rakenduspartneri pakutava omakapitali kaudu rahastamine*

ELi tagatist kasutatakse investeeringute tagamiseks vahendavatesse riskikapitalifondidesse, sealhulgas fondifondidesse ja kaasinvesteerimisvahenditesse, mis pakuvad VKEdele ja väikestele keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatele mis tahes arenguetapis omakapitali ja kvaasikapitali, ning fondidesse, mis pakuvad VKEdele ja väikestele keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatele võla kaudu rahastamist.

Võimalikud täiendavad tootearendused

VKEde poliitikaharu võimaldab ka katseliste finantstoodete väljatöötamist, et kõrvaldada turutõrkeid ja lahendada mitteoptimaalseid investeerimisolukordi või kaasata rohkem erainvesteeringuid, näiteks investoritele tagatiste pakkumise kaudu. Kui katsekavad osutuvad edukaks, võib need täies ulatuses kasutusele võtta. Nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel võivad need katseprojektid turuhinnangute põhjal punktides 4 ja 5 sätestatud tingimustest kõrvale kalduda.

6.4. **Sotsiaalvaldkonna investeeringute ja oskuste poliitikaharu**

6.4.1. *Poliitikavaldkonnad, kus meetmeid võetakse*

Sotsiaalvaldkonna investeeringute ja oskuste poliitikaharu raames pakutav toetus peab hõlbustama liidu sotsiaalset mõõdet tugevdavate projektide rakendamist, nagu on rõhutatud Euroopa sotsiaalõiguste sambas. Sotsiaalvaldkonna investeeringute ja oskuste poliitikaharu raames pööratakse tähelepanu positiivse sotsiaalse mõju tekitamisele. Eelkõige on selle poliitikaharu meetmete eesmärk ülespoole suunatud majanduslik ja sotsiaalne lähenemine, ebavõrdsuse vähendamine, vastupanuvõime ja kaasatuse suurendamine tööhõive ja oskuste arendamise kaudu, sealhulgas ettevõtluse ja füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise, sotsiaalsete ettevõtete, sotsiaalmajanduse ja sotsiaalse kaasatuse ning inimeste tervise, heaolu ja üldise elukvaliteedi parandamise kaudu, millega edendatakse haridustulemusi ja oskusi ning toetatakse õiglast üleminekut vähese CO_2 heitega majandusele. Samuti on meetmete eesmärk suurendada juurdepääsu mikrorahastamisele ning rahastamise kättesaadavust sotsiaalsetele ettevõtetele, toetada sotsiaalinvesteeringutega seotud rahastamis- ja investeerimistoiminguid, pädevusi ja oskusi ning arendada ja konsolideerida sotsiaalinvesteeringute turgusid InvestEU määruse artikli 8 lõike 1 punktis d osutatud valdkondades ja kooskõlas InvestEU määruse artikli 3 lõike 2 punktiga d. Sotsiaalvaldkonna investeeringute ja oskuste poliitikaharu hõlbustab oskuste ja põhipädevuste arendamist, sobitamist, kasutuselevõttu ja paremat oskuste kasutamist hariduse, koolituse, sealhulgas töökohal toimuva koolituse ja sellega seotud tegevuste kaudu, et saavutada Euroopa oskuste tegevuskavas, ([102]) kutseharidust ja -õpet käsitlevas nõukogu soovituses, ([103]) komisjoni teatises Euroopa haridusruumi saavutamise kohta ([104]) ja digiõppe tegevuskavas 2021–2027 ([105]) kirjeldatud poliitikaeesmärke.

Sotsiaalvaldkonna investeeringute ja oskuste poliitikaharu rahastamis- ja investeerimistoimingute jaoks rahastamiskõlblikud valdkonnad on loetletud InvestEU määruse II lisas, eelkõige punktis 12. Rahastamiskõlblikud valdkonnad võib seada tähtsusjärjekorda vastavalt investeerimissuuniste punktile 2.3.2.1.

Sotsiaalvaldkonna investeeringute ja oskuste harust toetatakse mikrorahastamist ja sotsiaalseid ettevõtteid. Mikrorahastamise korral tähendab mikrolaen (või mikrokrediit) kuni 50 000 euro suurust laenu. Eelkõige soodustatakse kuni 500 000 euro suuruste investeerimissummade eraldamist sotsiaalsetele ettevõtetele, kuid nende laiendamisele suunatakse ka suuremaid, kuni 2 000 000 euro suuruseid summasid.

Samuti hõlmab toetus meetmeid, millega edendatakse soolist võrdõiguslikkust ja võrdõiguslikkust muudel alustel, sotsiaalset kaasatust, oskuste pakkumist ja nõudlust, haridust, koolitust ja sellega seotud teenuseid, sealhulgas kestliku sotsiaalse taristu arendamiseks nii linna- kui ka maapiirkondades. Selle poliitikaharu raames toetatakse ka sotsiaalset taristut (sealhulgas tervishoiu- ja haridustaristut ning sotsiaal- ja õpilasmajutust), projekte, mis on seotud sotsiaalse innovatsiooni, tervishoiuteenuste, vananemise ja pikaajalise hooldamise, ennetusele juurdepääsu, uuenduslike ravivõimaluste ja e-tervise võimaluste, kaasatuse ja juurdepääsetavusega, samuti sotsiaalse mõõtmega kultuuri- ja loometegevusega.

Samuti keskendutakse sotsiaalvaldkonna investeeringute ja oskuste harus kestliku ja eetilise rahastamise pakkumisele lõplike vahendite saajatele, kes seisavad silmitsi piirangute või tõketega, mis mõjutavad nende inimõigusi ja põhivabadusi. See poliitikaharu on eelkõige suunatud projektidele, mis on mõistlikul määral (edasiulatuvalt) rahaliselt elujõulised, kuid mida turg ei suuda suuremate riskide, tagatiste puudumise, avaliku sektori toeta optimaalse mastaabi mittesaavutamise või muude turutõkete tõttu ellu viia (või ei suuda seda teha piisaval määral). Toetatavad projektid peavad aitama kaasa erainvesteeringute kaasamisele seni rahuldamata vajaduste täitmiseks.

([102]) Komisjoni teatis jätkusuutlikku konkurentsivõimet, sotsiaalset õiglust ja vastupanuvõimet toetava Euroopa oskuste tegevuskava kohta (COM(2020) 274 final).

([103]) Nõukogu 24. novembri 2020. aasta soovitus 2020/C 417/01 jätkusuutlikku konkurentsivõimet, sotsiaalset õiglust ja toimetulekut toetava kutsehariduse kohta (ELT C 417, 2.12.2020, lk 1).

([104]) Komisjoni teatis Euroopa haridusruumi saavutamise kohta aastaks 2025 (COM(2020) 625 final).

([105]) Komisjoni teatis „Digiõppe tegevuskava 2021–2027. Hariduse ja koolituse ümberkujundamine digiajastu jaoks“ (COM(2020) 624 final).

Rahastamis- ja investeerimistoimingute eesmärk on pakkuda **sotsiaalset taristut** ja sellega seotud teenuseid, mille hulka võivad kuuluda:

a) kaasav haridus ja koolitus, sealhulgas alusharidus ja lapsehoid ning sellega seotud haridustaristu ja -teenused, alternatiivne ja kaasav lapsehoid, üliõpilasmajutus ja kõigile kättesaadavad digiseadmed, digioskuste edendamine alates alusharidusest, IKT üldine kasutuselevõtt ja sellele juurdepääs kõikides haridus- ja koolitusasutustes ning kaugjuurdepääs ja kaugõppevahendid ja -platvormid;

b) taskukohane sotsiaalmajutus;

c) tervishoid ja pikaajaline hooldus, sealhulgas kliinikud, haiglad, esmatasandi tervishoid, koduhooldusteenused ja kogukonnapõhine hooldus;

d) tervishoiutaristu projektid, mis aitavad arendada ajakohastatud, digiteeritud ja vastupidavate ennetus- ja tervishoiutaristute strateegilist ja geograafiliselt tasakaalustatud võrgustikku, mis on suuteline tagama üldise juurdepääsu elutähtsatele tervishoiutaristutele ja -teenustele kogu ELis. Samuti võivad toetatavad projektid olla suunatud kiireloomuliste tervishoiu- ja hädaabivajaduste ([106]) rahuldamisele mobiilsete ja välimeditsiinipunktide või meditsiinitranspordi arendamise kaudu;

e) sotsiaalteenuste osutamise võimaldamine kogukonna tasandil ning võimaluse korral integreeritult.

Sotsiaalset taristut rahastavad üldjuhul avaliku sektori asutused või sõltuvad asutused ning rahastamisel esineb suuri lünki. COVID-19 pandeemia tagajärjel on need vajadused muutunud veelgi teravamaks.

InvestEU määruse II lisa punkti 12 alapunkti d tähenduses sotsiaalsesse taristusse tehtavad investeeringud, mille eesmärk on kõrvaldada turutõrkeid või lahendada mitteoptimaalseid investeerimisolukordi, võivad hõlmata toiminguid avaliku sektori üksustega. Sellises olukorras võib tagatislepingus leppida kokku finantstoote, mis on suunatud sotsiaaltaristuinvesteeringuteks, mida avaliku sektori asutused teevad sotsiaalvaldkonna investeeringute ja oskuste poliitikaharu raames, et kõrvaldada InvestEU määruse V lisa A osa punkti 2 alapunktis f osutatud turutõrked. Sellise finantstoote raames tehtud rahastamis- ja investeerimistoimingud vastavad finantsmääruse artikli 209 lõike 2 punktis b ja InvestEU määruse V lisas sätestatud täiendavuse nõuetele.

InvestEU fondist toetuse saamine eeldab asjakohaste liidu, riiklike või piirkondlike sotsiaalõigusnormide järgimist. Meetmed peaksid vastama subsidiaarsuse põhimõttele ja täiendama võimalikke olemasolevaid riiklikke ja piirkondlikke toetuskavasid. Asjakohastel juhtudel tuleb toetatud projektide raames osutada teenuseid kogukonnapõhiselt kohalikul tasandil. Tervishoiuvaldkonna taristu puhul tuleb keskenduda mudelite väljatöötamisele, et liikuda hooldusasutustest edasi ennetamisele, esmatasandi hooldusele ja kogukonnapõhisele hooldusele ning teenustele, mis toetavad integreeritud isikukeskset hooldust ja iseseisvat elu ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni kohaselt.

([106]) Vt nt ülevaade „Overview of Natural and Man-Made Disasters and Risks the European Union may face“ (Ülevaade loodusõnnetustest ja inimese põhjustatud katastroofidest ning riskidest, millega Euroopa Liit võib kokku puutuda) https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/285d038f-b543-11e7-837e-01aa75ed71a1.

Taskukohasesse sotsiaalmajutusse tehtavate investeeringute puhul pööratakse erilist tähelepanu selliste majutuslahenduste pakkumisele, mille eesmärk on kõrvaldada sotsiaalne tõrjutus ja täiendada olemasolevaid riiklikke või piirkondlikke toetuskavasid. InvestEU fondist toetatavate investeeringute tähenduses on taskukohane sotsiaalmajutus ([107]) suunatud ebasoodsas olukorras olevatele isikutele või sotsiaalselt vähemsoodsas olukorras olevatele rühmadele, ([108]) kes sissetuleku või sotsiaalsete piirangute tõttu elavad väga halbades tingimustes või kellel ei ole võimalik leida eluaset turutingimustel. Kui pakutakse sotsiaalmajutust ETHOSe kohaselt kodutuse ja eluasemega seotud tõrjutuse määratluse alla kuuluvatele inimestele, tuleks võimalikult suurel määral järgida eluasemepõhist lähenemisviisi. Taristu ja teenused peaksid vastama kohaldatavatele kvaliteedistandarditele ja ÜRO konventsioonidele ega tohi põhjustada konkreetsete rühmade eraldamist või isoleerimist.

Lisaks rahastamislahendustele, mida pakuvad traditsioonilised finantsvahendajad, võimaldab mitterahaliste teenuste osutamine rakenduspartneri kaudu ELi tagatisest kaudselt kasu saada ka sellistel organisatsioonidel nagu haridus- ja koolitusasutused või tervishoiu-, sotsiaal- ja hooldusteenuste osutajad.

Sotsiaalvaldkonna investeeringute ja oskuste poliitikaharu raames pööratakse erilist tähelepanu **haavatavas olukorras olevate isikute** kaasamisele ja juurdepääsu tagamisele kvaliteetsele teenusele, samuti **puuetega inimeste ja vananeva elanikkonna** kaasamisele ja **juurdepääsu tagamisele**.

Sotsiaalvaldkonna investeeringute ja oskuste poliitikaharu raames toetatakse ka kaasava **hariduse, koolituse, sh kutseõppe ja seotud teenuste** osutamist, mis hõlmab nii formaalharidust kui ka täiendusõpet ja -koolitust, sealhulgas täiskasvanuharidust, samuti organisatsioonide ja protsesside innovatsiooni, sealhulgas uusi ja innovaatilisi ärimudeleid Samuti toetatakse uuenduslikke tervishoiulahendusi, nagu e-tervise teenused ja uued hooldusteenuste mudelid. Toetuse eesmärk on edendada **soolist võrdõiguslikkust** ja võrdõiguslikkust muudel alustel ning laiendada füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemist ja haavatavas olukorras olevate isikute, sealhulgas kolmandate riikide kodanike sotsiaalset integratsiooni.

Erilist tähelepanu tuleb pöörata **sotsiaalsetele ettevõtetele** ja nende tegevusele, näiteks algatuste laiendamisele, ebasoodsas olukorras olevate rühmade digi- ja ettevõtlusoskuste arendamisele, et leevendada nendes valdkondades soolist ja muud erinevust. Sotsiaalvaldkonna investeeringute ja oskuste poliitikaharu raames pakutav toetus on suunatud terves liidus esinevate turutõrgete kõrvaldamisele sotsiaalses ettevõtluses, sotsiaalse mõju rahastamise, mikrorahastamise, tervishoiu, vananemise, hariduse ja eluasemete rahastamislünkade vähendamisele ning innovatsioonile liidu tugevama sekkumise ja tõhusamate turutestide kaudu, mille eesmärk on tugevdada liidu sotsiaalset mõõdet.

Selle poliitikaharu raames toetatakse **oskuste nõudlust ja pakkumist**, parandatakse lõplike vahendite saajate puudulikke oskusi või nende oskuste rakendamist ning edendatakse oskustesse investeerimise turge.

Nõustamistoetus võib aidata uurida sotsiaalteenuste osutamise uudseid meetodeid ning üldiselt arendada oskuste pakkumist ja nõudlust kooskõlas InvestEU määrusega.

Mikrorahastamise osas on poliitiline eesmärk edendada kvaliteetset, jätkusuutlikku tööhõivet ja sotsiaalset kaasatust ning toetada töökohtade loomist ja sissetulekut võimaldavaid tegevusi, eelkõige haavatavas olukorras olevate isikute jaoks, kes soovivad asutada või arendada mikroettevõtet, sealhulgas füüsilisest isikust ettevõtjana. Lisaks peavad mikrorahastamise

([107]) Taskukohase sotsiaalmajutuse projektid võivad sisaldada järgmisi tegevusi:
a) uute, mitteeraldatud ning kõigile kättesaadavate sotsiaalsete üüripindade pakkumine ühe või mitme järgmise meetme kaudu:
- uute hoonete ehitamine;
- olemasolevate hoonete renoveerimine või ümberehitamine;
- individuaalsete eluasemete soetamine (ostmine või vahendamine) eraeluasemeturult;

b) sotsiaalsete üüripindade vahendusbüroode moodustamine;
c) eluasemepõhised lahendused, mis kombineerivad üürimajutusüksused lähitugiteenuste võimaldamisega (st kohapeal osutatavad või hõlpsasti juurdepääsetavad teenused);
d) olemasolevate sotsiaaleluasemete, sealhulgas omaniku kasutuses olevate eluasemete kohandamine puuetega inimeste vajadustele vastavaks;
e) sihtotstarbeline toetus marginaliseerunud kogukondadele, mis on oma praegustes majutustingimustes väga ebasoodsas olukorras (sealhulgas omanike kasutuses olevad eluasemed).

([108]) Nagu on asjakohastel juhtudel määratletud riiklikul, piirkondlikul või kohalikul tasandil ja/või majanduslikus ja sotsiaalses kontekstis.

valdkonnas tegutsevad finantsvahendajad tagama otseselt või kaudselt mikrorahastamise lahutamatuks osaks olevate mittefinantsteenuste, näiteks ettevõtluse arendamise teenuste (mentorlus, juhendamine ja koolitus) osutamise. Sellised tingimused nagu laenukasutuse kulutused (sealhulgas laenuintressimäär) ja InvestEU raames otseselt või kaudselt toetatava mikrorahastamise tagatisnõuded peavad kajastama toetusest saadavat kasu ning olema põhjendatavad alusvaraga seotud riskide ja krediidi tegelike rahastamiskuludega.

InvestEU fondi toetuse saamise eeltingimus on, et mikrorahastamist pakkuv finantsvahendaja peab allkirjastama (kui tegemist ei ole pangaga) või kinnitama (kui tegemist on pangaga) mikrokrediidiga tegelevate asutuste Euroopa tegevusjuhendi, ([109]) et tagada, muu hulgas juhtimise, halduse ja tarbijakaitse valdkonnas kõrged eetilised laenuandmise standardid. Finantsvahendajad püüavad vältida eraisikute ja ettevõtjate ülemäärast võlgnevust ning võtta muu hulgas arvesse nende tagasimaksevõimet ja tagada taskukohased laenukasutuse kulutused.

Sotsiaalvaldkonna investeeringute ja oskuste poliitikaharu raames pakutav toetus peab vastama ESF+ eesmärkidele, sealhulgas selle kavandatud tegevuseesmärkidele toetada turu ökosüsteemi arengut, mis on seotud sotsiaalsete ettevõtete rahastamise ning alustavate ja arenguetapis mikroettevõtjate mikrorahastamisega, eelkõige nende ettevõtjate puhul, kes võtavad tööle haavatavas olukorras olevaid isikuid. Komisjon annab ESF+ raames ka suuniseid Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamiseks vajaliku sotsiaalse taristu (sealhulgas eluasemete, tervishoiu, lapsehoiu, pikaajalise hoolduse ning hariduse ja koolituse) arendamiseks. Osalemine ESF+-s ei ole siiski InvestEU toetusele juurdepääsu eeltingimus.

Sotsiaalvaldkonna investeeringute ja oskuste poliitikaharu raames pakutav toetus on suunatud ka **sotsiaalsele innovatsioonile**, mis võib hõlmata uuenduslikke sotsiaalseid lahendusi ja kavasid, mille eesmärk on edendada **sotsiaalset mõju ja tulemusi**, et aidata saavutada poliitikaharu eesmärke.

Nende eesmärkide poole püüdlemisel soodustatakse **InvestEU fondi toetuse kombineerimist rahastajate, filantroopide, sihtasutuste ja muude erasektori osalejate toetusega**. InvestEU fondi eesmärk on tugevdada erasektori kaasatust, et aidata saavutada Euroopa sotsiaalõiguste samba eesmärke ning toetada muu hulgas kvaliteetset tööhõivet, kaasavat haridust ja koolitust, tervishoidu, sotsiaalset kaasatust ja aktiivset osalemist ühiskonnas ning juurdepääsetavust ja puuetega inimeste kaasamist. Erasektori osalejad saavad aidata kaasa sotsiaalvaldkonna investeeringute ja oskuste poliitikaharu eesmärkide saavutamisele kas otseste osamaksete (toetused, tagastatav ja tagastamatu toetus) ja/või kaasinvesteeringute kaudu projektidesse või finantsvahendajatesse, mida InvestEU fond kaudselt toetab.

Samuti soodustatakse **väiksemate projektide rühmitamist**, kuna paljud sotsiaalvaldkonna projektid on liiga väikesed, et tekitada erainvestorites huvi või tõhusamalt kasutada avaliku sektori raha. Sotsiaalpoliitika valdkonna reformid võivad hõlmata sotsiaalse taristu ja teenuste, näiteks uute sotsiaalhoolekande- ja tervishoiumudelite rakendamist riigi või kohaliku omavalitsuse eri asukohtades erinevate väikeste projektide kaudu. Investorite huvi suurendamiseks võib olla vajalik koondada väikeprojektid ühte investeerimisettepanekusse. Rühmitamine võib hõlmata järgmist:

a) väikeste sotsiaalse taristu või tehnoloogia- või sotsiaalteenuste projektide koondamine ühte investeerimisettepanekusse, kuhu kuulub mitu allprojekti eri asukohtades;

b) sotsiaalse taristu, tehnoloogia ja sotsiaalteenuste investeerimisvajaduste koondamine ühte projekti või investeerimisettepanekusse. Seejuures võib tekkida vajadus rahastamisallikaid või -vahendeid ühendada;

c) sotsiaalse taristu ja teenuste investeerimisvajaduste rühmitamine linna- või maapiirkondade uuendamiseks või arendamiseks mõeldud suuremaks investeerimisvahendiks, mis on suunatud sotsiaalsele kaasatusele või kodanikuühiskonna kombineeritud rahastamise kavadele.

Eelmise lõigu punktides a–c kirjeldatud meetmeid võib täiendada **kaasnevate meetmetega**, mille eesmärk on i) aidata projektiedendajatel ja finantsvahendajatel arendada investeerimisstrateegiate kujundamise, sega- või hübriidrahastamise, kavandamise ja projektide rühmitamise oskust; ii) toetada sotsiaalsete innovaatorite, sotsiaalsete ettevõtete, sotsiaalse mõjuga investorite ja filantroopide, sealhulgas strateegiliste filantroopide tekkimist ning iii) luua üleeuroopaline võrgustik,

([109]) https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=8312&furtherPubs=yes.

mis hõlmaks sotsiaalse mõju ja sotsiaalse innovatsiooni vahendus- ja juhendamiskeskusi, uuenduslikke haridus- ja koolitusteenuseid, näiteks juhendamise, oskuste prognoosimise, oskuste hindamise ja valideerimisteenuste osutajaid, või teenuseid, mis aitavad sobitada oskuste nõudlust pakkumisega, samuti haridus- ja ettevõtluspartnerlusi ning tippkeskusi, sealhulgas kutsehariduse tippkeskusi.

Neid meetmeid võib täiendada tervet ELi hõlmavate andmete kogumisega turutõrgete või mitteoptimaalsete investeerimisolukordade kohta sotsiaalvaldkonna investeeringute ja oskuste haruga seotud poliitikavaldkondades ning nende avalikult kättesaadavaks tegemisega.

6.4.1.1. Sotsiaalvaldkonna investeeringute ja oskuste poliitikaharu raames tehtavad strateegilised investeeringud

Hariduse ja koolituse toetamine on eelkõige suunatud projektidele, mis aitavad kaasa Euroopa haridus- ja koolitussüsteemide digiteerimisele, sealhulgas digioskuste edendamisele alates alusharidusest, IKT üldisele kasutuselevõtule ja sellele juurdepääsule haridus- ja koolitusasutustes, kaugjuurdepääsule ning kaugõppe vahenditele ja platvormidele. Toetatavad meetmed peaksid olema suunatud ka muudele digiteerimisprogrammidele, mille eesmärk on kõikide sotsiaalsete rühmade ja vanuserühmade elukestev ja kaasav juurdepääs digioskustele ja -lahendustele. Peale selle peaks hariduse ja koolituse toetamine aitama arendada uusi oskusi ja tugevdada olemasolevaid, et tagada investeerimissuuniste punktides 6.1.1.8 ja 6.2.1.1 kirjeldatud strateegilise ja kriitilise tegevuse tõhus toimimine.

6.4.2. *Võimalike finantstoodete omadused*

6.4.2.1. Kaasatavad finantsvahendajad

a) *Võla kaudu rahastamine*

Taotluse võivad esitada finantsvahendajad, sealhulgas riiklikud tugipangad, kommertspangad, tagatisühingud ja -asutused, eri liiki võlafondid, mis pakuvad kõrgema nõudeõiguse järguga ja allutatud rahastamist, mikrokrediidiasutused, liisinguettevõtjad, ühislaenu- ja ühiskapitaliplatvormid, eriotstarbelised majandusüksused, kombineeritud rahastamise vahendid, kaasinvesteerimisfondid või -skeemid, pangandusvälised finantseerimisasutused, sealhulgas laenufondid, pikaajalise kapitali pakkujad, nt ühistud, krediidiühistud, kindlustusandjad, pensionifondid, erakapitali-/äriinglifondid ja fondifondid.

Rahastamiskõlblikud on ka sotsiaalinvesteeringute turu võimaldajad (sealhulgas investeerimisvalmiduse ja suutlikkuse suurendamise vahendajad, kes tegutsevad mikrorahastamise ja sotsiaalsete ettevõtete rahastamise valdkonnas, finantstehnoloogiaettevõtjad, kõrgharidusasutused, ülikoolid, teaduskeskused ning EIT teadmis- ja innovaatikakogukonnad, sihtasutused, ühisrahastamisplatvormid ning kutseharidus- ja koolitusasutused, sealhulgas kutsehariduse tipptaseme keskused ning haridus- ja ettevõtluspartnerlused). Taotluse võivad esitada ka muud investorite rühmad, sealhulgas äriinvestorid, sotsiaalse mõjuga investorid, (sotsiaalsed) äriinglid, haridusettevõtjad (nt laialt avatud e-õpe e MOOC), strateegilised filantroobid ja filantroobid.

Taotluse võivad esitada ka muud avalik-õiguslikud vahendajad ning sotsiaalse taristu, sotsiaalsete ettevõtete rahastamise ja sotsiaalmajanduse valdkonnas tegutsevad vahendajad (nt eetilised või alternatiivsed pangad, ühistupangad), kes suudavad pakkuda rahastamist sotsiaalvaldkonna investeeringute ja oskuste poliitikaharu rahastamiskõlblikes valdkondades kooskõlas kohaldatavate riiklike ja liidu õigusaktidega ning finantsmääruse asjakohaste nõuetega.

Suunistes osutatud võimalikel avaliku sektori finantsvahendajatel võib samuti olla roll InvestEU fondi toetuse ühendamisel teiste kesksete liidu rahastamisprogrammide ja jagatud eelarve täitmise alla kuuluvate fondidega.

b) *Omakapitali kaudu rahastamine*

Finantsvahendajateks võivad muu hulgas olla riiklikud tugipangad, kommertspangad, tagatisühingud ja -asutused, laenufondid, võlafondid, pensionifondid, mikrokrediidiasutused, liisinguettevõtjad, ühislaenu- ja ühiskapitaliplatvormid, eriotstarbelised majandusüksused, kombineeritud rahastamise üksused, kaasinvesteerimisfondid või -skeemid.

Omakapitali kaudu rahastamise tingimustele vastavateks kõlblikeks finantsvahendajateks võivad olla ka pangandusvälised finantsasutused, sealhulgas pikaajalise kapitali pakkujad, nt ühistud, krediidiühistud, kindlustusandjad ja inkorporeeritavad üksused, fondifondid, erakapitalifondid, riskikapitalifondid, äriinglifondid, tehnosiirdefondid, kaasinvesteerimisfondid või -skeemid, riskivõlafondid, muud kokkulepped või skeemid, mis pakuvad investeeringuid omakapitali, kvaasiomakapitali, hübriidvõlakapitali ja muud vahefinantseerimise vormid.

Rahastamiskõlblikud võivad olla ka sotsiaalinvesteeringute turu võimaldajad (sealhulgas investeerimisvalmiduse ja suutlikkuse suurendamise vahendajad, kes tegutsevad mikrorahastamise ja sotsiaalsete ettevõtete rahastamise valdkonnas, finantstehnoloogiaettevõtjad, kõrgharidusasutused, ülikoolid, teaduskeskused ning EIT teadmis- ja innovaatikakogukonnad, sihtasutused, ühisrahastamisplatvormid ning kutseharidus- ja koolitusasutused, sealhulgas kutsehariduse tipptaseme keskused ning haridus- ja ettevõtluspartnerlused). Muud investorite rühmad, sealhulgas äriinvestorid, sotsiaalse mõjuga investorid, (sotsiaalsed) äriinglid, haridusettevõtjad (nt laialt avatud e-õpe), strateegilised filantroobid ja filantroobid, võivad tegutseda finantsvahendajatena kooskõlas kohaldatavate riiklike ja liidu õigusaktidega, kui neil on projektide või investeerimisportfellide realiseerimise võime sotsiaalvaldkonna investeeringute ja oskuste poliitikaharu valdkondades.

Finantsvahendajate valitsejad (sealhulgas esmakordsed juhid või nõustajad) peavad tõendama suutlikkust ja kogemust asjaomaste investeeringute tegemiseks sotsiaalvaldkonna investeeringute ja oskuste poliitikaharu valdkonnas, ning suutlikkust kaasata rahastust ja erakapitali ning ettenähtavat suutlikkust muutuda rahaliselt elujõuliseks (sealhulgas usaldusväärse investeerimisstrateegia kaudu) ning meelitada asjaomasesse varaklassi rohkem erainvesteeringuid.

6.4.2.2. Sihtrühmaks olevad lõplikud vahendite saajad

Sotsiaalvaldkonna investeeringute ja oskuste poliitikaharu eesmärk on toetada sekkumisi eri poliitikavaldkondades, seetõttu on toetus suunatud väga paljudele lõplike vahendite saajatele, kes võivad olla:

a) füüsilised isikud:

   i) haavatavas olukorras olevad inimesed (näiteks sotsiaalselt tõrjutud või sotsiaalse tõrjutuse ohus olevad inimesed, sealhulgas kodutud või väga halbades tingimustes elavad inimesed, inimesed, kes on kaotanud töö või keda ohustab töökaotus või kellel on raskusi tööturule sisenemise või naasmisega, vähemusrühmadesse kuuluvad inimesed, kolmandate riikide kodanikud, tavapärasele krediiditurule juurdepääsu osas ebasoodsas olukorras olevad inimesed, kes soovivad asutada või arendada omaenda mikroettevõtet);

   ii) lapsed, vanemad, õpetajad ja koolijuhid;

   iii) potentsiaalsed või praegused üliõpilased ja õppijad (sealhulgas täiskasvanud õppijad);

b) ettevõtjad:

   i) mikroettevõtjad, sealhulgas füüsilisest isikust ettevõtjad, eelkõige mikroettevõtjad, kes pakuvad tööd haavatavatele isikutele;

   ii) sotsiaalsed ettevõtted;

   iii) avaliku sektori ettevõtted;

   iv) VKEd;

   v) muud erasektori äriühingud;

c) haridus-, koolitus- ja seotud teenuste osutajad, sealhulgas Euroopa ülikoolid, koolid, haridus- ja koolitusasutused, sealhulgas kutsehariduse tippkeskused ning alushariduse ja lapsehoiu pakkujad;

d) eriotstarbelised majandusüksused;

e) ühendused, sihtasutused, vastastikused ühingud ja ühistud;

f) valitsusvälised organisatsioonid;

g) avaliku sektori asutused;

h) tervishoiuasutused, tervishoiuteenuste osutajad, sotsiaalteenuste osutajad, tehnoloogiateenuste pakkujad, tervishoiutöötajad, patsiendid, eraisikud;

i) sotsiaalse taristu valdkonnas võivad lõplikud vahendite saajad olla projektiedendajad, avaliku sektori ettevõtted, hoonete/rajatiste haldajad, sotsiaalmajutuse pakkujad, avaliku ja erasektori partnerlused.

Rahastamis- ja investeerimistegevusega toetatakse ka sotsiaalinvesteeringute valdkonnas tegutsevate või selliseid investeeringuid vajavate era- ja avaliku sektori organisatsioonide projekte.

Need organisatsioonid on muu hulgas VKEd, suurettevõtjad, ühistud, sihtasutused, strateegilised filantroobid, mõjupõhised ettevõtjad, haridus- ja koolitusasutused ning haridus- ja koolitusteenuste pakkujad, kolmetasandilised ettevõtjad, omavalitsus- ja munitsipaalasutused.

Nad tegutsevad mitmesugustes sektorites ja allsektorites, sealhulgas nutikas ja kaasav liikuvus, linnapiirkondade uuendamine, maapiirkondade sotsiaalmajanduslik taaselustamine, kogukonna moodustamine ja põlvkondadevaheline solidaarsus, kaasavad kogukonnad, kodutus, haavatavas olukorras olevate inimeste, sealhulgas puuetega inimeste integreerimine, vaimse tervise probleemid ja dementsus, kogukonna arendamine, kolmandate riikide kodanike integreerimine, demograafiliste ja rändeprobleemide käsitlemine ja uute elanikkonnarühmade integreerimine ning digitaalne kaasamine ja ettevõtlusoskused.

6.4.2.3. Üldised finantstooted

InvestEU fondi toetus tugineb ühtsele ELi eelarvetagatisele, mis hõlmab hajutatud riskiportfellile suunatud finantstooteid. See võib hõlmata muu hulgas pangagarantiisid, laene, omakapitali, vahefinantseerimislaene, sihtotstarbelisi fonde ja investeerimisplatvorme (millel võib olla esimese järjekoha kahju kihiline struktuur, vahefinantseerimise seeria ja kõrgema nõudeõiguse järguga võlg), investeerimistoetust sotsiaalsete tulemuste põhiste hangete skeemidele ja partnerlustele, käibekapitali, materiaalse ja immateriaalse vara soetamise toetamist ning liisingutehinguid. Rahastamistehingute minimaalne tähtaeg on 12 kuud, kuid teatavate segmentide puhul, mille tavaline tähtaeg on keskmisest lühem, nt mikrorahastamine, võib minimaalset tähtaega lühendada kolme kuuni. Erilist tähelepanu pööratakse pikaajalise kapitali pakkumisele, mille puhul ei saavutata kohest tulu, vaid oodatakse pikaajalist väärtuse kujunemist.

Seda võib saavutada muu hulgas sihtotstarbeliste investeerimisvahendite kaudu, mis võivad pakkuda laenu, omakapitali, hübriidkapitali ja riskijagamisvahendeid vahendajatele või otserahastamist lõplikele vahendite saajatele.

Tagatised võimaldavad rakenduspartneritel ja vahendajatel pakkuda punktis 6.4.2.2 kindlaks määratud lõplikele vahendite saajatele tagatiseta lahendusest soodsamaid finants- ja muid tingimusi, millega aidatakse ELi sekkumisest tulenevat kasu edasi kanda. InvestEU fondist toetatavate tegevuste puhul võib sotsiaalvaldkonna investeeringute ja oskuste poliitikaharu raames kaaluda eelkõige lõplikelt vahendite saajatelt nõutava riskipreemia vähendamist. Lisaks sellele on sotsiaalvaldkonna investeeringute ja oskuste poliitikaharu raames võimalik taotleda esimese järjekoha kahju tagatist, vastavalt varade riskiprofiilile (sageli mittemateriaalsed varad).

Toetust võib anda sotsiaalsete tulemuste põhiste hangete katselistele skeemidele, sealhulgas investeeringutele tulemustasu skeemidesse ja sotsiaalse mõjuga võlakirjadesse konkreetsetes valdkondades, kus avaliku sektori (või erasektori) hankijad püüavad saavutada eelnevalt määratletud sotsiaalsetel tulemustel põhinevat sotsiaalset mõju, kui need aitavad luua täiendavust vastavalt InvestEU määruse V lisale. See tähendab erasektori riskide võtmist ega kuulu põhiliste sotsiaalteenuste hulka, millesse avaliku sektori asutused peaksid ebaõnnestumise korral sekkuma. Kuni nimetatud põhimõtet järgitakse, võivad võimalikud poliitikavaldkonnad, kus meetmeid võetakse, hõlmata juurdepääsu haridusele ja koolitusele, tervishoiule ja hooldusele, kolmandate riikide kodanike rännet ja integratsiooni, lapsehoidu, tööhõiveteenuseid, oskuste täiendamist ja sotsiaalteenuseid. Sotsiaalteenuste valdkonnale keskenduvad sotsiaalseid tulemusi andvad katseprojektid võib algatada selleks, et katsetada, kas uuenduslik sekkumine on tõhus ja laiendatav. Selliste projektide ülesehitus ja toimimine ning nende tulemuslikkuse jälgimine peab olema läbipaistev.

a) *Rakenduspartneri pakutava võla kaudu rahastamine*

ELi tagatisega rakenduspartnerite ja finantsvahendajate kaudu toetatavad võlainstrumendid on peamiselt suunatud projektidele, millel on raskusi laenurahastuse kaasamisel turult, muu hulgas tagatise puudumise, krediidiajaloo, kõrge riskiprofiili või madala oodatava tulususe tõttu.

ELi tagatist võib pakkuda järgmistele rahastamis- ja investeerimistoimingutele:

a) otsesed laenud (sh allutatud laenud), võlakirjad, tagamata laenud, tagatiseta laenud, ettevõtete laenud, vahefinantseerimine, kõrgema nõudeõiguse järguga laenud ja krediidiliinid;

b) krediidikvaliteedi parandamine uute investeeringute puhul (projektivõlakirjadele, pangalaenudele või nende kombinatsioonile) ning laenud sotsiaal- ja haridustaristu projektidele, ettevõtete laenud või kõrgema nõudeõiguse järguga laenud ja allutatud laenud eriotstarbelistele vahenditele ning avaliku ja erasektori partnerluse struktuuridele (projektide rahastamise skeemides);

c) vahevõlg, sealhulgas finantsvahendajate kaudu välja makstavad raamlaenud, mis hõlmavad mitut lõplikku vahendite saajat;

d) (edasi)garantiid, edasilaenamise garantiid, rahastatud garantiid ja muud riskijagamise kokkulepped skeemide puhul, mida rakendavad finantsvahendajad, ning (rahastatud ja rahastamata) tagatised kolmandast isikust rahastajatele;

e) tagatistooted, mis hõlmavad uusi väljastatud laene, mis võivad kohaldatavate eeskirjade kohaselt ning asjaomaste riiklike reguleerivate asutuste nõusolekul anda regulatiivset kapitalitoetust finantsvahendajatele;

f) sihtotstarbelised tagatismehhanismid, mida võib pakkuda sihtasutuste ja heategevusorganisatsioonide rahastamisbaasil tuginevate sotsiaalinvesteeringute võimaldamiseks ja toetamiseks, et aidata vähendada selliste investeeringute riski ja saavutada teatavat tulusust. Need on tavaliselt seotud kohustusega kulutada investorite tulu, mis saadakse tagatise kasutamisest, toetustele ja tagastamatule abile vastavalt InvestEU prioriteetsete rahastamisvaldkondadele.

b) *Rakenduspartneri pakutava omakapitali kaudu rahastamine*

Omakapitali kaudu rahastamist tuleb kasutada kriitilise massi saavutamiseks ja pangalaenudega tavaliselt seotud rahastamisstruktuuride paindlikkuse tagamiseks. Omakapitalitehingud võivad aidata kaasata mitmesugust pikaajalist kapitali, mida kasutatakse kõikide sektorite alustavate ettevõtete pangalaenueelsetes etappides, et võimaldada sotsiaalsetel ettevõtetel järk-järgult loobuda toetustel põhinevast rahastamisest ning suurendada oma innovatsiooni- ja kasvupotentsiaali.

Võimalikud omakapitalitooted, mis võivad olla kaetud ELi tagatisega:

a) **otsesed (või kaudsed) omakapitali- ja kvaasiomakapitali investeeringud**, hübriidvõlakapitali ja muud vahefinantseerimise vormid era- või avaliku sektori kapitalifondides, erasektori võlafondid, riskikapitalifondid, finantsvahendajad, nagu mikrokrediidiasutused ja sotsiaalse rahastamise pakkujad (nt suutlikkuse suurendamise eesmärgil, inkubaatoritega seotud fondide, kiirendite või sotsiaalsetele ettevõtetele ja sotsiaalsetele innovaatoritele inkubatsiooniteenuste osutamise fondide, sealhulgas uuenduslike haridus-, koolitus- ja seotud teenuste pakkujate toetamiseks; või kaasinvesteeringute tegemiseks sotsiaalvaldkonna äriinglite ja strateegiliste filantroopidega ning teatavate uuenduslike finantslahenduste toetamiseks). Teatavatel eritingimustel võib kaaluda traditsioonilise samaväärsuse (*pari passu*) põhimõtte asendamist asümmeetrilise riskide ja tulu jagamise mudeliga;

b) **otsene kapitaliosalus**, aktsionäride omakapital, konverteeritavad aktsionäride laenud ja investoritele emiteeritud eri liiki omakapitaliosaluste kombinatsioonid. Kaalutakse ka asümmeetrilisi tulu ja riskide jagamise võimalusi;

c) avatud omakapitaliosalus, säilitatud osalus, aktsionäride laenud ja investoritele emiteeritud eri liiki omakapitaliosaluste kombinatsioonid, samuti annetused, sealhulgas ettemakstud tagasimakstavad ja tagastamatud toetuse vormid. Need tooted ei anna investoritele (sealhulgas kaasinvestoritele) hääleõigust ega juhtimisõigust.

ELi tagatisest kasu saavad rakenduspartnerid peaksid olema teiste investoritega vähemalt samaväärsed. Sotsiaalvaldkonna investeeringute ja oskuste poliitikaharu puhul võib nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel samaväärsuse põhimõtte kohaldamisest loobuda, st ELi tagatisest kasu saavate rakenduspartnerite investeeringud võivad kaskaadiriski ja -tulude osas olla allutatud ja asümmeetrilised.

Sotsiaalsetesse vahenditesse investeerimisest huvitatud investorite hulk on tulude ja riskitaju tõttu praegu piiratud. Eelkõige ei tohi programmi rakendamise eesmärk olla maksimaalse tulu teenimine, vaid pigem selline tasuvusmäär, millest piisab **stiimulite ja investorite osaluse vastavusse viimise** tagamiseks. Kuna rõhk on pigem sotsiaalse kui rahalise tulu teenimisel, võib sihtportfelli tootlus toimingu kohta olla isegi 0 %.

6.4.2.4. Temaatilised finantstooted

Need tooted võivad olla katselised finantstooted ja -platvormid, et kõrvaldada turutõrkeid ja lahendada mitteoptimaalseid investeerimisolukordi või kiirendada sotsiaalinvesteeringute turu arengut või kaasata rohkem erainvesteeringuid ja aidata leida sotsiaalse mõjuga kohandatud rahastamislahendusi ([110]).

Kui rakenduspartner pakub rahastamist mikrokrediidiasutustele ja sotsiaalse rahastamise pakkujatele suutlikkuse suurendamise eesmärgil, ei kohaldata punktis 4.2.2 nimetatud nõuet, mille kohaselt rakenduspartner kannab omavahenditest esimese järjekoha kahjust 5 %.

([110]) Näiteks pakkuda investoritele tagatisi, luua võimalusi sotsiaalse mõjuga vahendi haldaja tegevuse kiirendamiseks või töötada sotsiaalsete ettevõtete jaoks välja sotsiaalse mõju ergutamise mehhanismid).